

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Jakub Stauber

**Nové politické strany pohledem teorie
institucionalizace: případ strany Věci veřejné**

Diplomová práce

Praha 2014

Autor práce: **Jakub Stauber**

Vedoucí práce: **doc. Michel Perottino, Ph.D.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2014**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

STAUBER, Jakub. Nové politické strany pohledem teorie institucionalizace: případ strany Věci veřejné. Praha, 2014. 80 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí diplomové práce doc. Michel Perottino, Ph.D.

Abstrakt

Diplomová práce prostřednictvím teorie institucionalizace zkoumá proces utváření a stabilizace skutečně nových politických stran v České republice. V teoretické části práce je nejprve představena teorie institucionalizace, od níž je odvozen základní analytický rámec. Institucionalizace je chápána jako proces, který probíhá celkem ve čtyřech dimenzích a v průběhu času může dojít k jeho posilování, nebo naopak k jeho oslabování. Dále jsou zmíněny hlavní přístupy ke klasifikaci nových politických stran, se zaměřením na kategorii skutečně nových politických stran. Tyto strany do stranického systému přicházejí zvenčí, a tak představují vhodný případ pro zkoumání vlivu jejich volebních zisků na míru institucionalizace. V další části práce následuje shrnutí vývoje českého stranického systému s ohledem na úspěšnost skutečně nových stran, která v rámci sledovaného období vykazuje rostoucí trend. Pro detailní analýzu zkoumaného jevu byla zvolena případová studie politické strany Věci veřejné. Jedná se o případ skutečně nové politické strany, která dosáhla relevantního postavení ve stranickém systému již v důsledku první kandidatury ve volbách prvního řádu. Její organizační vývoj je popsán na základě předem definovaných kategorií. Následně je provedena analýza vysvětlující pozorované trendy v kontextu teorie institucionalizace.

Abstract

This thesis examines the formation and stabilization of genuinely new political parties in the Czech Republic through the theory of institutionalization. In the theoretical part the theory of institutionalization, which serves as a basis for the analytical framework, is firstly introduced. Institutionalization is understood as a process that occurs in four dimensions and can be strengthened or weakened over time. There are mentioned main approaches to the classification of new political parties, focusing on category of genuinely new political parties in the following chapter. These parties come to party system as external actors, so they represent suitable cases for examining the impact of their electoral gains at the rate of institutionalization. The next section is dedicated to development of the Czech party system with regard to the increasing success of genuinely new political parties. For a detailed analysis of the examined phenomenon a case study of political party Public Affairs has been chosen, because it represents case of genuinely new party which has achieved a relevant position in the party system due to the first candidacy in the first-order election. Thus, organizational development of Public Affairs is described on the basis of pre-defined theoretical categories. Consequently, observed trends are further explained in the context of the institutionalization theory in the following analysis.

Klíčová slova

Institucionalizace, nové strany, politické strany, stranické organizace, Věci veřejné

Keywords

Institutionalisation, new parties, party organisations, political parties, Public Affairs

Rozsah práce: 144 600 znaků včetně mezer (80 s.)

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 14. května 2014

Jakub Stauber

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu docentu Perottinovi za ochotu a za cenné rady, které mi v průběhu psaní diplomové práce poskytl. Dále bych chtěl poděkovat vedení politické strany Věci veřejné za vstřícnost a poskytnuté informace.

Teze diplomové práce

Jméno studenta: Jakub Stauber

E-mail: jstauber01@gmail.com

Akademický rok: 2012/2013

Předpokládaný termín dokončení: LS, 2013/2014

Vedoucí práce: Doc. Michel Perottino, PhD.

Název práce: Nové politické strany pohledem teorie institucionalizace: případ strany
Věci veřejné

Vymezení tématu práce

Práce si klade za cíl analyzovat vývoj a organizační strukturu nových politických stran, které dosáhly relevance ihned po první úspěšné kandidatuře ve volbách prvního řádu. Například Hopkin a Paolucci (1999) ve své studii o organizačním modelu podobných stran formulují tezi, že model *Business Firm Party* nemůže být platformou pro trvalejší působení a etablování se ve stranickém systému, a proto jsou tyto strany postupně nuceny hledat způsoby transformace své organizační struktury i politického profilu. Z toho vyplývá základní výzkumná otázka celé práce: *Jak se nová politická strana proměňuje s ohledem na udržení své pozice ve stranickém systému?* Odpověď na tuto otázku mohou poskytnout teoretické přístupy založené na konceptu institucionalizace, které, jak se domnívám, dostatečně zohledňují komplexnost fungování politické strany jako organizace. Pro co možná nejdetailnější analýzu zkoumaného jevu bude využita metoda jednopřípadové studie politické strany Věci veřejné, která, mimo studie publikované Vitem Hlouškem (2012), dosud zůstává spíše stranou systematičtějšího politologického výzkumu. Důvodem výběru tohoto tématu je především snaha o porozumění současnému vývoji politických stran v Evropě. Případ z českého prostředí jsem, s ohledem na aktuálnost dané problematiky, zvolil zejména pro možnost navázání přímého kontaktu se členy strany a snazší dostupnost jednotlivých stranických materiálů nebo jiných dokumentů.

Výzkumná metoda a struktura práce

Téma bude zpracováváno metodou jednopřípadové studie. Výzkum bude primárně vycházet z kvalitativní analýzy dokumentů a rozhovorů s představiteli politické strany. Jako doplňkový zdroj budou dále sloužit data z lokálních i mezinárodních průzkumů veřejného mínění.

V rámci teoretického úvodu se zaměřím na vývoj teorie institucionalizace. Vedle klasických přístupů (Huntington 1968; Panebianco 1988) budu vycházet též z novějších prací dále rozvíjejících tento teoretický koncept (Randall, Svasand 2002). Dále též přesněji vymezím pojem novosti politických stran (Sikk 2011). Následující část práce věnuji dosavadnímu působení nových politických stran v českém stranickém systému. V dalších kapitolách pak již přistoupím k analýze zvoleného případu, kdy se budu snažit navázat na již dříve publikované práce na podobné téma (Hanley 2011; Jarmara 2011). V závěru práce též zasadím případ Věcí veřejných do kontextu vývoje stranických organizací v celoevropském měřítku. Dále přikládám předběžný návrh rozvržení jednotlivých kapitol.

1. Teoretický úvod

1.1 Představení teorie institucionalizace politických stran

1.2 Novost politických stran

2. Vývoj stranického systému České republiky v kontextu nově se etablojících politických stran

3. Vznik a vývoj politické strany Věci veřejné:

3.1 Periodizace vývoje strany

3.2 Ideologické zázemí a programatika

3.3 Organizační struktura

4. Věci veřejné pohledem teorie institucionalizace politických stran

5. Nástin evropského kontextu dané problematiky a závěr

Předběžný seznam literatury

- BIEZEN, Ingrid van, 2003. *Political parties in new democracies party organization in Southern and East-Central Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- GUNTHER, Richard, José R. MONTERO a Juan J. LINZ, ed., 2002. *Political parties: old concepts and new challenges*. Oxford: Oxford University Press.
- HANLEY, Seán, 2011. Dynamika utváření nových stran v České republice v letech 1996-2010: hledání možných příčin politického zemětřesení. *Sociologický časopis*. roč. 47, č. 1, s. 115–136.
- HLOUŠEK, Vít, 2012. Věci veřejné: politické podnikání strany typu firmy. *Politologický časopis*. roč. 19, č. 4, s. 322–340.
- HOPKIN, Jonathan a Caterina PAOLUCCI, 1999. The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy. *European Journal of Political Research*. roč. 35, č. 3, s. 307–339.
- HUNTINGTON, Samuel P., 1968. *Political order in changing societies*. New Haven: Yale University Press.
- JARMARA, Tomáš, 2011. TOP 09 a Věci veřejné v kontextu institucionalizace českých politických stran po roce 1989. *Politologická revue*. roč. 17, č. 1, s. 56–74.
- LAWSON, Kay, ed., 1994. *How political parties work: perspectives from within*. Westport: Praeger.
- LINEK, Lukáš, ed., 2012. *Voliči a volby 2010*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- LUCARDIE, Paul, 2000. Prophets, Purifiers and Prolocutors: Towards a Theory on the Emergence of New Parties. *Party Politics*. roč. 6, č. 2, s. 175–185.
- PANEBIANCO, Angelo, 1988. *Political parties: Organization and power*. Cambridge: Cambridge University Press.
- POGUNTKE, Thomas, 2002. *Parties without firm social roots? party organisational linkage*. [Keele]: School of Politics, International Relations and the Environment (SPIRE), Keele University.
- RANDALL, Vicky a Lars SVASAND, 2002. Party Institutionalization in New Democracies. *Party Politics*. roč. 8, č. 1, s. 5-29.
- SIKK, Allan, 2011. Newness as a winning formula for new political parties. *Party Politics*. roč. 18, č. 4, s. 465–486.

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Obsah

1 Úvod.....	1
1.1 Teoretické vymezení práce.....	1
1.2 Výběr tématu a struktura práce.....	4
2 Teorie institucionalizace politických stran.....	6
3 Nové politické strany.....	13
4 Vývoj stranického systému České republiky v kontextu úspěchu nových politických stran.....	19
5 Vznik a vývoj politické strany Věci veřejné.....	23
5.1 Systémovost.....	23
5.1.1 Účast ve volbách.....	23
5.1.2 Formální struktura.....	28
5.1.2.1 Orgány strany.....	28
5.1.2.2 Členství.....	29
5.1.3 Struktura financování.....	31
5.2 Rozšiřování hodnot.....	34
5.2.1 Velikost členské základny.....	34
5.2.2 Způsoby vnější komunikace.....	37
5.2.2.1 Petice.....	37
5.2.2.2 Stranický tisk.....	37
5.2.2.3 Akademie Věcí veřejných.....	39
5.2.3 Stranická identifikace.....	39
5.3 Autonomie v rozhodování.....	41
5.3.1.1 Věci veřejné s.r.o.....	41
5.3.1.2 Vliv Víta Bárty a společnosti ABL.....	42
5.4 Zhmotnění.....	45
5.4.1 Volební výsledky.....	45
5.4.2 Štěpení strany.....	47
5.4.3 Přístup k prostředkům masové komunikace.....	48
5.4.4 Další vývoj Věcí veřejných.....	49
6 Věci veřejné pohledem teorie institucionalizace.....	51
7 Závěr.....	55
8 Summary.....	59
9 Seznam zdrojů.....	61
10 Přílohy.....	72

1 Úvod

1.1 Teoretické vymezení práce

Výzkum politických stran je jedním z klasických témat politologie. V odborné literatuře lze najít velké množství přístupů zohledňující nejrůznější aspekty jejich existence a fungování. Jedna skupina přístupů se například zaměřuje na typologizaci stran z hlediska jejich ideologie, zde patří k často citovaným teorie ideologických rodin (Beyme 1982). Diskutovaným tématem je též původ a vznik politických stran, který je analyzován v reakci na teoretický koncept *cleavages*, neboli štěpných linií, formulovaný v 60. letech 20. století (Lipset a Rokkan 1967; Seiler 2011). K nevlivnějším přístupům v této oblasti patří takzvaná genetická teorie politických stran, předpokládající dominanci určitého organizačního modelu politické strany v daném historickém období, přičemž jeden organizační model je v důsledku změn společenské reality nahrazován modelem jiným. Strany kádrů jsou postupně nahrazovány masovými stranami (Duverger 1954), masové strany následně přijímají strategii *Catch-all Party* (Kirchheimer 1966). Zatím posledním, šířeji akceptovaným, typem jsou pak strany kartelu (Mair a Katz 1998). Nicméně mnoho dalších autorů definovalo vlastní organizační typy politických stran. Za všechny uveďme volebně profesionální stranu (Panebianco 1988), novou kádrovou stranu (Koole 1994), stranu typu firmy (Hopkin a Paolucci 1999), franšízovou stranu (Carty 2004) nebo nově klientelistickou stranu¹ (Klíma 2013).

Ačkoliv v práci bude blíže analyzována organizační struktura politické strany Věci veřejné (VV), jejím cílem nebude důsledné zařazení dané politické strany do jedné z výše citovaných typologií. Naopak bude zkoumáno vnitřní fungování VV vzhledem k získání a udržení jejich pozice v rámci stranického systému. Cílem tedy bude zjistit, zda lze na zkoumanou politickou stranu nahlížet pouze jako na nástroj pro prosazení partikulárních zájmů jejích členů, nebo zda se daná politická strana stala v jistých ohledech institucí s nadosobními cíli a snahou o zachování své další existence. Jako nejvhodnější analytický rámec, podle něhož by bylo možné tyto otázky zodpovědět, se jeví teorie institucionalizace. Tento koncept politologie přejala ze sociologie, konkrétně z podoboru sociologie organizace, kde se analýza procesu institucionalizace objevuje v přístupech vycházejících ze strukturálního funkcionalismu a institucionalismu.

---

¹ Pro kritické argumenty vůči evolučnímu přístupu viz (Koole 1996). K systematizaci jednotlivých typů viz (Krouwel 2006). Pro návrh alternativního přístupu k typologizaci politických stran viz (Wolinetz 2002).

Za zakladatele strukturálního funkcionalismu je považován americký sociolog Talcott Parsons (Keller 2007, s. 68)². Parsons chápal instituce jako určité vzorce, na základě nichž lze legitimně očekávat určitý způsob jednání jednotlivce v rámci jeho strukturálně významné role v sociálním systému. Konkrétní vzorec je tedy takzvaně institucionalizován, pokud lze zaznamenat alespoň minimální míru konformity v jednání aktérů (Parsons 1954, s. 239). Dalším významným sociologem organizace, který ovlivnil politologické analýzy v oblasti výzkumu politických stran, je Philip Selznick. Selznick ve své knize *Leadership in Administration: A Sociological Interpretation* z roku 1957 přichází s rozlišením mezi organizací a institucí. Zatímco organizaci pojímá čistě jako postradatelný nástroj stvořený k dosažení cíle, instituce je daleko více produktem sociálních potřeb a tlaků. Autor však upozorňuje, že jednotlivé definice odpovídají krajním případům, většina reálně se vyskytujících případů je různou mírou kombinace obou charakteristik (Selznick 1984, s. 5–6). Celý proces institucionalizace, tedy transformace organizací, které jsou ve svém principu postradatelné a technické, v instituce, se podle něj vyznačuje snahou o sebezachování³ (Selznick 1984, s. 20).

V politologii daný koncept prosazoval například Samuel P. Huntington (1968), když se v rámci studia přechodů k demokracii zabýval též rolí politických stran. Kenneth Janda (1980), jeden z předních odborníků na výzkum politických stran, kritizoval vágní používání pojmu institucionalizace a pokusil se jej operacionalizovat pro potřebu získání relevantních dat sloužících ke komparaci politických stran postavené na základě kvantitativních metod výzkumu. Poněkud odlišně pak koncept ve své studii o politických stranách využil Angelo Panebianco (1988), jehož cílem bylo detailně analyzovat stranickou organizaci a vnitřní rozložení moci, kde institucionalizace tvoří jednu z klíčových proměnných v jeho organizačním modelu. Ze současných politologických prací zabývajících se teorií institucionalizace, můžeme zmínit například studii Randall a Svåsand, jež analyzují institucionalizaci politických stran v nových demokraciích (Randall a Svåsand 2002). V české odborné literatuře je daný koncept využíván spíše sporadicky v rámci dílčích studií. Uvedme například text Tomáše Jarmara o institucionalizaci českých politických stran s důrazem na povolební situaci roku 2010 (Jarmara 2011) nebo nedávno publikovanou práci

---

2 V politologii je funkcionalistický přístup nejčastěji spojován se jménem Gabriela Almonda. Pro shrnutí diskuze o vlivu strukturálně-funkcionální analýzy na obor komparativní politologie viz např. (Fisher 2011; Říchová 2006, s. 61–82).

3 V původním textu je použita formulace „concern for self-maintenance“.

Martina Mejstříka, v níž aplikuje Panebiancův organizační model na případ transformace západoevropských komunistických stran (Mejstřík 2013). Teoretickou debatu o procesu institucionalizace podrobněji představím v první části práce.

Vzhledem k tomu, že se práce věnuje *novým* politickým stranám, je dále třeba tento pojem blíže teoreticky vymezit. V moderní politologii se v zásadě prosadilo několik odlišných pohledů na tuto problematiku. Základní otázkou je, jak novou stranu definovat. Druhou podstatnou otázkou je dále to, proč nové strany vznikají a jaká je jejich role ve stranickém systému. Mezi klasické přístupy zkoumající vznik politických stran patří pohled Maurice Duvergera, který Miroslav Novák označuje jako institucionalistický (Novák 1997, s. 24). Další možné vysvětlení vzniku politických stran Novák shrnuje jako přístup developmentalistický, aplikovaný především v případě rozvojových zemí, kdy k utváření politických stran dochází v souvislosti s procesem modernizace. Posledním zmiňovaným je přístup historicko-konfliktní vycházející z teorie cleavages Rokkana a Lipseta (Novák 1997, s. 38).

V 80. letech se však zájem politologů začal částečně obracet na výzkum politických stran nově vznikajících v rámci stranických systémů považovaných za víceméně stabilizované. V tomto smyslu se tedy začalo hovořit o *nových* politických stranách a docházelo k testování nejrůznějších hypotéz zdůvodňujících jejich vznik a úspěch (viz např. Harmel 1985; Harmel a Robertson 1985). Část analýz se snažila nové strany zkoumat z hlediska nových témat, která tato nová uskupení ve stranickém systému nastolovala (Kitschelt 1988; Lawson a Merkl 1988). Vedle toho vznikaly též studie usilující o komplexnější vysvětlení vzniku nových stran obecně (Tavits 2006, s. 100). Jednou z často citovaných prací je v tomto ohledu Hugova studie (Hug 2001) vysvětlující vznik nových stran pomocí univerzálního modelu vycházejícího z teorie her.

Na základě předešlého výzkumu vznikají v současnosti typologie nových politických stran. Jednou z nejznámějších je Lucardieho typologie rozdělující nové politické strany podle role, kterou ve stranickém systému zastávají (Lucardie 2000). S doplněním této typologie následně přišel Allan Sikk, který definoval nový typ politické strany vycházející z takzvaného projektu novosti, tedy většího důrazu na konkrétní ideologii a působící v rámci pomyslného teritoria stranického systému, v němž působí etablované strany (Sikk 2011, s. 467). V českém prostředí byla tomuto tématu věnována Hanleyho studie *Dynamika utváření nových stran v České republice v letech 1996-2010* (Hanley 2011).

1.2 Výběr tématu a struktura práce

Práce si klade za cíl analyzovat vývoj a organizační strukturu nových politických stran, které dosáhly relevance ihned po první úspěšné kandidatuře ve volbách prvního řádu. Hopkin a Paolucci (1999, s. 333) ve své studii o organizačním modelu podobných stran formulují tezi, že model *Business Firm Party* nemůže být platformou pro trvalejší působení a etablování se ve stranickém systému, a proto jsou tyto strany postupně nuceny hledat způsoby transformace své organizační struktury i politického profilu. Z toho vyplývá základní výzkumná otázka celé práce: *Jak se nová politická strana proměňuje s ohledem na udržení své pozice ve stranickém systému?* Odpověď na tuto otázku mohou poskytnout teoretické přístupy založené na konceptu institucionalizace, které v dostatečné míře zohledňují komplexnost fungování politické strany jako organizace.

Pro detailní analýzu zkoumaného jevu bude využita metoda jednopřípadové studie politické strany Věci veřejné, která, mimo studie publikované Vitem Hlouškem (2012), dosud zůstává spíše stranou systematičtějšího politologického výzkumu. Důvodem výběru tohoto tématu je především snaha o porozumění současnému vývoji politických stran v Evropě. Případ z českého prostředí byl zvolen, s ohledem na aktuálnost dané problematiky, zejména pro možnost navázání přímého kontaktu se členy strany a snazší dostupnost jednotlivých stranických materiálů nebo jiných dokumentů.

První část práce bude věnována představení teorie institucionalizace politických stran s důrazem na shrnutí jejího vývoje. Prezentovány budou především klasické přístupy Samuela P. Huntingtona (1968), Kennetha Jandy (1980) a Angela Panebianca (1988). Z pozdějších prací na dané téma pak studie Stevena Levitskyho (1998), a zejména Vicky Randall a Larse Svåsanda (2002). Teoretický rámec navržený v poslední jmenované studii pak bude tvořit základ pro analýzu zvolené politické strany Věci veřejné. V následující teoretické kapitole bude, na základě rešerše dostupné literatury, definován pojem *skutečně nové strany*. V rámci politologického výzkumu s tímto pojmem pracují především Simon Hug (2001), Krouwel a Bosch (2004), Margit Tavits (2008) nebo Allan Sikk (2005).

V empiricky zaměřené části práce bude nejprve analyzován český stranický systém v kontextu vzniku a etablování se nových politických stran, přičemž budou využity indikátory používané pro měření stability stranického systému, jako např. index volatility, velikost členské základny politických stran, volební účast, index efektivního počtu stran a stranická identifikace voličů. V následujících kapitolách budou detailně popsány jednotlivé vývojové charakteristiky organizační struktury politické strany VV.

Vedle dostupné politologické literatury zabývající se fungováním politických stran a stranického systému v České republice budou pro analýzu využita data ze sociologických výzkumů *European Social Survey (Norwegian Social Science Data Services 2013)*, *European Values Study (EVS 2010)* a *Naše společnost (CVVM 2014)*, dále též údaje Českého statistického úřadu (2014) o volebních výsledcích a mediální databáze Newton Media (2014). Mezi další zdroje informací pak budou patřit také dokumenty a mediální výstupy VV. V průběhu výzkumu byla dále provedena zúčastněná pozorování akcí organizovaných stranou v průběhu volební kampaně pro sněmovní volby v roce 2013, pro volby do Evropského parlamentu v roce 2014 a pozorování volební konference VV v Hradci Králové v roce 2014. Dále byl proveden rozhovor s předsedou strany Jiřím Kohoutem a korespondenční rozhovor s Pavlem Hubálkem, zastupitelem města Kostelec nad Orlicí zvoleným za stranu VV.

Jednotlivé zkoumané charakteristiky budou ve shrnující části práce interpretovány skrze rámec teorie institucionalizace s cílem v největší možné míře postihnout vývoj politické strany jako organizace s ohledem na její zakotvení a přežití v politickém systému. V závěru textu bude daná problematika uvedena do kontextu vývoje současných stranických systémů v Evropě a budou též shrnuty možnosti dalšího využití aplikované teorie při komparativním výzkumu politických stran.

2 Teorie institucionalizace politických stran

Samuel P. Huntington (1968, s. 12) ve své knize *Political Order in Changing Societies* institucionalizaci definuje jako "proces, jímž organizace a postupy získávají hodnotu a stabilitu"⁴. Jednotlivé organizace se podle Huntingtona vzájemně odlišují různou mírou institucionalizace, přičemž tato míra je odvozena od čtyř kritérií: adaptability, komplexity, autonomie a soudržnosti (viz přílohu 2).

Adaptabilita, v kontrastu s rigiditou, je vnímána jako schopnost organizace adaptovat se na společenské změny, a tak čelit novým výzvám. Podle Huntingtona lze adaptabilitu měřit třemi způsoby. Jako první navrhuje měřítko chronologické, kdy s dobou, po kterou organizace existuje, roste míra institucionalizace. Dále se lze zaměřit na takzvaný generační věk organizace. To znamená, že adaptabilita, a tím i míra institucionalizace organizace, se zvyšuje, pokud v jejím rámci úspěšně dojde k výměně vedoucích představitelů. Tento přístup je však problematický, pokud je organizace spravována svými zakladateli. Třetí možností, jak měřit adaptabilitu, je funkcionální hledisko. Autor vychází z předpokladu, že každá organizace je vytvořena za účelem plnění určité funkce. Pokud však tato funkce již není potřebná, musí organizace hledat funkci novou, skrze níž zachová vlastní existenci (Huntington 1968, s. 13–15).

Kritérium komplexity autor zakládá na posouzení složitosti organizace jako takové. Větší úrovně institucionalizace dosahuje taková organizace, která vykazuje vysokou míru diversifikace vertikální i horizontální struktury. Jako měřítko může být použito množství a rozmanitost jednotlivých podjednotek uvnitř zkoumané organizace (Huntington 1968, s. 17–18). Autonomie je v modelu chápána jako schopnost organizace fungovat a definovat své cíle a hodnoty nezávisle na ostatních aktérech. Autonomie institucí je tak výsledkem jejich vzájemné soutěživosti (Huntington 1968, s. 20). Posledním kritériem institucionalizace je soudržnost. Toto kritérium předpokládá, že pokud v rámci organizace panuje jednota a konsenzus, organizace je více institucionalizovaná, než v případě nejednotnosti a vnitřních rozporů. Základními požadavky pro efektivní fungování organizace jsou podle autora alespoň základní shoda na jejím funkcionálním vymezení a stanovení orgánů a procedur pro řešení sporů (Huntington 1968, s. 22). Podle Huntingtona jsou citované kategorie platné pro všechny politické organizace, včetně politických stran.

Poněkud odlišně přistupuje ke studiu institucionalizace politických stran Kenneth Janda, který vychází z kvantitativních metod výzkumu, přičemž se pokouší důsledně operacionalizovat jednotlivé pojmy. Ačkoliv definičně se v zásadě shoduje

4 "Institutionalization is the process by which organizations and procedures acquire value and stability."

s Huntingtonem, navrhuje částečně odlišná měřítka institucionalizace. Předně nesouhlasí s Huntingtonovým kritériem autonomie a argumentuje případem britské Labour Party, která je na jednu stranu vysoce institucionalizovaná, ale zároveň není, vzhledem k tradiční vazbě na odbory, plně autonomní (Janda 1980, s. 19).

Janda dále definuje několik měřítek rozhodujících o míře institucionalizace politické strany. Jako první se zabývá kritériem času, a to čistě v podobě délky jejího fungování. Další indikátory jsou pak zaměřeny na organizační kritérium. Prvním takovým indikátorem je změna názvu strany, který má podle autora za cíl proměnu vazeb mezi politickou stranou a elektorátem a může částečně vést ke změně ve vnímání identity strany (Janda 1980, s. 22). Další zkoumanou proměnnou by měla být organizační diskontinuita, to znamená, zda politická strana v průběhu své existence zaznamenala štěpení na více subjektů, nebo naopak sloučení s jinou stranou. Vedle toho je důležitým aspektem míry institucionalizace soutěživost ve vedení strany, která by měla disponovat jednoznačně identifikovatelným vedením na národní úrovni a formální procedurou pro nahrazení jednotlivých představitelů strany (Janda 1980, s. 25). Další navrhovaná kritéria se vztahují spíše k politické oblasti a jejich vlivu na fungování politické strany. Mezi tato měřítka můžeme zařadit Jandou navrhované proměnné legislativní a volební stability vypovídající o stabilitě strany jako organizace interpretované skrze stabilitu zastoupení v rámci legislativních orgánů a volebních zisků (Janda 1980, s. 25–28).

Panbianco (1988, s. 49) poukazuje na fakt, že politické strany nelze analyzovat výhradně jako statické objekty, nýbrž jako organizace procházející dynamickým vývojem a reagující na změny prostředí, v němž působí. Aby dokázal dostatečně postihnout takto pojatý organizační vývoj politické strany, používá autor dva analytické nástroje, a to genetický model a teorii institucionalizace.

Genetický model autor chápe jako určující pro organizační charakteristiky strany, jelikož se domnívá, že historie organizace, její původ a způsob konsolidace na ni dlouhodobě působí. Dále definuje tři součásti genetického modelu. Jako první se zabývá vznikem a rozvojem organizace. Ten může v zásadě probíhat dvěma odlišnými procesy, teritoriální penetrací a teritoriální difuzí. Teritoriální penetrace označuje proces, kdy se politická strana formuje směrem z centra, které vystupuje jako hlavní aktér směrem k periférii. Opačným procesem je pak teritoriální difuze, kdy naopak jednotlivé lokální struktury vznikají spíše spontánně a teprve následně jsou integrovány do jednotné národní organizace (Panbianco 1988, s. 46).

Dalším významným faktorem genetického modelu je otázka přítomnosti externí “sponzorské” instituce. Existence takovéto externí instituce může mít za následek vznik takzvané nepřímé stranické loajality, jelikož loajalita členů i vedení bude nadále primárně spjata s prvotní institucí, z níž vznik politické strany vzešel. Podle Panebianca tedy lze politické strany rozlišit na interně a externě legitimované (Panebianco 1988, s. 51–52).

Posledním faktorem pro určení genetického modelu strany je přítomnost charismatického lídra ve formativním období dané organizace. Autor si je vědom toho, že určité prvky charismatického vedení stojí u počátku každé politické strany, přesto podle něj existují případy, kdy je politická strana vytvořena čistě jako nástroj charismatického lídra určený k prosazování jeho postojů a myšlenek bytostně spjatých s jeho osobou. Jako příklady takovýchto stran autor uvádí NSDAP v Německu, Fašistickou stranu v Itálii nebo Gaullistickou stranu ve Francii (Panebianco 1988, s. 52).

Proces institucionalizace chápe Panebianco (1988, s. 53) jako situaci, kdy „organizace pomalu ztrácí svůj charakter jako nástroje: stává se hodnotnou sama o sobě a její cíle se stávají od ní neoddelitelné a neodlišitelné.” V takovém případě se pak samotné přežití strany jako organizace stane cílem jejích členů. Pro analýzu stupně institucionalizace autor navrhuje dvě měřítka: stupeň autonomie a stupeň systémovosti. Stupněm autonomie se zde rozumí vzájemný vztah mezi organizací a prostředím, v němž působí. Organizace je autonomní v případě, že dokáže kontrolovat procesy probíhající mezi ní a okolním prostředím. Dimenze systémovosti se naopak vztahuje k vnitřnímu fungování organizace, konkrétně k její vnitřní strukturální soudržnosti (Panebianco 1988, s. 55). Obě tyto proměnné jsou podle Panebianca vzájemně propojené, a tedy lze předpokládat, že nízká úroveň systémovosti bude spojena s nízkou úrovní autonomie. Například pokud jsou rozvolněny vztahy mezi centrem a jednotlivými organizačními podjednotkami, je pravděpodobnější, že tyto podjednotky budou méně autonomní vůči vnějším vlivům (Panebianco 1988, s. 57). Dále autor navrhuje celkem pět indikátorů vypovídajících o míře institucionalizace politické strany: 1) rozvoj centrální mimoparlamentní organizace, 2) homogenitu organizačních struktur na stejné úrovni hierarchického uspořádání, 3) způsob financování politické strany s ohledem na diferenciaci zdrojů, 4) vztahy s navázanými organizacemi a 5) stupeň shody mezi oficiálním organizačním statutem strany a reálným rozložením moci (Panebianco 1988, s. 58–59).

Autor svá zjištění shrnuje propojením faktorů genetického modelu s jejich vztahem k míře institucionalizace (viz přílohu 3). Tendence k vyšší míře institucionalizace se objevuje u politických stran vzniklých na základě procesu

teritoriální penetrace se silnou vnitřní legitimitou. Naopak tendence k nižší míře institucionalizace vzniká u politických stran vzniklých procesem teritoriální difuze a s převládající vnější legitimitou. Určitou výjimku tvoří například komunistické strany, které mohou být v jisté fázi svého vývoje chápány jako externě legitimované, nicméně tato legitimita pochází od silného aktéra působícího mimo hranice státu. V tomto případě pak dochází naopak k silné institucionalizaci. Dalším sporným případem jsou politické strany založené na charismatickém vůdcovství. Pokud je politická strana výhradně nástrojem charismatického vůdce a slouží k prosazení jeho zájmů, proces institucionalizace se zde takřka nerozvíjí. Nicméně pokud takováto politická strana dokáže přežít svého zakladatele, bude pravděpodobné, že si uchová vnitřní centralizované funkční mechanismy, které tvoří předpoklad posilování institucionalizace (Panebianco 1988, s. 65–67).

Z předcházejícího přehledu aplikací teorie institucionalizace vyplývá, že existuje hned několik přístupů využívajících v politologii daného konceptu. Tyto přístupy někdy pracují se vzájemně protichůdnými předpoklady. Levitsky (1998, s. 88) proto navrhuje rozdělit celý koncept na části a vytvořit jednoznačné pojmové vymezení těchto jevů, což by umožnilo přesněji se zaměřit na jednotlivé aspekty související s procesem institucionalizace. Na jeho argumentaci ve své studii zaměřené na institucionalizaci politických stran v nových demokraciích navazují Randall a Svåsand (2002).

Randall a Svåsand po kritickém zhodnocení dosavadních přístupů k institucionalizaci politických stran přicházejí s vlastním teoretickým modelem institucionalizace, přičemž definují dvě základní dimenze, a to interní a externí, z nichž každá se projevuje ve dvou aspektech, strukturálním a subjektivním (viz přílohu 4). Od nich následně odvozují jednotlivé analytické kategorie. Kombinací strukturálního aspektu interní dimenze definují kategorii systémovosti⁵, kterou chápou jako budování ustálených vzorců chování a rutinizace, což politickou stranu zakotvuje jako určitou stálou společenskou strukturu. Zde by podle nich mělo být analyzováno, jak daná politická strana vznikla, jakými disponuje zdroji a jaká je role vedení strany ve vztahu ke stranické organizaci (Randall a Svåsand 2002, s. 17).

Subjektivní aspekt interní dimenze vypovídá o rozšiřování hodnot⁶. Politická strana si podle daného konceptu utváří vlastní hodnotový systém a odlišnou vnitřní kulturu, což vede k tomu, že motivy pro participaci jednotlivce překonají jeho

---

5 V původním textu je použit výraz: „Systemness“.

6 V původním textu je použit výraz: „Value infusion“.

individuální a pragmatické zájmy. Tato proměnná může být podle autorů zkoumána na základě vztahů strany s konkrétní skupinou uvnitř společnosti, která by tvořila její sociální bázi (Randall a Svåsand 2002, s. 21).

Strukturální aspekt externí dimenze zahrnuje autonomii⁷ politické strany. Autoři poukazují na časté kritiky zahrnování autonomie mezi kritéria institucionalizace, například ve světle spolupráce politických stran a odborových organizací. Takováto vzájemná závislost podle kritiků nemusí sama o sobě znamenat překážku pro proces institucionalizace. Podle autorů je tedy vhodné rozlišovat různé typy vzájemné závislosti politických stran a dalších aktérů. Často tedy může být obtížné rozlišit, kdy se jedná o závislost strany na jiné externí organizaci, a kdy naopak o projev *linkage*. Pozitivní vliv na míru institucionalizace má podle nich zejména vysoká míra autonomie v rozhodování o vlastních politických prioritách (Randall a Svåsand 2002, s. 23).

Poslední kategorií je takzvané zhmotnění⁸ definované jako subjektivní aspekt externí dimenze. Zhmotnění v tomto smyslu znamená zakotvení politické strany v myšlení veřejnosti. Toto zhmotnění pak způsobuje, že daný aktér je chápán jako pevná součást politického prostředí a ostatní organizace nadále jednají s ohledem na něj. Tato proměnná do značné míry závisí na schopnosti politické strany vytvořit silnou a stabilní organizační strukturu, efektivně ovládnout techniky komunikace a obecně zajistit vlastní přežití a udržení se ve stranickém systému (Randall a Svåsand 2002, s. 23).

Na tomto místě je třeba vymezit indikátory, na jejichž základě bude možno postihnout míru institucionalizace. Institucionalizace bude pojímána jako jev, který není nezvratný. To znamená, že se může v průběhu času jak zvyšovat, tak snižovat, přičemž jako krajní body budou chápány stádium organizace, kdy institucionalizace zcela chybí, a stádium instituce, tedy stav kdy se zkoumaný aktér v maximální míře stává hodnotou sám o sobě.

Kategorie systémovosti bude zkoumána v kontextu formálních pravidel fungování strany, přičemž jednotlivé indikátory mají odrážet rozvoj struktur stranické organizace v čase. Použitými indikátory budou účast politické strany ve volbách, změny ve formální struktuře orgánů politické strany a pluralita zdrojů financování.

V rámci prvního zmíněného indikátoru by za plně institucionalizovanou byla považována taková politická strana, která je schopna nominovat vlastní kandidáty, formální členy strany, ve všech typech voleb, a to v měřítku odpovídajícím všem voleným pozicím. Podle druhého indikátoru maximální míry institucionalizace dosahuje politická strana s funkční a jasně vymezenou organizační strukturou vybudovanou

---

7 V původním textu je použit výraz: „Decisional autonomy“.

8 V původním textu je použit výraz: „Reification“.

na základě administrativního uspořádání dané politické jednotky, v níž působí. Třetí indikátor se zabývá diverzifikací zdrojů financování politické strany a předpokládá, že u plně institucionalizované politické strany je rozložení příjmů z hlediska jejich proporce rozděleno zcela rovnoměrně.

Kategorie rozšiřování hodnot postihuje schopnost politické strany vytvořit si vlastní systém hodnot a svébytnou vnitřní kulturu. K nárůstu míry institucionalizace dochází, pokud se zkoumaná politická strana opírá o jasně definovatelnou skupinu uvnitř společnosti. Jako základní indikátor tohoto jevu bude sloužit velikost členské základny, kdy rostoucí počet členů indikuje nárůst institucionalizace. Tento indikátor je možno dále rozšířit pomocí zaměření na povahu členství. Předpokladem je, že politická strana může efektivněji dosáhnout rozšiřování hodnot skrze zavedení více kategorií členství. Další indikátor lze souhrnně označit jako způsoby vnější komunikace. Politická strana je chápána jako silněji institucionalizovaná, pokud jsou na její organizační strukturu navázány další společenské, kulturní nebo podnikatelské aktivity. Posledním použitým indikátorem je stabilita vzorců stranické identifikace v čase zjišťovaná prostřednictvím dotazování voličů na blízkost politické straně s předpokladem, že silněji institucionalizovaná politická strana vykazuje vyšší míru stability stranické identifikace v čase.

Jak již bylo naznačeno výše, vliv kategorie autonomie v rozhodování na míru institucionalizace se může projevit jak jejím posílením, tak i jejím oslabením. Důležité je především analyzovat, zda a do jaké míry je fungování zkoumané politické strany závislé na konkrétní externí sponzorské instituci. Absence vnější sponzorské instituce tedy obecně indikuje vyšší míru institucionalizace ve smyslu nárůstu autonomie v rozhodování. Avšak pokud takováto instituce existuje, je třeba blíže určit, zda vzájemný vztah skutečně vede k oslabení autonomie dané politické strany při formulaci jejích vlastních cílů, nebo zda vazba na jinou organizaci je spíše projevem dimenze rozšiřování hodnot. Důležitým rozhodovacím kritériem je přitom zejména otázka rozložení loajality členů mezi dané instituce.

Kategorie zhmotnění zahrnuje způsoby, jakými se politická strana stává pevnou součástí politického systému v nejširším slova smyslu. Prvním indikátorem v rámci této kategorie je výše volebních zisků. Rostoucí volební zisky lze vykládat jako faktor posilující institucionalizaci, jelikož větší část elektorátu považuje danou politickou stranu za životaschopnou politickou alternativu. Jako doplňující indikátor, který přesněji postihuje vývoj trendu v čase, budou využita data z kontinuálních výzkumů veřejného mínění. Dalším faktorem, který ovlivňuje míru zhmotnění politické strany, je její organizační stabilita. Ta bude sledována především v kontextu štěpení

stranické organizace vedoucí ke vzniku nových politických subjektů. Posledním sledovaným indikátorem je přístup politické strany k prostředkům masové komunikace. V tomto smyslu je míra zhmotnění pozitivně ovlivňována, pokud masová média o politické straně pravidelně referují.

3 Nové politické strany

Jak bylo již naznačeno v úvodu, cílem následující kapitoly bude přesně vymezit pojetí nových stran. Pojem nová strana může být vykládán mnoha různými způsoby a mezi autory neexistuje jednoznačná shoda na přesné definici. Přesto však vysvětlení jejich vzniku a případné stabilizace může přinést důležité poznatky o proměnách ve fungování stranického systému. Dané téma je z hlediska komparativní politologie zkoumáno od 80. let 20. století, a to v souvislosti s rozvojem nových politických stran v prostředí stranických systémů dlouhodobě vykazujících známky stability (Harmel 1985, s. 403–404). Harmel (1985, s. 405–406) dále rozlišuje mezi třemi základními přístupy. Podle prvního z nich mohou být jako nové pojímány ty politické strany, které vznikly za účelem prosazování nových politických témat nedostatečně zohledňovaných tradičními stranami. Další přístup naopak klade větší důraz na politické strany vznikající v reakci na určité významné historické události nebo etapy, jako například strany vzniklé po druhé světové válce, v 60. letech 20. století apod. Sám autor se však přiklání ke třetímu pojetí vycházejícímu z předpokladu, že výzkum nových politických stran by měl v co největší míře postihnout jejich variabilitu, a proto nové politické strany chápe jako uskupení nově vstupující do původního stabilizovaného stranického systému.

V rámci prvního citovaného přístupu byly nové politické strany zkoumány zejména v souvislosti s rozvojem ekologických stran a stran nové levice v Evropě. Z vlivných koncepcí můžeme jmenovat Inglehartovu teorii post-materiálních hodnot (Inglehart 1997). Na jeho koncepci dále navázal Herbert Kitschelt, a to jednak jeho pojetím levicově libertariánských stran, ale zejména definováním opačného pólu radikálně pravicových stran, čímž de facto vymezil novou osu politické soutěže umožňující interpretovat vývoj evropských stranických systémů (Willey 1998, s. 652). V práci věnované radikálním pravicovým stranám v západní Evropě Kitschelt a McGann (1997, s. 57) doslova uvádí, že „[č]asto tam kde byly od 80. let volebně úspěšné levicově libertariánské strany, můžeme též najít extrémně pravicové strany. Naopak ve většině případů bez vlivné libertariánské levice také nalézáme slabou extrémní pravici.“⁹ V posledních letech lze za nové politické strany v podobném smyslu označit i tzv. „pirátské strany“, které politizují témata svobodného přístupu k informacím, využívání internetu nebo ochrany osobních údajů (viz Brunclík 2010).

---

9 „Often where left-libertarian parties have been electorally successful since 1980s, we also find extreme-rightist parties. Conversely, in most instances without an influential libertarian Left, we also find weak extreme Right.“

Další studie pohlízejí na danou problematiku poněkud odlišně a snaží se vysvětlit vznik nových politických stran v rámci stabilizovaných stranických systémů bez ohledu na jejich ideologické zázemí. Velmi podrobně se změnám v organizační struktuře politických stran věnuje Janda (1980, s. 21), který navrhuje komplexní rozhodovací schéma zahrnující změnu názvu, rozdíly v personálním složení a počtu členů. Ze schématu je patrné, že samotná změna názvu strany má jen velmi omezenou vypovídací hodnotu, pokud není provázána dalšími změnami v personálním složení. Za nové lze na základě Jandova schématu považovat výhradně ty politické strany, ve kterých v důsledku sloučení nebo rozdělení početně nepřevažují členové původního politického uskupení. I přes exaktní vymezení je, kvůli značné informační náročnosti, daný přístup v praxi využitelný spíše u větších politických stran, u nichž lze přesněji zachytit jednotlivé přesuny členů.

K nejpropracovanějším teoriím v této oblasti dále patří práce Simona Huga. Hug definuje novou politickou stranu výhradně jako takovou, která je skutečně novou organizací a poprvé se účastní voleb prvního řádu (Hug 2001, s. 14). Zavádí tedy novou kategorii tzv. *skutečně nových politických stran*. Jeho definice je v tomto ohledu poměrně restriktivní, jelikož vylučuje nově vzniklé politické strany působící na ostatních úrovních politického systému a nové strany ustavené odštěpením nebo sloučením původních organizací. Hlavním zdůvodněním tohoto postupu je pro autora kvalitativní odlišnost v charakteru jejich působení v roli vyzyvatelů etablovaných politických stran, kdy všechny voličské hlasy získané novými stranami představují přímou ztrátu stran původních. Tohoto jevu si všímají také Katz a Mair (2009, s. 759), kteří mezi potenciální hrozby pro stranické kartely řadí právě vznik a úspěch nových aktérů.

Stejnou definici, jako v případě Huga, můžeme nalézt i u autorů Krouwela a Bosche (2004) nebo Tavits (2008, s. 115), kteří taktéž kladou důraz na novost stranické organizace a první jmenování jejich kandidátů do voleb do zastupitelského sboru na celostátní úrovni. Definice tedy opět nijak nezohledňuje jakékoliv ideologické motivace ani volební strategie.

Jinou definici skutečně nových politických stran přináší Allan Sikk, který se dlouhodobě zabývá výzkumem východoevropských stranických systémů. Podle něj je třeba v podmínkách východní Evropy pro potřeby analýzy nových politických stran zvláště zohlednit fakt, že ne všechny politické strany, které se mohou zdát na první pohled nové, takové skutečně jsou. V mnoha případech se totiž jedná o pouhé přejmenování stávající struktury, nástupnickou stranu vzniklou sloučením několika subjektů, nebo naopak dělením. V tomto argumentu se tak shoduje s předchozími

citovanými definicemi. Autor však při vymezení nových politických stran formuluje další kritéria. Časté jsou podle něj situace, kdy nová politická strana vzniká na základě nejrůznějších personálních propojení souvisejících s předešlou politickou činností, např. se může jednat o technicky nové strany zformované v okolí bývalých premiérů, ministrů nebo i skupiny poslanců (Sikk 2005, s. 397–399). Sikk následně definuje skutečně nové strany jako takové, které „nejsou nástupkyněmi žádné z původních parlamentních stran, mají nový název a strukturu a jejich hlavními členy nejsou žádné významné osobnosti předchozí demokratické politiky“ (Sikk 2005, s. 399)¹⁰.

Naproti tomu autor připouští, že skutečně novou politickou stranu mohou utvořit také političtí představitelé spojení s předchozím nedemokratickým režimem, pokud se neúčastní prvních „zakladatelských“ voleb v přímé návaznosti na původní státostranu. Za nové autor dále považuje ty politické strany, které dosáhly parlamentního zastoupení poté, co jej ztratily na více než jedno volební období (Sikk 2005, s. 399)¹¹.

Ve svém pozdějším textu Sikk (2011) téma dále propracovává a rozšiřuje původní rozdělení nových stran, které vymezil Lucardie (2000). Lucardie o nových stranách uvažoval ve čtyřech kategoriích: 1) *mluvčí*, tedy nové politické strany se slabým ideologickým základem zformované spíše za účelem artikulace partikulárních zájmů; 2) *očisťovatelé* vycházející naopak ze silných ideologických pozic v tom smyslu, že jejich cílem je návrat ke kořenům ideologie, která je již v daném stranickém systému reprezentována jiným aktérem; 3) *proroci* vnášející do stranického systému zcela novou ideologickou dimenzi; 4) *idiosynkretické strany* vznikající spíše za účelem řešení osobních problémů zakladatelů než jako reakce na konkrétní společenské problémy (Lucardie 2000, s. 176–177). Sikk na základě prvních tří kategorií vymezil dvoudimenzionální typologii zohledňující sílu ideologické motivace nové strany a její umístění v rámci ideologického spektra stranického systému vzhledem k etablovaným stranám (viz přílohu 5). Definoval přitom další kategorii *projektu novosti*, který se vyznačuje slabou ideologickou motivací a zároveň snahou o vstup do části politického spektra reprezentovaného již jinou etablovanou politickou stranou (Sikk 2011, s. 467). Tento přístup je přínosný především v tom, že postihuje široký rozsah motivací aktérů pro vstup do volební soutěže a neomezuje se tak výhradně na motivace čistě ideologické nebo naopak strategické a pragmatické.

---

10 „not successors to any previous parliamentary parties, have a novel name and structure, and do not have any important figures from past democratic politics among their major members“

11 Podle tohoto kritéria politická strana, která obnoví své parlamentní zastoupení po jednom volebním cyklu mimo parlament, je stále považována za „starou“. Pokud je však její období mimo parlament delší, je tato politická strana při opětovném zvolení považována za „novou“.

Dosavadní přístupy k problematice definice skutečně nové politické strany můžeme shrnout pomocí jednoduchého schématu (viz přílohu 6). V dostupné literatuře panuje poměrně vysoká míra shody na tom, že novou politickou stranu je třeba vymezit důsledněji než výhradně na základě názvu organizace. Tento postup by mohl vést ke zkresleným závěrům, a proto se autoři pokoušejí přesněji definovat kritéria pro posouzení skutečné novosti. Prvním definičním kritériem je účast ve volbách prvního řádu. Podle většiny autorů lze za nové považovat pouze ty strany, které se těchto voleb účastní poprvé. Za určitou výjimku mohou být někdy považovány strany neúčastníci se voleb po více než jedno volební období. Dalším kritériem je pak novost stranické organizace. Nejčastějším argumentem je, že v případě rozdělení nebo sloučení stávajících subjektů se nejedná o novou stranu. Jiná kritéria, jako například angažmá důležitých osobností předcházejícího demokratického období, jsou vymezena spíše mlhavě.

V posledních letech se objevují práce zaměřené na vznik a vývoj nových stran ve východní Evropě. Maria Spirova publikovala knihu *Political Parties in Post-Communist Europe* analyzující primárně případy bulharských a maďarských politických stran. Vedle toho však v textu předkládá teoretický rámec, skrze nějž lze vysvětlit motivace vedoucí ke zformování politické strany. Její následný vývoj potom chápe jako soustavu strategických rozhodnutí o formě účasti ve volbách. Autorka vychází z předpokladu, že politické strany mohou být pojímány jako nástroje sloužící racionálním jedincům k prosazení jejich politických ambicí. Smysl jejich existence trvá do té doby, dokud vykonávají určité funkce zajišťující těmto jedincům zvýšení jejich zisků v obecném slova smyslu (Spirova 2007, s. 14–15). V kontextu dříve představené teorie institucionalizace tedy politické strany zkoumá coby organizace sloužící čistě k naplnění cílů sdružených jednotlivců a pomíjí proces institucionalizace, kdy se daná organizace stává hodnotou sama o sobě. Jinými slovy, autorka se organizací politické strany zabývá jen v tom smyslu, že silnější stranická organizace může přispět ke stabilitě volební podpory dané politické strany v čase (Spirova 2007, s. 43).

Použité vymezení cílů a funkcí politických stran lze vysvětlit tím, že Spirova přebírá koncept politických stran jako endogenních institucí, který ve své knize *Why Parties? The Origin and Transformation of Political Parties in America* prosazuje John Aldrich (1995). Termínem endogenní instituce je v knize označována situace, kdy jsou to především samotní aktéři, jejich ambice a potřeby, co utváří charakter organizace ve smyslu jejich formálních i neformálních pravidel. Aldrich (1995, s. 19) označuje americké politické strany za nejvíce variabilní instituce ze všech hlavních politických těles. Na otázku, proč politické strany vznikají nebo se reformují, Aldrich odpovídá,

že politické strany jsou de facto vytvářeny za účelem řešení problémů, které nejsou jiným způsobem řešeny v rámci daného institucionálního nastavení a které politici nejsou schopni řešit samostatně. Mezi tyto problémy autor řadí především ambici jednotlivce ucházet se o volený úřad, přičemž politické strany hrají podstatnou roli v regulaci soutěže o nabízené posty například skrze vnitřní nominační proces. Jako další problém autor identifikuje utváření rozhodnutí. To je spojeno s problematikou společenské volby, tedy že neexistuje univerzální metoda volby spojující všechny zájmy a hodnoty přítomné ve společnosti. Politické strany tedy mohou napomáhat dosažení a udržení politických většin prosazujících rozhodnutí přijatelné pro větší okruh aktérů. Třetím definovaným problémem je otázka kolektivní akce. Zde politická strana může kandidátovi do značné míry usnadnit mobilizaci dobrovolníků, podporovatelů, ale i voličů (Aldrich 1995, s. 21–27).

Podle teoretického modelu, jak jej předkládá Spirova, tak politici nejprve definují volební cíle¹², kterých chtějí dosáhnout, následně se pak rozhodují, zda je v tomto ohledu založení politické strany přínosné. Pokud ano, je zformována nová politická strana, znovu zváženy volební cíle a zvolena vhodná volební strategie. Na základě výsledků voleb se celý proces opakuje, přičemž základními volebními strategiemi je pokračování existence strany v nezměněné podobě, spojení s jinou politickou stranou nebo její rozpuštění (Spirova 2007, s. 16).

Kvantitativně zaměřenou studii zpracovala Margit Tavits (2008), která v regionu východní Evropy testovala teoretické hypotézy zdůvodňující vznik a úspěch nových politických stran. Nové politické strany tedy v jí testovaném modelu figurovaly jako závislá proměnná. Jako hypotetické vysvětlující proměnné pak autorka použila sadu indikátorů zahrnujících požadavek složení volební kauce, požadavek předložení petice pro možnost podání kandidátní listiny, způsob veřejného financování nových politických stran, průměrnou velikost volebního obvodu, aplikaci smíšeného volebního systému, aplikaci přímé volby prezidenta a jeho postavení v politickém systému, období trvání demokracie a další socioekonomické faktory. Její analýza zahrnovala 44 případů parlamentních voleb v 15 východoevropských státech (Tavits 2008, s. 122–127). Z předkládaných modelů vyplynula důležitost otázky období trvání demokratického politického systému. Zatímco počet nových stran vykazoval v průběhu času klesající tendenci, úspěšnost těchto stran vyjádřenou podílem jejich volebních zisků se na základě jednosměrného modelu vysvětlit nepodařilo. K lepším výsledkům

---

12 Autorka uvádí tři základní možnosti nastavení volebních cílů: 1) získat zastoupení v legislativě, 2) získat postavení v exekutivě nebo 3) získat dominantní postavení při formování a fungování exekutivy (Spirova 2007, s. 17).

naopak vedla aplikace modelu kvadratického¹³, s jehož pomocí autorka postihla dynamiku vývoje zkoumaných stranických systémů, kdy po počátečním období stabilizace systému množství hlasů pro nové strany spíše klesá, nicméně v pozdějším období počty hlasů pro nové strany opětovně narůstají a častěji u nich dochází k zisku parlamentního zastoupení. Autorka k tomu dodává, že v rámci zkoumaného vzorku pouze 12 % nových stran účastnících se voleb před čtvrtým volebním obdobím dosáhlo parlamentního zastoupení. Od čtvrtého volebního období však tento podíl vzrostl až na 29 % (Tavits 2008, s. 131–132). Autorka následně dochází k závěru, že fenomén úspěchu nových politických stran v kontextu předpokladu stabilizace stranických systémů by se měl stát námětem pro další výzkum.

---

13 Pozorovaný průběh závislosti volebního úspěchu nových politických stran a období trvání demokracie, byl v prvních pěti letech od přechodu k demokracii nejprve klesající, pak následovalo období stabilizace a v posledních pěti letech byl obecně pozorován opětovný nárůst volební podpory nových politických stran (Tavits 2008, s. 131).

4 Vývoj stranického systému České republiky v kontextu úspěchu nových politických stran

V předcházející kapitole byly skutečně nové strany vymezeny jako ty, které se poprvé účastní voleb prvního řádu a zároveň jsou zformovány jako zcela nové organizace, tedy nevznikají na základě sloučení nebo rozdělení původních politických subjektů. Nyní přejdeme k analýze působení takto definovaných nových politických stran v českém prostředí. Podle záznamů Ministerstva vnitra (2014) v České republice aktivně působí 170 politických stran a hnutí, avšak jen menší počet z nich se účastní voleb do Poslanecké sněmovny. Podrobné informace o účasti politických stran ve volbách a jejich výsledky poskytuje Český statistický úřad (2014). Tato data budou využita jako základ pro analýzu vývoje stranického systému od poloviny 90. let 20. století do současnosti. Jako doplňující zdroje dat budou využita mezinárodní dotazníková šetření kontinuálně zkoumající politické postoje v evropských státech, konkrétně ESS (Norwegian Social Science Data Services 2013) a EVS (2010).

Dynamika stranického systému bude zkoumána pomocí indikátorů testovaných v komparativně zaměřené publikaci *Political Parties in Advanced Industrial Democracies* (Webb et al. 2002). Webb jako hlavní proměnné navrhuje použít volební volatilitu měřenou pomocí Pedersenova indexu, dále index efektivního počtu stran, volební účast, stranickou identifikaci, absolutní a relativní počet stran a antistranický sentiment ve společnosti (Webb 2002). Tyto indikátory následně budou uvedeny do kontextu s počtem a volebními úspěchy nových politických stran.

Z údajů v tabulce (viz přílohu 7) vyplývá, že situace v České republice do značné míry odpovídá trendům pozorovaným ve vyspělých demokraciích (srov. Webb 2002, s. 439). Účast ve volbách prvního řádu vykazuje klesající tendenci v tom smyslu, že v porovnání s prvními volbami do Poslanecké sněmovny v roce 1996 žádné další volby nezaznamenaly zvýšení účasti nad tuto hranici. Výjimečným případem byl rok 2002, kdy došlo k největšímu propadu volební účasti v rámci sledovaného období. Ačkoliv v následujících volbách v roce 2006 účast opětovně vzrostla, jednalo se v kontextu dalšího vývoje tohoto ukazatele spíše o návrat k trendu postupného snižování volební účasti.

Z hlediska volatility český stranický systém zaznamenával až do roku 2010 spíše menší proměny. V posledních dvou volbách se však projevil významný nárůst indexu v souvislosti s rostoucími volebními zisky nových politických stran a hnutí, např. VV v roce 2010 nebo ANO 2011 a Úsvitu přímé demokracie Tomia Okamury (ÚSVIT) v roce 2013. Volby 2010 jako významný posun oproti dosavadnímu vývoji

volatility chápe i Jakub Šedo (2011b). Když analyzuje zdroje těchto změn, dochází k závěru, že volební chování se nejvíce proměnilo v českých krajích, dále došlo k přesunům voličské podpory v rámci pravicových stran a také dalšímu posílení postavení nových stran. Tomu do značné míry odpovídají i zjištění Lukáše Linka (2012a, s. 22) dokládající, že strany TOP 09 a VV získaly významný podíl (37 %, respektive 26 %) svých hlasů v důsledku odlivu voličů od ODS.

V evropském srovnání nabývá členství v politických stranách v postkomunistických zemích spíše podprůměrných hodnot (výjimku tvoří Slovinsko a Estonsko) (Van Biezen et al. 2012, s. 29). V případě České republiky je patrný trend poklesu členské základny, a to jak v absolutních, tak i v relativních hodnotách. Podle citovaného srovnání patří Česká republika mezi země v největším úbytku členů politických stran mezi lety 1999 a 2008, kdy došlo ke snížení o více než 40 procentních bodů (Van Biezen et al. 2012, s. 32). Novější data prozatím nejsou k dispozici. Nicméně zpravodajský článek Hany Válkové (2013), která jako zdroj informací uvádí kanceláře politických stran, naznačuje spíše další pokles.

Stranická identifikace na základě dat z mezinárodních výzkumů ESS (Norwegian Social Science Data Services 2013) též vykazuje spíše klesající trend. Nejvyšší podíl stranicky identifikovaných jedinců v populaci byl zaznamenán v prvním kole výzkumu, které se uskutečnilo v roce 2002. K navýšení podílu populace deklarující určitou míru identifikace s některou z politických stran došlo pouze mezi lety 2004 a 2008. Zatím poslední kolo výzkumu z roku 2012 naopak vykazuje podíl nejnižší, a to 30,8 %. Ze srovnání volební podpory strany v parlamentních volbách 2010 s deklarovanou blízkostí k určité straně, vyplývá, že nejčastěji blízkost ke straně deklarovali voliči KSČM a KDU-ČSL, opačný postoj lze pak zaznamenat u voličů nových stran, především se jednalo o voliče VV, u nichž určitou míru stranické identifikace deklarovalo méně než 40 %. Tezi o nezakotvenosti voličů VV potvrzuje i Linek (2012b, s. 182), když na základě statistických modelů volebního chování v roce 2010 dochází k závěru, že pro volbu VV nebyly významné třídní nebo sociální charakteristiky, naopak jako silné vysvětlující proměnné sloužily např. důvěra v lídra strany, odcizení od stávajících politických institucí a vnímání korupce jako hlavního tématu voleb.

Ačkoliv všechny výše zmíněné indikátory na první pohled naznačují oslabování pozic politických stran, jejich interpretace v tomto smyslu může být nejednoznačná. Stejně tak nedokáží přesně vystihnout povahu antistranického diskurzu ve vztahu k nabízeným a preferovaným řešením, ale ani k demokratickému politickému režimu obecně. Určité korelace související s vnímáním politických stran v České

republiky lze shrnout na základě dat ze sociologického výzkumu EVS (2010) z roku 2008. Vedle otázek zkoumajících důvěru v jednotlivé státní i nadstátní instituce byli respondenti též dotazováni na jejich preference související s vnímáním demokracie a fungováním politického systému. Tabulka v příloze 8 zachycuje vztahy mezi důvěrou v politické strany a dalšími proměnnými, kterými jsou preference demokracie jako systému vlády nebo jejího nahrazení nedemokratickými alternativami v podobě vlády silného lídra, vlády armády a vládnutí prostřednictvím rozhodování expertů.

Přestože se jednotlivé korelace projevují jako relativně slabé, většinou jsou statisticky významné. Jediným vztahem bez statistické významnosti je souvislost mezi důvěrou v politické strany a preference silného autoritativního lídra v čele státu. Jako nejsilnější se naopak projevila spojitost se spokojeností s fungováním demokracie. To znamená, že část populace nedůvěřující politickým stranám má též tendenci k nespokojenosti s praktickým fungováním demokratického politického systému v České republice. Tento vztah však neřeší otázku principiálního odmítání demokracie. Při bližším pohledu na data EVS zjistíme, že 81,9 % populace vykazuje tendenci k podpoře demokracie jako způsobu vládnutí. Zapojení armády do politického rozhodování je podle výzkumu většinou odmítáno, korelace tak vypovídá o tom, že posílení politické role armády není vnímáno jako řešení nedůvěry v politické strany. Naopak 65,7 % populace vykazovalo podporu argumentu, že politická řešení by namísto politické vlády měli přijímat experti podle jejich přesvědčení, což je pro zemi nejlepší. To, že korelace vykazuje zápornou hodnotu, pak vypovídá o mírně rostoucí podpoře rozhodování expertů na úkor politiků ve vztahu s klesající důvěrou v politické strany. Tato základní analýza ukazuje, že v české společnosti existuje jistá tendence nespokojenosti se stávající politickou reprezentací a praktickým fungováním demokratického politického systému spojená s pozitivním vnímáním politického rozhodování prostřednictvím osob s konkrétní expertní kompetencí.

Na základě výše uvedeného postupu byly všechny politické strany účastníci se voleb do Poslanecké sněmovny mezi lety 1998 – 2013 klasifikovány jako staré nebo skutečně nové. Přehled skutečně nových stran a jejich volebních výsledků je uveden v příloze 1. Pokud se zaměříme výhradně na počet nových stran, uvidíme, že každých voleb se v rámci sledovaného vzorku se účastnila skutečně nová stranická uskupení splňující obě definiční kritéria, přičemž nejméně nových stran se účastnilo voleb v roce 1998, naopak nejvíce v roce 2002. V následujících letech pak došlo k opětovnému snížení počtu těchto stran pod hranici deseti (viz přílohu 9). Samotný počet skutečně nových stran však poskytuje jen omezený náhled na danou problematiku a nedokáže sám o sobě postihnout vliv nových aktérů na mechanismus stranického systému.

Důležitou proměnnou je zejména úspěch těchto stran, který můžeme vyjádřit podílem jejich volebních zisků. Jak znázorňuje graf (viz přílohu 10), v prvních třech sledovaných volebních obdobích byl potenciál nových stran při zisku hlasů voličů velmi limitovaný, např. v roce 2002 12 nových politických stran získalo dohromady pouze 2,88 % hlasů. K výrazné změně však dochází ve volbách roku 2010, kdy podíl volebních zisků nových stran dosáhl již 17,19 %, přičemž největší měrou se na tomto úspěchu podílely dva subjekty, jednak VV, jednak Strana práv občanů ZEMANOVCÍ. Ostatní noví aktéři samostatně nepřesáhli jednoprocenní hranici. Ve volbách roku 2010, se pak podařilo skutečně nové politické straně překonat pětiprocentní uzavírací klauzuli a získat zastoupení v Poslanecké sněmovně. Ještě úspěšnější byly nové politické strany v předčasných volbách 2013, kdy parlamentní zastoupení v dolní komoře získaly dva nové politické subjekty, a to politická hnutí ANO 2011 a ÚSVIT.

To, že samotný vznik nových politických stran nevysvětluje kvalitativní proměnu stranického systému, lze doložit i srovnáním s indexem volatility a indexem efektivního počtu volebních stran. Zatímco v roce 2002 se voleb zúčastnilo nejvíce skutečně nových politických stran, naměřený index volatility vykazoval naopak hodnotu vůbec nejnižší. Index efektivního počtu volebních stran pak ukazuje, jak postupně docházelo k určité koncentraci volební soutěže, přičemž tato tendence kulminovala v roce 2006. Nadále se však volební podpora rozděluje rovnoměrněji mezi větší počet aktérů, z čehož těží právě nové politické strany.

5 Vznik a vývoj politické strany Věci veřejné

5.1 Systémovost

5.1.1 Účast ve volbách¹⁴

Věci veřejné vznikly jako politická strana 22. července 2002, kdy byly formálně zaregistrovány Ministerstvem vnitra (Ministerstvo vnitra České republiky 2014). V témže roce v komunálních volbách strana nominovala své kandidáty pouze v městské části Praha 1, přičemž z 18 kandidátů čtyři¹⁵ uvedli jako svoji politickou příslušnost VV a zbylých 14 osobností na kandidátní listině bylo bez politické příslušnosti. V těchto volbách VV získaly jeden mandát. Zastupitelkou v Praze 1 se stala Stanislava Moravcová, zakladatelka a pozdější předsedkyně strany¹⁶.

Strana se účastnila komunálních voleb i v následujícím období, její kandidatura však byla i nadále teritoriálně značně omezená. Kandidátní listiny byly podány jak na úrovni zastupitelstva hlavního města Prahy, kde však nedošlo k zisku mandátu, tak i na úrovni městských částí, konkrétně v Praze 1 se ziskem devíti mandátů a Praze 7 bez zisku mandátů. Mimo území Prahy VV kandidovaly také v Černošicích ve Středočeském kraji, kde strana dosáhla zisku čtyř mandátů, a v Kostelci nad Orlicí v Královéhradeckém kraji se ziskem dvou zastupitelských mandátů. Nejúspěšnější tedy VV byly v Praze 1, kde navíc z 11 kandidujících členů strany 8 získalo mandát v zastupitelstvu. Poslední zbylý mandát pak navíc obdržela Karolína Peake, pozdější poslankyně za VV. Mimoto se na kandidátní listině již v této době objevila další jména později známá z celostátní politiky: Jaroslav Škárka, Kateřina Klasnová a Josef Dobeš.

Ze složení ostatních kandidátních listin lze spíše usuzovat, že v tomto období docházelo teprve k základnímu formování stranické struktury. V rámci kandidátní listiny v Praze 7 pouze 3 kandidáti deklarovali svoji příslušnost k VV, stejná situace nastala také v Kostelci nad Orlicí, kde navíc oba mandáty získali kandidáti bez politické příslušnosti. V případě Černošic na kandidátní listině figurovala pouze jedna členka strany, která nicméně dosáhla svého zvolení. Opět tedy jasně převažovali kandidáti bez politické příslušnosti. Výjimkou byl jen Ondřej Pařík, který jako svou politickou příslušnost uvedl SNK-ED.

14 Údaje o kandidátních listinách a volebních výsledcích jsou citovány z databáze Českého statistického úřadu (Český statistický úřad 2014)

15 Stanislava Moravcová, Čestmír Horák, Ivona Neuwirtová a Marcela Šerá.

16 Prvním předsedou strany byl Fredegar Former, a to v období od 22. 7. 2002 do 20. 1. 2003 (Ministerstvo vnitra České republiky 2014)

Prvním pokusem o vstup do parlamentu se staly senátní volby konané v roce 2008, kdy VV nominovaly dva nezávislé kandidáty v senátních obvodech Praha 1, kde kandidoval Martin Stránský, pozdější zastupitel v městské části Praha 1, a Praha 5, kde kandidovala Marie Hakenová Ulrichová, jedna ze současných kandidátek pro volby do Evropského parlamentu. Ani jeden z kandidátů však nepostoupil do druhého kola volby¹⁷.

V roce 2009 se VV poprvé zúčastnily voleb v celostátním měřítku, přičemž na kandidátní listině pro volby do Evropského parlamentu figurovalo 12 členů VV a 13 kandidátů bez politické příslušnosti. Z 12 členů VV polovina uvedla jako místo svého bydliště Prahu, další tři kandidáti pak pocházeli ze Středočeského kraje (Černošice, Čelákovice a Luštěnice) a po jednom kandidátovi byly zastoupeny kraje Pardubický, Královéhradecký a Vysočina. Strana ve volbách obdržela 2,4 % hlasů, tedy nezískala zastoupení v Evropském parlamentu. Daný volební zisk ale zakládal nárok na přiznání dodatečné finanční podpory ze státního rozpočtu.

Doposud nejúspěšnější byly pro stranu volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010, v nichž získala 10,88 % hlasů a 24 poslaneckých mandátů. Značnou kvalitativní proměnu prodělalo složení kandidátních listin. Zatímco na kandidátní listině pro volby do Evropského parlamentu figurovala méně než polovina straníků, v parlamentních volbách již podíl nominovaných členů VV dosáhl 75,1 % z celkové počtu 337 kandidátů navržených VV. Kandidáti bez politické příslušnosti obsadili 19,3 % nominací, členové SNK-ED 5,3 %, přičemž jedno místo na kandidátní listině v Jihočeském kraji obsadila členka hnutí Tábor 2020. V roce 2010 se již tedy VV etablovaly jako politická strana s celonárodní působností. Toto tvrzení lze doložit například pomocí mapy v příloze 11, která zobrazuje členy VV kandidující ve volbách do Poslanecké sněmovny podle jejich bydliště. Jelikož mapa zohledňuje také četnost kandidátů v jednotlivých sídlech, můžeme pozorovat spíše kumulaci kandidátů v administrativních centrech jednotlivých krajů, což svědčí spíše o postupném dotváření stranické struktury na lokální úrovni. K podobnému závěru dochází i Peter Spáč, který uvádí: „To, že organizační síť strany v době před volbami 2010 měla spíše zárodečný charakter, naznačila už kvantitativní stránka sestavených listin. V jednotlivých krajích se jako převládající trend ustanovila početní převaha zástupců okresů spjatých s ústředními sídly jako přirozenými základnami pro utváření regionálních stranických struktur. V souladu s tím vícere okresy naopak žádné zastoupení nezískaly, což bylo zřejmým odrazem toho, že po teritoriální stránce v nich VV nezačaly působit“ (Spáč 2013, s. 247).

---

¹⁷ Martin Stránský v prvním kole volby obdržel 3 704 hlasů, což představovalo 12,01 %. Marie Hakenová Ulrichová obdržela v prvním kole volby 4 930 hlasů, což představovalo 13,54 %.

Stále omezená velikost členské základny se projevila v souvislosti s komunálními volbami konanými na podzim roku 2010. VV v těchto volbách byly schopny nominovat celkem 1 436 členů strany a to jak v rámci samostatných kandidátních listin, na nichž figurovala převážná většina straníků (1 364), tak i ve spolupráci s jinými politickými subjekty. Na druhou stranu v rámci kandidátních listin na úrovni zastupitelstev měst, městysů a obcí činil podíl členů strany na kandidátkách pouze 21,24 %, respektive 32,02 % v případě kandidatury do zastupitelstev městských částí a městských obvodů. Spolu s komunálními volbami proběhly v témže termínu také volby senátní. V nich VV z 27 možných nominovaly své kandidáty v 19 volebních obvodech, z toho 13 kandidátů bez politické příslušnosti a 6 členů VV. Žádný z kandidátů, ať už nestraníků nebo členů strany, neobdržel v daných volbách mandát.

V následujících volbách do krajských zastupitelstev se projeví hluboké vnitřní problémy strany. Samostatné kandidátní listiny VV sestavily pouze v pěti krajích, a to kraji Středočeském, Jihočeském, Karlovarském, Královéhradeckém a Jihomoravském. V Ústeckém kraji pak došlo k sestavení společné kandidátní listiny s hnutím Nespokojení občané! (NO!). Celkem v těchto volbách VV nominovaly 207 členů strany. V rámci samostatných kandidátních listin tak byl podíl straníků 64,11 %. V případě koaliční kandidátní listiny byla místa rozdělena mezi kandidáty bez politické příslušnosti (40 %), VV (38,33 %) a NO! (21,67 %). Geografické rozložení kandidátů zobrazuje mapa v příloze 12. Opět se ukazuje, že členská základna byla soustředěna v krajských, popřípadě okresních městech. Ačkoliv menší sídla byla zastoupena spíše ojediněle, oproti sněmovním volbám můžeme pozorovat rovnoměrnější teritoriální pokrytí jednotlivých volebních obvodů. To ale může být částečně způsobeno odlišnou velikostí volebních obvodů v obou sledovaných případech. Ve stejném termínu se opět konaly také senátní volby, do nichž VV nominovaly celkem sedm kandidátů, kdy tři byli členy VV a zbylí čtyři bez politické příslušnosti. Navíc je nutné poznamenat, že ačkoliv se volby konaly i ve čtyřech pražských obvodech¹⁸, tedy na původním místě vzniku strany, VV kandidovaly pouze ve dvou z nich, a to v obvodech Praha 12 a Praha 8¹⁹. Stejně jako v roce 2010, ani v těchto senátních volbách VV nezískaly žádný mandát.

Prozatím posledních voleb se VV zúčastnily v roce 2013, kdy někteří členové strany figurovaly na kandidátních listinách hnutí ÚSVIT. VV postavily své kandidáty v osmi volebních obvodech, přičemž v šesti případech se tito kandidáti nacházeli

---

18 Praha 2, Praha 4, Praha 8, Praha 12

19 Vít Olmer, kandidát VV v senátním obvodu Praha 12, v prvním kole volby obdržel 1 118 hlasů, což představovalo 4,23 %. Lenka Procházková, kandidátka VV v senátním obvodu Praha 8, v prvním kole volby obdržela 1 508 hlasů, což představovalo 5,06 %.

na volitelných místech. Tato taktika se ukázala jako poměrně úspěšná, jelikož tři z kandidujících členů VV obdrželi poslanecký mandát. Konkrétně se jednalo o Davida Kádnera v Ústeckém kraji, Olgu Havlovou v Moravskoslezském kraji a Karla Pražáka v Jihočeském kraji. Navíc Jiří Štětina, kandidující v roce 2010 za VV jako člen SNK-ED, byl zvolen i v roce 2013 na kandidátce hnutí ÚSVIT v Královéhradeckém kraji jako kandidát bez politické příslušnosti. Přední místo na kandidátní listině naopak nevedlo k zisku mandátu u Víta Bárty, který oproti předcházejícím volbám, kdy kandidoval v Praze, figuroval na prvním místě kandidátky v Plzeňském kraji, a také u Pavla Forentíka kandidujícího na druhém místě v Olomouckém kraji. V tomto případě se jednalo o kandidáta bez politické příslušnosti, který v předcházejících sněmovních volbách kandidoval na kandidátní listině VV na 15. místě.

Na základě předchozího přehledu můžeme dojít k závěru, že z hlediska účasti v různých typech voleb pozorujeme nejprve pozvolný nárůst systémovosti, kdy se členská základna rozrůstá směrem z centra lokalizovaného v městské části Praha 1 nejprve do dalších částí Prahy a Středočeského kraje. Zdánlivou výjimku tvoří kandidatura členů VV na území Královéhradeckého kraje již v komunálních volbách v roce 2006. Z vyjádření člena místní stranické organizace však vyplývá, že toto teritoriální rozšíření nebylo primárně iniciováno ze strany centra. Vstup do VV a založení místního klubu bylo motivováno snahou lokálních politických aktivistů o sestavení kandidátní listiny pro komunální volby pod záštitou jedné z menších politických stran. Strana VV byla zvolena zejména pro svou orientaci na lokální politická témata, v té době např. hájení zájmů původních obyvatel Prahy 1. Členové VV v Kostelci nad Orlicí se v podobném duchu orientovali na prosazování zájmů občanů místní části Kostelecká Lhota (Hubálek 2014). O tom, že stranická identita hrála v daném případě druhotnou roli svědčí i zisk mandátů vzhledem k umístění kandidáta na listině. První zastupitelský mandát obdržel František Dosedla, nestraník kandidující na osmém místě, druhý mandát pak Luboš Faltis, nestraník kandidující na čtvrtém místě. Oba kandidáti uvedli jako své povolání profesi učitele (Český statistický úřad 2014).

První snahy o posun VV na další úroveň politického systému lze zaznamenat v letech 2008 a 2009, kdy nejprve došlo ke kandidatuře v senátních volbách na území Prahy, a následně i ve volbách do Evropského parlamentu. Teprve v souvislosti s volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2010 lze zaznamenat rozšíření členské základny na celé území České republiky. Nicméně v tomto období ještě nebyla zcela dotvořena regionální struktura strany a nominace v jednotlivých krajích byly často prováděny ad-hoc skrze jednání mezi místní a centrální úrovní (Spáč 2013, s. 233).

Absence funkční krajské úrovně byla obecně považována za jeden z klíčových problémů fungování stranické struktury. V rámci XII. Ideové konference Věcí veřejných v roce 2010 na to ve své prezentaci poukázala například tehdejší místopředsedkyně strany Kateřina Klasnová. Ustavení krajská struktury podle ní mělo vést k řešení dosavadních problémů v komunikaci a posílit decentralizaci strany. (Klasnová 2010). Velmi kriticky se vyjádřila i poslankyně VV za Moravskoslezský kraj Jana Drastichová, která ve svém projevu reagujícím na neúspěch strany v komunálních volbách doslova uvedla: „Máme-li ale úspěh, musí se nutně proměnit i strana samotná. Máme tu na mysli nedopracovanou a dnes už nevyhovující organizační strukturu. Dnešní stav je založen na jednotlivých klubech, které řídí Rada, mnohdy bez relevantní znalosti místních poměrů a situace, prostřednictvím volebního lídra a tajemníka, což je funkce podřízená. Má-li se změnit strana vnitřně, pak je nezbytné vytvořit mezi místními kluby a Radou organizační prvek v rámci hranic současných krajů s velkou mírou samosprávy“ (Drastichová 2010). Z výše citovaných zdrojů vyplývá, že zřízení plnohodnotné třístupňové vertikální organizační struktury strany bylo výsledkem praktické potřeby posílení komunikačních kanálů mezi centrálními a lokálními orgány. Dalším zamýšleným účinkem měl být taktéž růst míry autonomie regionální a komunální stranické struktury, což, jak bude vysvětleno dále, mělo významný vliv na proces institucionalizace. Krajské rady byly následně voleny až na podzim roku 2011 (Andrýsová 2011; Drastichová 2011; Parlamentní listy 2011).

Volby do zastupitelstev krajů v roce 2012 a následné předčasné sněmovní volby v závěru roku 2013 o teritoriálním rozvoji strany, jako indikátoru míry institucionalizace, vypovídají spíše omezeně. V prvním případě byly volby provázeny vnitrostranickou krizí spojenou se soudním sporem vedeným mezi čelnými představiteli VV. Konkrétním vlivem četných krizí na fungování místní a regionální úrovně strany byl v některých případech až rozpad regionálních rad. Jako příklady můžeme uvést kraje Zlínský a Pardubický (Libiger 2012; Deník 2012). V Plzeňském kraji původně avizovanou kandidaturu v krajských Vít Bárta nakonec odvolal, a VV zde kandidátní listinu vůbec nesestavily (Kopecký 2012). V Libereckém kraji pak někteří členové zastupitelstva města Liberce zvolení za VV stranu opustili a v krajských volbách figurovali na kandidátní listině SNK-ED (Náš Liberec 2012). V druhém případě strana zvolila taktiku společných kandidátních listin, přičemž nominace zahrnovaly jen jednotlivé kandidáty v několika krajích, kteří však často figurovali na potenciálně volitelných pozicích. Tento postup přinesl VV zachování jejich přítomnosti na celostátní úrovni politiky.

5.1.2 Formální struktura

Základním dokumentem shrnujícím formální organizační strukturu VV jsou stanovy. Nejstarší veřejně dostupná verze stanov pochází z roku 2003 (Věci veřejné 2003a). K podstatným změnám došlo zejména v roce 2009 (Věci veřejné 2009a), kdy bylo například usnadněno přijímání nových členů a byla též posílena role registrovaných příznivců. V současné době jsou v platnosti stanovy přijaté v roce 2012 (Věci veřejné 2012a), nicméně XVII. Konferencí Věcí veřejných v roce 2014 bylo přijato usnesení zavazující předsednictvo k vypracování revize těchto stanov.

5.1.2.1 Orgány strany

Organizační struktura strany je podle stanov z roku 2012 tříступňová a je rozdělena na orgány republikové, krajské a místní (čl. 5, odst. 1). Nejvyšším orgánem strany je republiková konference, která se koná nejméně jednou ročně. Konferenci formálně svolává předseda strany na návrh předsednictva nebo 1) na návrh poloviny všech krajských konferencí, 2) poloviny všech místních klubů nebo 3) poloviny všech členů strany. Její nejvýraznější pravomocí je volba předsednictva, které se skládá z předsedy strany, prvního místopředsedy a pěti řadových místopředsedů. Nejprve je volen předseda strany, který má zároveň právo nominovat kandidáta na pozici prvního místopředsedy a dva kandidáty na pozice místopředsedů, zbývající tři místopředsednické posty jsou následně obsazovány z okruhu kandidátů navržených krajskými organizacemi (čl. 5, odst. 4). Právě způsob volby předsednictva je klíčovou změnou ve fungování strany oproti předcházejícím obdobím. Stanovy z roku 2009 (čl. 4, odst. 1) a 2011 (Věci veřejné 2011c, čl. 4, odst. 6) totiž v tomto ohledu přiznávaly velmi silnou roli registrovaným příznivcům strany. Podle těchto dřívějších verzí stanov byl předseda strany přímo volen registrovanými příznivci v elektronickém hlasování, jeho zvolení pak konference pouze potvrzovala, a to nadpoloviční většinou přítomných. Případné nepotvrzení nově zvoleného předsedy konferencí mohlo být přehlasováno většinou 75 % všech hlasujících příznivců strany. Pokud by tato podmínka nebyla splněna, následovalo by nové kolo přímé volby za účasti nových kandidátů. Počet takovýchto cyklů nebyl ve stanovách nijak omezen.

Další ustanovení, které doznalo ve srovnání s dřívější podobou stanov určitých změn, se týká způsobu výběru delegátů konference. V současné době disponuje pravomocí určit klíč pro účast na konferenci grémium strany, tedy stranický orgán působící na republikové úrovni skládající se z výkonné rady a předsedů krajských rad (čl. 5, odst. 4 stanov z roku 2012). Naproti tomu předcházející verze stanov explicitně vymezovaly jednotlivé kategorie delegátů konference s hlasovacím právem.

Do změny v roce 2011 se v této souvislosti ve stanovách objevovalo ustanovení přípouštějící možnost, že stranické konference se v pozici delegátů zúčastní všichni členové strany²⁰.

Stanovy z roku 2011 (čl 5, odst. 9) též zavedly změnu názvosloví, kdy původní „rada“ byla nahrazena „výkonnou radou“. Role a personální obsazení tohoto orgánu strany jsou v obou případech vymezeny odlišně. Až do roku 2011 rada zahrnovala předsedu strany, výkonného místopředsedu, jednoho až pět místopředsedů a členy rady volené konferencí. Takto pojatá rada disponovala poměrně značným množstvím pravomocí, např. rozhodovala o přijímání nových členů, poskytovala a odnímalala licence místním klubům, určovala závazný výklad stanov nebo dohlížela na dodržování etického kodexu strany (čl 9 stanov z roku 2009). Ve stanovách z roku 2011 však byl původní orgán nahrazen tzv. výkonnou radou, která zahrnovala širší okruh představitelů strany, zvláště pak předsedy poslaneckého a senátorského klubu, ministry a hejtmany, pokud tyto osobnosti byly zároveň členy strany. Většina pravomocí původní rady přešla na jiné orgány strany. Udělování licencí pro vznik místních klubů spolu se rozhodnutím o vzniku členství přešlo na úroveň nově zřízených krajských rad. Což souviselo především s růstem organizace a požadavkem na ustavení autonomní krajské struktury, jak již bylo řečeno výše. Odpovědnost za činnost strany mezi konferencemi, a stejně tak i povinnost předkládat konferenci zprávu o hospodaření strany, přešla z rady na grémium. Závazný výklad stanov pak mohla nadále poskytovat výhradně rozhodčí a revizní komise.

5.1.2.2 Členství

Charakteristickým rysem VV je deklarovaná snaha o zvýšení politické participace, ať už v obecné rovině podporou zavádění prvků přímé demokracie do politického systému, nebo na vnitrostranické úrovni prostřednictvím zakotvení více kategorií členství. Z tohoto pohledu je tedy důležité zaměřit se na způsob vzniku členství, jeho formální vymezení, ale i na využití prvků přímé demokracie při formulaci politického programu a ovlivňování chodu organizace jako takové. Jak poukazuje Vít Hloušek (2012, s. 327), ve srovnání s tradičními stranami jako např. ČSSD, KSČM nebo ODS, které pro vznik členství formálně vyžadují pouze souhlas s politikou strany a zakazují souběžné členství v jiné politické straně, postup používaný v rámci VV

---

20 „Rada může rozhodnout o tom, že delegáty Konference budou všichni členové strany za předpokladu, že určí zda budou delegáty s hlasem rozhodujícím ve smyslu článku 9.3. stanov či jejich hlas bude pouze poradním. V takovém případě se nevyžaduje konání Oblastních sněmů dle článku 9.2. stanov strany“ (čl. 8, odst. 4 stanov z roku 2003).

„V zájmu širší demokracie v rámci Strany může Rada rozhodnout o tom, že delegáty Konference budou i jiní nebo všichni členové Strany, a to obzvláště s ohledem na ustanovení čl. 6 odst. 8.“ (čl. 7, odst. 4. stanov z roku 2009).

je výrazně složitější. Podle platných stanov z roku 2012 (čl. 3, odst. 1) je řádné členství, vedle zmíněných náležitostí, dále podmíněno splňováním kritérií lustračního zákona, předložením životopisu a absolvováním přechodného období, kdy je žadatel o členství registrován jako čekatel. Členem strany se však nemůže stát osoba v minulosti pravomocně odsouzená za spáchání úmyslného trestného činu nebo osoba činná v politických stranách a hnutích propagujících násilí nebo sociální, rasovou nebo národnostní nesnášenlivost. V této souvislosti stanovy explicitně zmiňují členství v KSČ, respektive KSČM, po 25. únoru 1948.

Podobný způsob organizace členství se objevil již ve formativním období strany. Stanovy z roku 2003 (čl. 4) obsahují institut registrovaného příznivce strany a zavádí šestiměsíční zkušební lhůtu podmiňující přiznání řádného členství ve straně. Podle stanov z roku 2009 (čl. 3, odst. 1) bylo období čekatelství na členství ve straně zkráceno na jeden měsíc, přičemž rada strany byla oprávněna udělovat výjimky z této povinnosti. Ke změně v proceduře přijímání nových členů opětovně dochází v roce 2011 (čl. 3, odst. 1), kdy rozhodování o nutné, blíže nespecifikované, době trvání čekatelství přechází na stranické grémium. Stanovy z roku 2012 (čl. 3, odst. 2) taktéž upravují nastavení čekatelských lhůt, a to na 3 měsíce, respektive 6 měsíců v případě bývalých členů jiných politických stran.

Specifickou kategorií členství je možnost stát se registrovaným příznivcem strany²¹. Pro tuto možnost platí obdobné podmínky jako v případě žádosti o řádné členství. Důležité je především to, že registrovaný příznivec nesmí být členem jiné politické strany. Dle stanov z roku 2003 (čl. 4, odst. 7) měli registrovaní příznivci právo na přístup k informacím o činnosti strany a na ucházení se o možnost kandidatury do volených úřadů. Podíl registrovaných příznivců na chodu strany byl pak dále zvyšován prostřednictvím zavedení ustanovení, podle něhož byli registrovaní příznivci strany oprávněni volit v přímé volbě předsedu strany, lídry volebních kandidátek a krajské lídry. Registrovaní příznivci měli dále možnost vyjadřovat se prostřednictvím hlasování k předkládaným návrhům ohledně programových cílů strany (čl. 4 stanov z roku 2009). Stanovy z roku 2011 (čl. 4, odst. 6) pak přesně upravily konání vnitrostranických referend, která mohla být jak doporučující, tak i závazná, přičemž v obou případech bylo v hlasování umožněno také registrovaným příznivcům. Z hlediska celkového fungování organizace je důležité zmínit omezení role registrovaných příznivců strany v roce 2012 (čl. 5, odst. 4), kdy došlo ke zrušení přímé volby předsedy a přesunu pravomoci volby lídrů volebních kandidátek výhradně na řádné členy. V případě závazných referend byla zavedena možnost omezit účast

---

21 Jiným označením pro registrovaného příznivce strany je termín „věčkař“.

pouze na řádné členy strany. Při zapojení registrovaných příznivců pak byla stanovena minimální hranice účasti 30 %, při nižší účasti byl výsledek referenda považován za nezávazný (čl. 4, odst. 6 stanov z roku 2012). Dalším dokladem snahy strany o snížení role registrovaných příznivců je přímo formulovaný zákaz organizovat jednotlivé registrované příznivce za účelem ovlivnění hlasování (čl. 4, odst. 7 stanov z roku 2012).

Místopředsedkyně VV Alice Čechilová zastává názor, že přestože došlo k oslabení role registrovaných příznivců, jejich existence je pro fungování strany i nadále důležitá, jelikož při nízkém počtu řádných členů, registrovaní příznivci mohou plnit funkci poskytování zpětné vazby. Dalším argumentem bylo obecně nepříznivé vnímání členství v politické straně v pohledu české společnosti, kdy méně formální kategorie členství může napomoci rozšíření politické participace (Čechilová 2014). Naopak na možná rizika upozornil předseda VV Jiří Kohout. Ta podle něj spočívají především v obtížné ověřitelnosti politických preferencí jednotlivých příznivců, kteří v některých případech mohou jednat ve prospěch jiných politických subjektů. Jako další argument také uvedl výrazný pokles zájmu registrovaných příznivců o participaci, čímž je výrazně redukována vypovídací hodnota poskytované zpětné vazby (Kohout 2014). S přihlédnutím k těmto zjištěním lze dojít k závěru, že spolu s tím, jak byla posilována autonomie místních a regionálních organizací strany, rostl tlak na omezení formálních pravomocí registrovaných příznivců, kteří do té doby ovlivňovali nejen formulaci stranických politik, ale i otázky personálního složení vrcholných orgánů a kandidátních listin, a jejich začlenění do oficiálně kodifikovaných vztahů mezi organizačními složkami strany.

5.1.3 Struktura financování

Oficiální údaje o financování VV lze dohledat z veřejně dostupných výročních zpráv. V následující analýze budou využita data ze zdroje (Politické Finance 2013). Také tato data v sobě odrážejí postupnou přeměnu strany z aktéra komunální politiky na omezeném teritoriu v organizaci s celostátní působností, a to nejen ve smyslu celkového objemu prostředků, s nimiž strana v jednotlivých letech hospodařila, ale i ve změnách podílů různých kategorií příjmů a výdajů. V případě VV bylo taktéž zaznamenáno několik politických kauz spojených s možným netransparentním financováním, na něž bude zaměřena další část podkapitoly.

Na základě dat prezentovaných v přílohách 13 a 14 lze fungování strany zřetelně rozdělit na dvě období. Mezi lety 2006 – 2008 VV hospodařily s menšími rozpočty v řádech jednotek milionů korun. Například v roce 2006 celkové příjmy strany

dosáhly částky 3 228 000 Kč, z čehož však 82 % bylo nabyto pomocí půjček a úvěrů. Bezmála 65 % z celkových výdajů, které v daném období převýšily celkové příjmy, bylo využito na úhradu volebních nákladů. Připomeňme, že v tomto roce strana kandidovala pouze v komunálních volbách. V dalších dvou letech zaznamenáváme podobný trend, ačkoliv vzrůstá podíl příjmů z darů a dědictví z 16 % v roce 2006, nejprve na 25 % v roce 2007 a na 46 % v roce 2008, kdy celková výše darů dosáhla 1 179 102 Kč. K významnému obratu došlo v roce 2009, kdy VV obdržely jednak finanční příspěvek ze státního rozpočtu na úhradu volebních nákladů v souvislosti s účastí ve volbách do Evropského parlamentu, jednak i vyšší objem peněžních darů od Klubu angažovaných podnikatelů. Mezi členy tohoto klubu patřili pozdější významní představitelé VV na vládní úrovni, Michal Babák, Vít Bárta a Kamil Jankovský²². Později VV věnoval dar i další člen klubu Lukáš Semerák. Cíle fungování klubu Vít Bárta popsal slovy: „Chceme vyvrátit názor, že se podnikatel snaží jen o zisk. Náš klub má po vzoru Ameriky a západní Evropy ukázat, že transparentní sponzoring politických stran není nic nemravného“ (Bárta, cit. dle Šušanka 2009). Podle výroční finanční zprávy VV z roku 2009 tito podnikatelé darovali straně celkem 9 400 000 Kč, což představovalo více než 84 % všech darů přijatých v daném roce a více než 72 % celkových ročních příjmů strany. Na straně výdajů pak VV největší část rozpočtu investovaly do volební kampaně, jednalo se o 97 % všech ročních výdajů. Zbylou část nákladů tvořily provozní výdaje²³.

Doposud s nejvyšším objemem finančních prostředků strana nakládala v roce 2010, a to zejména v souvislosti s relativně vysokým ziskem hlasů ve sněmovních volbách. Finanční příspěvky ze státního rozpočtu na úhradu volebních nákladů a na činnost v součtu představovaly přes 76 % příjmové části rozpočtu strany. Ve srovnání s předcházejícím rokem též více než dvojnásobně vzrostl objem přijatých darů. V rámci výdajů opětovně největší část, 94 %, vynaložených prostředků tvořily náklady na účast ve volbách. Nicméně s rozvojem stranické organizace vzrůstají také provozní výdaje. Navíc poprvé ve sledovaném období strana část vynaložených finančních prostředků vykazala jako náklady na mzdy zaměstnanců, což může naznačovat další posun v profesionalizaci organizace.

---

22 Podmínky pro vstup do klubu byly nastaveny tak, že potenciální zájemce o členství musel určitě politické straně darovat minimálně jeden milion korun (Šušanka 2009). O tom, že by klub dále rozvíjel své aktivity při sponzoringu jiných politických stran nebo přijímal nové členy, však neexistují žádné zprávy.

23 Bližší údaje o struktuře těchto nákladů nejsou ve výroční zprávě uvedeny. Obecně se může jednat o výdaje vyhrazené na provoz kanceláří, cestovné, platby za služby apod.

V roce 2011 došlo k částečnému propadu příjmů VV, a to zejména v důsledku absence státního příspěvku na úhradu volebních nákladů. Tento propad byl však částečně kompenzován nárůstem státního příspěvku na činnost²⁴ a dalším nárůstem objemu přijatých finančních darů. K výrazným změnám dochází v tomto období zejména na straně výdajů, jejichž největší podíl se přesunul z volebních výdajů do položky provozních nákladů. Provozní náklady tak oproti předcházejícímu roku skokově narostly. Zatímco v roce 2010 strana své provozní výdaje vyčíslila na 2 489 624 Kč, v roce následujícím to bylo již 48 905 580 Kč, v roce 2012 potom 29 062 131 Kč. Příčinou těchto výkyvů může být jednak splácení předešlých finančních závazků, a také dvojitá změna sídla strany, která podle údajů ministerstva vnitra proběhla nejprve v roce 2011, kdy se VV přestěhovaly z Ohradní ulice v Praze 4 do nového prostoru ve Štefánikově ulici v Praze 5. Na této adrese však působily VV pouze do září roku 2012, kdy podle záznamů došlo k opětovnému přesunutí sídla na původní adresu (Ministerstvo vnitra České republiky 2014). Vedle toho většinu výdajů v předcházejícím roce 2010 tvořily náklady spojené financováním volební kampaně. Lze se tedy domnívat, že část nárůstu provozních výdajů byla způsobena přesunem nákladů na reprezentaci strany do této položky v rozpočtu (srov. vývoj trendu v grafu výdajů v příloze 14).

Pro rok 2012 byla charakteristická proměna struktury financování v tom smyslu, že došlo k výpadku příjmů v oblasti darů, které, jak bylo ukázáno výše, do té doby tvořily jejich podstatnou část. Podle výroční zprávy však strana v daném roce přijala finanční dary ve výši pouze 122 301 Kč. Tuto skutečnost lze v zásadě interpretovat dvěma způsoby. Samy VV argumentovaly tím, že v roce 2012 nepřijaly žádný dar nad 50 000 Kč a celková suma darů byla složena především z drobných příspěvků od podporovatelů a členů. Výkonná rada navíc přijala usnesení, že bude od dárců požadovat čestné prohlášení, že nemají žádné závazky po lhůtě splatnosti vůči státu ani jiným veřejnoprávním institucím a od firem bude požadována deklaráce, že se nepodílejí na žádných veřejných zakázkách vypisovaných ministerstvy, které byly v minulosti vedeny představiteli VV (Věci veřejné 2013b). Podle dané interpretace tak cílem patrně bylo zvýšení transparentnosti financování. Příčinnou však mohl být také snižující se zájem sponzorů související se štěpením strany a dalšími jejími vnitrostranickými problémy. Tomu nasvědčuje objem příjmů z členských příspěvků, který se snížil na polovinu stavu z roku 2011.

---

24 Objem daného finančního příspěvku ze státního rozpočtu je vztažen k termínu konání voleb.

Vývoj struktury financování lze shrnout pomocí grafu v příloze 15. V rámci sledovaného období mezi dominantní příjmy strany patřily nejprve půjčky a úvěry (viz období 2006 – 2008), přičemž postupně docházelo k nárůstu příjmů z darů, a to jak v absolutních hodnotách, tak i ve velikosti podílu na celkových příjmech. Nejvyššího podílu darů dosáhla strana v roce 2009 v situaci přechodu z komunální politiky na celostátní úroveň. Od roku 2009, a zejména v roce 2010, došlo ke vzniku nároku na příspěvky ze státního rozpočtu, které postupně ve struktuře financování zcela převládly. Ostatní druhy příjmů uváděných standardně ve výročních zprávách politických stran měly na celkové financování strany spíše menší vliv. Částečně vyšší finanční příjmy byla strana schopna generovat z členských příspěvků v období 2009 – 2012, nicméně jejich podíl na celkových příjmech nikdy nepřesáhl 2 %. VV se podle výročních zpráv dále pravidelně angažovaly v pořádání společenských a kulturních akcí. Pokud se zaměříme na to, jak se v jednotlivých letech vyvíjelo rozložení příjmů VV, můžeme vidět, že nejrovnoměrnější rozložení nastalo v letech 2008, 2010 a 2011. Situaci v roce 2008 vysvětluje nárůst podílu přijatých darů vzhledem k předcházející převaze příjmů z půjček a úvěrů. V roce 2010, kdy byly příjmy rozloženy nejrovnoměrněji, hrál největší roli příjem dvou druhů příspěvků ze státního rozpočtu, který byl zároveň doprovázen stále relativně vysokým podílem příjmů z darů. Podobné rozdělení příjmů je viditelné také v roce 2011, kdy se však více vyrovnává poměr mezi příspěvky ze státního rozpočtu a přijatými dary, což je však z velké části dáno absencí příspěvku na úhradu volebních nákladů.

5.2 Rozšiřování hodnot

5.2.1 Velikost členské základny

Základním indikátorem rozšiřování hodnot je velikost členské základny, která může poskytnout základní představu o sociální bázi strany. V případě VV nejsou počty členů oficiálně zveřejňovány, proto je v tomto případě nutné spolehnout se na data citovaná buď v médiích, nebo v odborné literatuře. Spáč (2013, s. 232–233) popisuje vývoj počtu členů tak, že ve formativním období strany byl počet členů nízký, přičemž k jeho postupnému navyšování začalo docházet od roku 2009 spolu s růstem preferencí strany v průzkumech veřejného mínění. Podle autora v roce 2009 VV disponovaly přibližně 500 členy, avšak na konci roku 2010 to mohlo být až kolem 1 700 členů. Naopak patrný odliv členů byl zaznamenán již v roce 2011, kdy část straníků neuhradila členské příspěvky, a tak se jejich počet snížil na méně než 1000 osob. V roce 2013 byl pak podle vyjádření tiskové mluvčí VV počet členů 843 (Válková 2013). Do určité míry zůstává otázkou, zda VV v současné době aktivně usilují o přijímání nových členů.

O opaku může svědčit např. to, že jedinou oficiální prezentovanou možností, jak vyplnit žádost o členství je přímo kontaktovat centrálu VV, která danou agendu spravuje (Věci veřejné 2014c).

V konkrétním případě VV je však třeba vzít navíc v úvahu širší komunitu registrovaných příznivců strany, kterou se strana snažila aktivizovat prostřednictvím vypisování referend na aktuální společenská témata, ale také možností částečně ovlivňovat personální obsazení vrcholných stranických funkcí. V přímé elektronické volbě předsedy strany konané v roce 2009 pro Radka Johna podle jeho vyjádření hlasovalo přibližně 5 500 registrovaných příznivců strany, což mělo představovat 69 % všech hlasujících (ČTK 2009). V první polovině roku 2010 se počet registrovaných příznivců pohyboval kolem 17 000 osob. Podle zpráv o průběhu referenda konaného za účelem potvrzení koaliční smlouvy VV, ODS a TOP 09 v červenci téhož roku byl počet registrovaných příznivců strany 16 873 (E15 2010). Člen strany Pavel Dobeš pak v únoru roku 2011 uváděl přibližný počet kolem 19 000 (Válková 2011). S tím koresponduje i vyjádření současného předsedy Jiřího Kohouta, který v rozhovoru počet registrovaných příznivců v době jejich nejvyšší aktivity odhadoval na maximálně 20 000. Vzhledem k tomu, že v případě většiny referend nebyly zveřejňovány údaje o volební účasti, skutečnou míru aktivity registrovaných příznivců lze hodnotit jen obtížně. Relevantní data o účasti jsou však dostupná v případě přímé volby předsedy strany v roce 2011. Volba probíhala od 19. do 23. května, přičemž na funkci předsedy strany kandidovali Radek John, Karolína Peake a Dagmar Navrátilová. Z kontrolních zápisů o procesu volby vyplývá, že volební účast se v poslední den volby pohybovala kolem 34 % z 6 116 oprávněných voličů²⁵ (Hájková 2011). Stav hlasování po jednotlivých dnech shrnuje tabulka v příloze 16.

Jak již bylo popsáno v předcházející kapitole, VV od konceptu zapojení registrovaných příznivců do vnitřního fungování strany postupně upouštěly. Současný předseda strany v tomto kontextu jasně identifikoval dva důvody tohoto rozhodnutí. Prvním byla obava z cíleného ovlivňování hlasování ze strany třetích aktérů, např. příznivců jiných politických stran. Jako hlavní důvod pak uvedl nízký zájem příznivců o participaci, který se projevoval snižující se účastí ve vypisovaných referendech, v důsledku čehož jednotlivá hlasování ztrácela jakoukoliv vypovídací hodnotu (Kohout 2014).

---

²⁵ Poslední dostupný údaj zaznamenává situaci 23. 5. v 15:06 hod. Hlasování bylo oficiálně uzavřeno ve 22:00 téhož dne (Hájková 2011)

Na základě údajů z internetové prezentace VV, která obsahovala seznam konaných referend včetně jejich výsledků (Věci veřejné 2013c), lze uvést, že nejvyšší počet hlasování se uskutečnil do konce roku 2009. Z celkového počtu 135, to bylo 80 hlasování. Pro období od listopadu 2009 do března 2012, kdy bylo pravidelné pořádání referend ukončeno, jsou k dispozici také časové údaje o jejich vyhodnocení. Vývoj počtu konaných referend v čase shrnuje graf v příloze 17. V prvním roce sledovaného období, tedy do listopadu 2010, nejprve došlo k obecnému snížení jejich počtu, následně pak byl vypisován spíše menší počet referend na měsíční bázi. Tematický obsah referend většinou souvisel s dotvářením základní ideologické profilace strany. Určitou výjimku z tohoto pravidla tvořila dvě hlasování. V lednu 2010 probíhalo hlasování o změně názvu strany na „Věci veřejné s Radkem Johnem“, přičemž proti tomuto návrhu se vyslovilo 51 % registrovaných příznivců. Jako druhou výjimku lze uvést situaci, kdy referendum sloužilo jako nástroj pro přehodnocení kroků v rámci volební kampaně. V tomto případě se jednalo o působení tzv. sociálně-intervenčních hlídek VV nasazených v některých částech Prahy majících upozorňovat na protiprávní jednání a porušování veřejného pořádku (Lidovky.cz 2010). V referendu o pokračování strany v této činnosti se proti vyslovilo 64 % hlasujících, následkem čehož VV od využití hlídek upustily (Věci veřejné 2013c).

Kvalitativní změna v charakteru referend nastala na počátku roku 2011, kdy jednotlivé otázky ve větší míře kopírovaly aktuální politická vyjednávání uvnitř vládnoucí koalice. Jedním z takových případů byla např. otázka: „Souhlasíte se sjednocením DPH na 19% pod záminkou financování důchodů bez plné kompenzace důchodcům a rodinám s dětmi?“, přičemž proti takto formulovanému návrhu se v referendu konaném v lednu 2011 vyslovilo 87 % hlasujících. Hned v následujícím měsíci pak VV vyhlásily na totožné téma mimořádné referendum, které bylo vůči vedení strany formulováno jako závazné²⁶. Tímto postupem pak byla legitimizována vyjednávací pozice VV vůči koaličním partnerům (Lidovky.cz 2011a). Postupem času se však počet referend opět snižuje a jednotlivé otázky zjišťují spíše obecnější hodnotové postoje širší členské základny, jako např. názor na zákaz používání fyzického trestání dětí, legalizace konopí pro léčebné účely nebo snížení věkového cenzu pro účast ve volbách na 16 let. Výjimkou bylo opět mimořádné referendum z prosince 2011 týkající se tehdejšího návrhu na to, aby se Česká republika finančně podílela na poskytnutí finančních prostředků Mezinárodnímu měnovému fondu z rozpočtů členských zemí EU. Opět se tak projevila taktika legitimizace určité pozice pro další

---

²⁶ Znění otázky: „Souhlasíte s tím, aby VV v rámci koaličních jednání prosazovaly zachování snížené sazby DPH na teplo a léky namísto vybraných základních potravin?“

politická vyjednávání. Od dubna 2012, což se časově kryje s rozkolem ve straně a následným odchodem VV do parlamentní opozice, pak podle daného seznamu další veřejná referenda již neprobíhala.

5.2.2 Způsoby vnější komunikace

5.2.2.1 Petice

Vedle referend však VV využívaly několik dalších nástrojů pro komunikaci s širší komunitou strany a společností. Využívaným nástrojem politické mobilizace se stalo pořádání petičních iniciativ. Již v počátečním období působení VV v pražské komunální politice strana zorganizovala tzv. Petici 3000, mezi jejíž požadavky patřilo formulování jasného plánu privatizace bytů, zveřejnění evidovaného majetku Prahy 1 dokončení inventarizace majetku Prahy 1, a odvolání tehdejšího starosty městské části Vladimíra Vihana (ODS) (Věci veřejné 2005). V roce 2009 pak VV pořádaly petici za odvolání Milana Jančíka (ODS), tehdejšího starostu Prahy 5, pod níž se podepsalo celkem 5 188 petentů (Věci veřejné 2009b). Také v roce 2014 je stranou organizováno několik petic, a to konkrétně petice za záchranu ústeckého divadla, petice za důstojné stáří zasloužilých reprezentantů a petice za rozšíření možností nutné obrany ve vlastním obydlí. Nejaktivnější je strana v propagaci poslední z výše jmenovaných, jejíž obsah tvoří jednu z hlavních tezí politického programu VV. Petici je možno podepisovat jednak v elektronické formě na internetu, kde bylo k 13. dubnu zaznamenáno 4 966 podpisů (John 2014b), nebo korespondenční formou odesláním petičních archů na adresu sídla strany. Sběr podpisů dále aktivně probíhal při příležitosti kontaktní kampaně pro volby do Evropského parlamentu v květnu 2014.

5.2.2.2 Stranický tisk

Důležitou roli při komunikaci VV s potenciální základnou ve společnosti hrál také stranický tisk. VV jsou spojeny s vydáváním hned několika periodik. První pravidelně vydávanou stranickou tiskovinou se stal časopis Pražan, který tematicky pokrýval dění v komunální politice městské části Praha 1. Samotný časopis časově předznamenal vznik politické strany, jelikož jeho první číslo bylo společností Věci veřejné s.r.o. vydáno již v květnu roku 2002 (Dobeš 2010). Podle údajů ze záhlaví vydání ze srpna 2002 časopis vycházel v nákladu 18 000 výtisků (Věci veřejné s.r.o. 2002, s. 8). Obchodní model časopisu byl založen na jeho volné distribuci financovaném z prodeje plošné inzerce²⁷. Podle ceníku z roku 2005 byla cena jedné inzertní strany formátu A4 stanovena na 57 734 Kč bez DPH (Věci veřejné s.r.o. 2005).

²⁷ Problematické aspekty financování činnosti vydavatelství viz níže v kapitole věnované autonomii v rozhodování.

V roce 2006 dochází k přejmenování vydavatelské společnosti na Vydavatelství Pražan spol.s r.o. (Ministerstvo průmyslu a obchodu 2014). K rozšíření portfolia vydávaných tiskovin došlo v roce 2008, kdy začala pravidelně vycházet mutace časopisu Pražan v Praze 5, a následně v listopadu 2009, kdy začal být vydáván časopis Pražan – Hlavní město Praha (Dobeš 2010).

V největším měřítku však byl vydáván časopis Věci veřejné distribuovaný do všech domácností v České republice. První číslo časopisu vyšlo v dubnu 2009 v souvislosti s kandidaturou VV ve volbách do Evropského parlamentu a jeho náklad činil 4,2 milionu výtisků. Náklady na výrobu tohoto časopisu tvořily největší část celkových ročních výdajů firmy Vydavatelství Pražan spol. s r.o. Časopis Věci veřejné byl taktéž financován formou placené inzerce. V roce 2009 činil hrubý příjem z inzerce v časopisu Věci veřejné 36 milionů Kč, pro časopis Pražan pak tato částka překonala 6 milionů Kč (Dobeš 2010).

Spornou otázkou zůstává faktický vztah Vydavatelství Pražan spol. s r.o. a samotné politické strany VV. Jak jsme mohli vidět z výročních finančních zpráv, VV nikdy ve sledovaném období nevykázaly žádný příjem vznikající z účasti na podnikání jiných právnických osob (viz přílohu 13). To je dáno vlastnickou strukturou zmíněného vydavatelství, do něhož VV oficiálně majetkově vstoupily teprve v květnu roku 2011. Do té doby vydavatelství vystupovalo jako autonomní subjekt spojený s politickou stranou pouze skrze jednotlivé personální vazby. Majitelkou společnosti byla nejprve Stanislava Moravcová, v roce 2004 pak vedení společnosti postupně převzali členové strany Jaroslav Škárka a Josef Dobeš a tento stav s menšími změnami trval až do roku 2011 (Ministerstvo průmyslu a obchodu 2014). V roce 2009 vztah obou subjektů Josef Dobeš popsal tak, že „[s]trana generuje čtenářsky atraktivní témata, za to dostává od časopisu prostor pro svou prezentaci“ (Dobeš 2010).

Mimo stranický tisk provozovaly VV také několik dalších aktivit s potenciálem rozšiřování hodnot. Významnou část těchto aktivit tvořila poradenská činnost zaměřující se na pomoc občanům při jednání se státní správou a samosprávou. Podobně jako v případě časopisu byla poradenská činnost z počátku zaštitěna společností Věci veřejné s.r.o. a jednalo se o ryze komerční aktivitu (Věci veřejné 2003b). Později strana tuto službu provozovala samostatně bez nároku na finanční odměnu. Konzultace mohly probíhat buď osobně v sídle strany, nebo prostřednictvím bezplatné telefonní linky (Věci veřejné 2011b). V současné době již strana tento způsob poradenství nenabízí, jelikož jeho provoz byl ukončen v květnu roku 2012 v důsledku úsporných opatření týkajících se provozu centrální kanceláře (Golís 2012).

5.2.2.3 Akademie Věcí veřejných

Strana se dále angažovala ve vzdělání a osobním rozvoji straníků. V období od února do června 2010 strana zorganizovala tzv. Akademii Věcí veřejných. Kurzy se uskutečnily v Praze, Brně a Ostravě vždy jedenkrát za měsíc a jejich náplní bylo seznámení s fungováním politického systému, veřejné správy i strany VV. Vedle toho se další kurzy zaměřily na problematiku komunikace s médii a manažerské řízení. Akademie VV byla vedle straníků otevřena také registrovaným příznivcům i širší veřejnosti²⁸. Jednotliví přednášející byli vybíráni ze členů strany disponujících danou odborností. Problematika politického systému byla přednášena Kristýnou Kočí a Lenkou Andrýsovou. Tematikou veřejné správy se v přednáškách zabývali Vít Bárta, který zároveň přednášel také o manažerském způsobu řízení organizací, Kateřina Klasnová, Karolína Peake a Markéta Reedová. Popisu fungování VV se věnovali Josef Dobeš, Viktor Paggio a Marek Kukrle (Věci veřejné 2010b). Na základě závěrečného hodnocení²⁹ byla nejúspěšnějším posluchačům Akademie VV dána příležitost usilovat o post lídra kandidátní listiny pro komunální volby v roce 2010 (Věci veřejné 2011a). Podle tiskové zprávy Akademie VV evidovala k 1. únoru 2010 550 zájemců o „studium“ (Věci veřejné 2010a). Z údajů prezentovaných na internetových stránkách VV vyplývá, že daný vzdělávací kurz absolvovalo celkem 193 osob, z nichž 20 bylo doporučeno jako potencionální uchazeči o možnost získání prvního místa na kandidátní listině v komunálních volbách (Věci veřejné 2011a). Mezi další akce Akademie v roce 2010 patřila organizace několika seminářů určených komunálním politikům. V následujících letech však byly vnitrostranické vzdělávací aktivity utlumeny. Nové vedení strany zvolené v roce 2014 však počítá s částečným obnovením Akademie VV v menším rozsahu. Podle předsedy strany Jiřího Kohouta by v období před komunálními volbami 2014 mělo být uspořádáno několik seminářů zaměřených na tuto problematiku (Kohout 2014).

5.2.3 Stranická identifikace

Dalším měřítkem umožňujícím posoudit míru napojení strany na určitou skupinu uvnitř společnosti je analýza stranické identifikace. V českém prostředí stranickou identifikaci zkoumal Pat Lyons na základě dat z výzkumu *Česká volební studie* 2010 (Lyons 2012). Autor se zde zabýval především vývojem stranické identifikace mezi sněmovními volbami v roce 2006 a 2010. VV tak byly v analýze zastoupeny pouze v kontextu roku 2010. Z prezentovaných výsledků vyplývá,

²⁸ Podmínkou účasti bylo vyplnění internetové přihlášky. Pro členy strany a čekatele na členství byla účast bezplatná. Registrovaní příznivci strany hradili za účast v kurzu poplatek 990 Kč. Pro veřejnost byl poplatek stanoven na 1990 Kč (Věci veřejné 2014b).

²⁹ Výsledné hodnocení se skládalo z docházky a úspěšnosti v závěrečném testu (Věci veřejné 2010b).

že ve srovnání s ostatními parlamentními stranami, VV vykazovaly největší podíl voličů bez stranické identifikace (39 %) (Lyons 2012, s. 138). Analýza se však již dále nezabývá sociálními charakteristikami jednotlivých skupin stranicky identifikovaných voličů. Pro naše potřeby se tak jeví jako vhodnější zaměřit se na dostupné primární zdroje dat z mezinárodních sociologických výzkumů, které umožňují snáze kombinovat jednotlivá zkoumaná kritéria a porovnávat je v čase. Podle dat ze sociologické studie ESS³⁰ (Norwegian Social Science Data Services 2013), v roce 2010 39 % voličů VV uvedlo, že se cítí blíže určité politické straně než stranám jiným, a tedy vyjádřilo stranickou identifikaci na nejobecnější úrovni. Ze srovnání s ostatními parlamentními stranami vyplývá, že VV oslovily vůbec největší podíl voličů bez stranické identifikace. Navíc VV a TOP 09 byly jediné z parlamentních stran, u nichž podíl voličů bez stranické identifikace převážil nad podílem stranicky identifikovaných voličů. Z celkového počtu respondentů, kteří deklarovali blízkost konkrétní politické straně, se pak 5,8 % přiklonilo právě k VV, což bylo opět nejméně ze všech politických stran zastoupených v dolní komoře parlamentu. Na druhou stranu, pokud se zaměříme na sílu této identifikace, můžeme vidět, že podíl respondentů s nejsilnější stranickou identifikací přesahuje v případě VV 10 %, což je srovnatelné s tehdy největšími parlamentními stranami, ODS (11,3 %) a ČSSD (10,1), v případě TOP 09 tento podíl činil pouze 2,7 %. I přesto politické strany VV a TOP 09 shodně zaznamenaly nejvyšší podíl spíše slabě identifikovaných příznivců, a to 34 %.

Pokud se zaměříme na jednotlivé socioekonomické charakteristiky osob deklarující určitou míru identifikace s politickou stranou, zjistíme, že s VV se výrazně častěji identifikovali muži než ženy³¹. Z hlediska vzdělání pak ve vzorku převládaly osoby se středoškolským vzděláním, z čehož 39,6 % tvořilo vzdělání zakončené maturitní zkouškou a 31,2 % střední vzdělání s výučním listem. V rámci vysokoškolsky vzdělaných příznivců strany byly nejpočetněji zastoupeny osoby s magisterským stupněm vzdělání. Na základě zaměstnaneckého statusu převládaly mezi příznivci VV osoby zaměstnané, nicméně jejich podíl byl ve srovnání s ostatními parlamentními stranami relativně nízký³². Zbývající část respondentů (25 %) identifikujících se s VV uvedla, že jsou osobami samostatně výdělečně činnými.

Dále je třeba zaměřit se na to, jestli VV byly schopny své vazby na společnost spíše posilovat, nebo zda naopak došlo k jejich oslabování. Pro časové srovnání budou použita data z šestého kola ESS, která byla zveřejněna v roce 2012. Z tohoto sociologického šetření je patrný odklon značné části stranicky identifikovaných

30 Datové soubory byly analyzovány pomocí programu SPSS (IBM Corp. 2011).

31 65,2 % mužů a 34,8 % žen.

32 VV: 75 %, ODS: 76,4 %, TOP 09: 86 %, ČSSD: 91,7 %, KSČM: 94,7 %.

příznivců VV. V rámci všech účastníků výzkumu, kteří vyjádřili blízkost určité politické straně, se pouze 2,4 % identifikovala s VV. Pouze 59,1 % respondentů s konkrétní stranickou identifikací, kteří ve sněmovních volbách v roce 2010 volili VV, se cítilo identifikováno právě s touto stranou, 18,2 % těchto voličů se pak identifikovalo s ČSSD, 13,6 % s TOP 09 a 9,1 % s ODS. Takovýto vzorec byl ve srovnání s ostatními parlamentními stranami značně rozdílný, jelikož u nich takto vyjádřená míra uchování stranické identifikace vázaná na předchozí volební podporu ve všech případech přesahovala 90 %. Jednoznačně také došlo k celkovému oslabení míry stranické identifikace VV, a to až do té míry, že žádný z respondentů neuvedl, že by se VV cítil „velmi blízko“.

Na základě prezentovaných sociologických výzkumů lze dojít k závěru, že VV nedokázaly v průběhu politického působení na celostátní úrovni oslovit a stabilizovat koherentní sociální skupinu, která by tvořila společenskou bázi strany. Navíc podle dat z roku 2012 došlo u VV k výraznému propadu stranické identifikace, což opět časově koresponduje s vnitrostranickými problémy na centrální úrovni.

5.3 Autonomie v rozhodování

V případě VV se při posuzování jejich autonomie v rozhodování zaměříme především na otázku existence a vlivu vnější sponzorské instituce. V rámci dostupné odborné literatury se lze setkat s analýzou role Víta Bárty a bezpečnostní agentury ABL (viz Jarmara 2011; Hloušek 2012). Na druhou stranu takřka není věnována pozornost období vzniku strany a roli poradenské společnosti Věci veřejné s.r.o. v tomto procesu. Připomeňme, že podle Panebianca mají externě legitimované strany tendenci ke slabé institucionalizaci (Panebianco 1988, s. 67).

5.3.1.1 Věci veřejné s.r.o.

S podobnou argumentací se lze setkat v prvních číslech časopisu Pražan, kde bylo publikováno několik článků shrnujících motivace aktérů pro založení nové politické strany. Časová souslednost procesu založení politické strany VV byla popsána tak, že nejprve došlo k vytvoření poradenské společnosti Věci veřejné s.r.o., jejímž cílem bylo vyvíjet podnikatelskou činnost v oblasti vztahů občanů směrem ke státní správě a místní samosprávě. Na základě nabytých zkušeností se jako nejobtížněji řešitelné ukázaly problémy vztahující se k výkonu místní samosprávy, např. v oblasti bydlení a majetkových záležitostí. Prostředkem k řešení těchto problémů se tak měla stát kandidatura v komunálních volbách. Podle případné úspěšnosti ve volbách byly explicitně zmíněny tři možné varianty budoucího vývoje obchodní společnosti. Pokud by VV ve volbách nezískaly žádný mandát, firma Věci veřejné s.r.o. by nadále vyvíjela

svoji činnost ve stejném rozsahu. K zachování plného rozsahu činností zmíněné firmy by došlo také v případě zisku nižšího počtu zastupitelských mandátů. O částečném omezení podnikatelské činnosti bylo uvažováno pouze v případě zisku většího množství mandátů, kdy by byla omezena především poradenská činnost. Zachovány by byly naopak aktivity spojené s vydáváním časopisu, poskytování reklamních služeb a služeb personální agentury (Moravcová 2002a). Se ziskem jednoho mandátu v zastupitelstvu Prahy 1 tak většina aktivit obchodní společnosti, která nebyla v žádném formálním právním vztahu se stranou VV, zůstala zachována (Věci veřejné 2004). Důvod pro vstup do komunální politiky a založení politické strany Stanislava Moravcová shrnula tak, že „[p]okud nelze řešit věci zákonným postupem, pak jediná cesta vede přes změny ve vedení městské části, a to jak v úřadě, tak v řadách radních. Tak mě, člověka celý život politicky neangažovaného, podnikatelská činnost paradoxně zavedla k politickému řešení. Není obvyklé, aby komerční činnost vedla k založení politické strany, jiná cesta ale není“ (Moravcová 2002b).

Další motivací pro založení nové politické strany bylo popsáno nastavení volebního systému, které v případě kandidatury formou sdružení nezávislých kandidátů vyžadovalo při 7% kvótě zisku podpisů občanů dané městské části přibližně 2 500 petentů. V případě založení nové politické strany je však počet stanoven plošně na 1 000 podpisů³³ (Former 2002).

5.3.1.2 Vliv Víta Bárty a společnosti ABL

Jarmara (2011, s. 69) ve svém textu věnujícímu se institucionalizaci politických stran v České republice zmiňuje také možnost přítomnosti další sponzorské organizace, a to bezpečnostní agentury ABL spoluvlastněné jednou z klíčových postav VV Vítem Bártou. Podle autora je důvodem nejen výrazná finanční podpora strany, ale i personální propojení obou subjektů, což může ve svém důsledku vést ke stavu, kdy strana VV bude u svých členů z hlediska jejich loajality až druhou v pořadí ve prospěch sponzorující organizace, tedy společnosti ABL.

Vedle finančních darů, které Vít Bárta poskytl straně jako jeden ze členů Klubu angažovaných podnikatelů, je důležité především zmínit nepřímé formy financování skrze zadávání inzerce v časopisech spřízněných s VV. V rámci časopisu Pražan lze první zmínku o bezpečnostní agentuře ABL nalézt již v dubnu roku 2003 ve formě rozhovoru s Jiřím Zvěřinou, představitelem ABL, na téma zabezpečení objektů. V článku se objevilo též logo firmy a kontakt pro potenciální nové klienty

---

³³ Jedná se o právní úpravu z roku 1994, která zpřísnila podmínky pro kandidaturu sdružení nezávislých kandidátů v komunálních volbách. V praxi se daná úprava projevuje tak, že v obcích větších než 14 300 obyvatel se může jevit jako výhodnější strategie formální založení politické strany (viz Balík 2009, s. 90–92).

(Pražan 2003). V největším rozsahu se tento druh sponzoringu projevil opět v období vstupu VV na celostátní úroveň, a to v několika formách. V některých případech byly uveřejněny přímo inzeráty nabízející služby ABL (viz Vydavatelství Pražan 2009a, s. 15), dále se také objevovaly slevové poukázky opravňující jejich držitele k bezplatné návštěvě několika historických památek v centru Prahy, které v té době spravovala jedna z dceřiných společností ABL (viz Vydavatelství Pražan 2009b, s. 12). K medializovaným kauzám pak patřily také možné sponzorské dary poskytované skrze inzerci firem spojených s několika příbuznými Víta Bárty. Konkrétně se jednalo o Horácké kovodružstvo, v jehož vedení figuroval strýc Víta Bárty, Pavel Bárta, dále pak o síť obchodů se sportovním vybavením vlastněnou skrze agenturu Babylon Promotion Petrem Bártou, synem Víta Bárty, nebo o nabídky na odkup nemovitostí podané Petrou Domesovou (Bártovou) (Lidovky.cz 2011b). Mezi další inzerenty patřila také personální agentura Retail formation s.r.o., která podle výpovědi bývalé členky strany Kristýny Kočí zajišťovala pro VV nábor odborníků na pozice politologů, ekonomů nebo žurnalistů před kandidaturou VV ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2009. Osobní přijímací pohovor byl veden Markétou Vojtíškovou, tehdejší jednatelkou společnosti Pragmatikon s.r.o. a jednou z osob spojenou s kauzou tzv. Etického kodexu VV (Věci veřejné 2012b).

Patrně nejpodrobnější analýzu možných neformálních struktur ve vedení strany provedl Vít Hloušek (2012, s. 327–329), který VV zkoumal optikou konceptu strany typu firmy. Podle autora Vít Bárta vstoupil do politického života za účelem rozšíření aktivit ABL a zvýšení kontroly nad procesem přidělování veřejných zakázek. Vít Bárta tak měl postupně ve straně získávat stále větší vliv, což se však nekrylo s jeho pozicí v rámci formálních pravidel organizace vyjádřených stanovami. Jako důkazy pro daná tvrzení jsou uváděny dva zveřejněné interní dokumenty. Prvním z těchto dokumentů byl *TOP manažerský etický kodex + Strategie 2009–2014 (MF DNES 2011b)* shrnující možnosti rozvoje podnikání bezpečnostní agentury ABL. Jako hlavní vize byla definována snaha o propojení politické a ekonomické moci. V ekonomické rovině se ABL měla stát největší soukromou bezpečnostní službou v České republice. Mezi politické cíle patřilo např. utvoření koalice VV a ODS na pražském magistrátu v roce 2010, nebo ovládnutí místních organizací ODS v městských částech Praha 1 a Praha 5. Mezi prostředky pro dosažení těchto cílů byly explicitně zmíněny VV coby vlastní politická mocenská základna.

Druhým dokumentem majícím dokládat utváření neformálních struktur vedení strany byl návrh *Etického kodexu VV* z roku 2009 (MF DNES 2011a). Ten opět odkazoval k nutnosti propojení ekonomické a politické moci, navíc však zakotvoval

paralelní řídicí orgán strany, Koncepční radu, v jejímž čele měl figurovat Vít Bárta, mezi jehož pravomoci mělo patřit udělování licencí místním klubům VV nebo navrhování členů a nastolování agendy Koncepční rady.

Je však třeba zdůraznit, že citovaný text byl uveřejněn jako návrh, o němž měla být vedena další diskuze. Část aktérů, např. Vít Bárta nebo Karolina Peake (Wirnitzer et al. 2011), spojovaných s jeho tvorbou pak dokonce existenci samotného dokumentu přímo popřela. Naopak bývalý předseda strany Jaroslav Škárka existenci kodexu potvrdil, nicméně na dotaz, zda byly principy v něm obsažené zavedeny do praxe, uvedl: „Schvalovalo se to v době, kdy jsme ještě nebyli v rozhodujících funkcích. Co se dělo pak, už nevím. Mě v průběhu roku 2009 postupně odstavovali od informací“ (Škárka, cit. dle Kmenta 2011).

O postupném zavádění metod manažerského řízení organizace do vedení VV mohou nepřímo svědčit také výpovědi dalších členů strany. Stanislava Moravcová, jedna ze zakládajících členek strany, v roce 2004 rezignovala na zastupitelský mandát a odešla z politického života, přičemž jako důvod bylo uvedeno pracovní vytížení (Škárka 2004). V roce 2010 však Moravcová svůj odchod z VV vysvětlila slovy: "Věci veřejné vznikly jako aktivita občanů, a fakt, že se začaly měnit v něco jiného, byl důvod mého odchodu“ (Moravcová, cit. dle Švec a Syrovátka 2010). V podobném duchu se na stejném místě vyjádřil další z bývalých členů Bohumil Vejtasa, který VV označil za „podnikatelský projekt“ (Vejtasa, cit. dle Švec a Syrovátka 2010).

Silná role Víta Bárty byla také explicitně zmíněna na tajně pořízené nahrávce rozhovoru čelných představitelů VV před volbou předsedy strany v roce 2011, na níž se Kateřina Klasnová vyjádřila v tom smyslu, že pokud novou předsedkyní bude zvolena Karolína Peake, dojde postupně ke stejné situaci jako v případě Radka Johna, tedy že faktický vliv na rozhodování bude mít opět Vít Bárta. Jako řešení této situace tedy navrhovala, aby na předsednický post kandidoval sám Bárta (iDNES.cz 2011).

Otázka loajality členů strany k Vítu Bártovi se dokonce stala předmětem soudního sporu, který probíhal v letech 2011 – 2014 a jehož obsahem bylo obvinění Víta Bárty z podplácení dvou členů poslaneckého klubu VV, Kristýny Kočí a Jaroslava Škárky. Předmětem žaloby bylo předání obálek s finanční hotovostí dvěma zmíněným poslancům. Podle jejich výkladu měla být hotovost jistou formou pojistky pro udržení jejich loajality k politické linii vymezené Vítem Bártou. Na základě rozsudku obvodního soudu pro Prahu 5 byl Vít Bárta odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody za spáchání trestného činu podplácení. Nicméně skutková podstata se od výkladu obžaloby lišila v tom smyslu, že předmětný finanční obnos byl označen jako bezúročná půjčka, přičemž úplatkem de facto bylo finanční obohacení vzniklé

absencí nutnosti hradit úrok. Vztah poskytnuté bezúročné půjčky k veřejnému zájmu pak soud definoval tak, že její nabídka byla motivována snahou o zabránění znovuotevření tématu zdanění poslaneckých náhrad, které by mohlo mít za následek zhoršení mediálního obrazu strany. V dalším průběhu soudního řízení se ukázalo, že na údajnou korupční nabídku pronesenou na půdě Poslanecké sněmovny v rámci jednání poslaneckého klubu VV se vztahuje poslanecká imunita, a tedy Vít Bárta nemůže být za toto jednání souzen (Šott 2013).

Na současný vývoj VV jako autonomní organizace lze pohlížet v několika rovinách. V personální oblasti došlo v roce 2014 k alternaci ve vedení, kdy byl dosavadní předseda strany Vít Bárta nahrazen bývalým místopředsedou Jiřím Kohoutem. Pro nové vedení VV je charakteristické zapojení osobností s předchozí zkušeností z komunální politiky a spíše pozdější datum vzniku členství. Výjimku tvoří David Kádner, který byl zvolen poslancem za VV již v roce 2010, a Simona Chytrá podporující VV již od doby jejich působení v pražské komunální politice. Vít Bárta nezastává žádnou formální funkci v celostátních orgánech strany a jeho politické aktivity jsou primárně soustředěny v Plzeňském kraji, kde se také účastnil sněmovních voleb v roce 2014 coby lídr kandidátní listiny politického hnutí ÚSVIT. Vedle kandidatury ve volbách v Plzni Vít Bárta rozvíjí i další politické aktivity, a to vydávání časopisu Plzeň bez cenzury spadajícího pod Vydavatelství Pražan nebo provozování politické kavárny. Poměrně specifickým odkazem na působení Víta Bárty v čele strany zůstává využívání internetové domény *vitbarta.cz* jako doporučené adresy pro komunikaci s centrálou strany v agendě vzniku členství (Věci veřejné 2014c). Zde se však může jednat o souvislost převážně technického charakteru, jelikož internetové domény jednotlivých politiků VV jsou zřizovány IT oddělením strany (DomainTools 2014). Navíc další nabízené kontakty v internetové prezentaci již odkazují na doménu *veciverejne.cz* (viz Věci veřejné 2014a).

5.4 Zhmotnění

5.4.1 Volební výsledky

Míru zhmotnění VV v rovině teorie institucionalizace lze nejjednodušším způsobem vyjádřit pomocí srovnání volebních výsledků strany v čase. V rámci komunálních voleb lze doposud zaznamenat jednoznačně rostoucí tendenci. Pokud se zaměříme výhradně na samostatné kandidátní listiny VV, v roce 2002 strana oslovila pouze 0,01 % z celkového elektorátu. V následujících volbách v roce 2006 se její volební podpora zvýšila na 0,24 %. Konečně v komunálních volbách roku 2010 strana samostatně zaznamenala volební zisk 2,92 % všech platných hlasů. U jiných typů voleb

nelze, vzhledem k počátečnímu komunálnímu charakteru VV, sledovat dlouhodobější časové řady. Voleb do Poslanecké sněmovny se strana zúčastnila dvakrát, a to samostatně v roce 2010 se ziskem 10,88 % hlasů a v roce 2013 prostřednictvím kandidatury několika svých členů na kandidátních listinách politického hnutí ÚSVIT, které v daných volbách obdrželo celkem 6,88 % hlasů (Český statistický úřad 2014).

O vysoké míře zhmotnění strany v roce 2010 může vypovídat také geografické znázornění podpory VV ve sněmovních volbách. Mapa (viz přílohu 18) na základě procentuálního zisku hlasů zobrazuje úspěšnost VV v jednotlivých obcích, přičemž zelenou barvou jsou znázorněny ty obce, kde volební zisk VV nedosáhl 5% hranice, červeně pak obce, v nichž VV dosáhly podílu hlasů mezi 5 a 10,88 %, a modře jsou vyznačeny obce, kde VV překonaly svůj volební zisk agregovaný za celé území České republiky. Jak můžeme vidět, strana dokázala efektivně oslovit voliče ve všech volebních obvodech. Volebních zisků přesahujících hranici 10,88 % pak VV dosahovaly především v příhraničních oblastech na severu České republiky, zejména pak v krajích Libereckém a Královéhradeckém. Naopak oblasti s nižší podporou nalézáme především v některých částech krajů Zlínského, Jihomoravského, Plzeňského a na Vysočině. V podstatě ke stejným závěrům dochází také Tomáš Kostecký (2012, s. 112–113). Pozorovanou variabilitu se pak autor pokouší vysvětlit pomocí regresního modelu zahrnujícího socioekonomické proměnné, jako počet a stáří obyvatel, míru nezaměstnanosti, vzdělání apod. Daným postupem se však podařilo vysvětlit pouze 3 % této variability, což bylo nejméně ze všech parlamentních stran. Důvodem podle něj může být buď neúspěch při identifikaci strukturálních nezávislých proměnných, nebo jejich celková absence (Kostecký 2012, s. 127–128).

Relativně krátké období fungování strany do značné míry limituje využití volebních výsledků vzhledem k délce trvání jednotlivých volebních cyklů, proto je důležité dále shrnout některé další indikátory. Prvním z nich je pozice strany v kontinuálních průzkumech veřejného mínění. Pro srovnání budou využita data z kontinuálních průzkumů realizovaných agenturou CVVM v období od října 2009 do ledna 2014. Jak je patrné z příloženého grafu (viz přílohu 19), na počátku sledovaného období docházelo k rychlému nárůstu preferencí VV, kdy v únoru 2010 již strana poprvé v preferencích voličů překonala 5% hranici. Největší míru podpory VV zaznamenaly v září roku 2013, kdy v rámci měření stranických preferencí dosáhly 13,1 %. Nadále pak již strana zaznamenávala spíše kontinuální pokles preferencí. Určitou výjimku tvoří pouze období na počátku roku 2011, což může být spojeno s tím, že v daném období se VV silněji vymezovaly vůči koaličním partnerům, a to např. v souvislosti s tehdy probíhající kauzou manipulování veřejných zakázek na Státním

fondy životního prostředí (Elišková a Machová 2010) nebo se snahou zabránit sjednocení sazeb DPH na 19 %, jak bylo již popsáno výše v podkapitole zabývající se využíváním vnitrostranických referend. Následný propad preferencí se pak časově kryl s počátkem rozsáhlé politické kauzy uvnitř VV týkající obvinění z podplácení poslanců Jaroslava Škárky a Kristýny Kočí za účelem posílení jejich loajality k Vítu Bártovi. Od dubna 2012 stranické preference VV oscilují kolem jednoho procenta, nicméně v závěru sledovaného období v rámci tří posledních kol dotazování žádný z respondentů VV neuvedl jako svoji preferovanou stranu, pokud by se měl zúčastnit voleb do Poslanecké sněmovny.

5.4.2 Štěpení strany

Faktorem vypovídajícím o úrovni zhmotnění strany je dále organizační stabilita ve smyslu její soudržnosti. VV v průběhu svojí existence prodělaly několik štěpení provázející strategická rozhodnutí o dalším směřování organizace. Za první štěpení lze považovat situaci, kdy se původně místní klub VV v obci Černošice rozhodl k opuštění stranické struktury a kandidatuře v komunálních volbách formou sdružení nezávislých kandidátů pod názvem Věci Černošické. Aktivisté argumentovali tím, že jejich primárním zájmem je působení v komunální politice a přechod VV na úroveň celostátní politiky tomuto zájmu odporuje. Zejména pak zdůrazňovali vysokou míru vlastní autonomie ve vztahu k stranickému vedení, a to v rovině finanční i v rovině formulování jednotlivých politik a obsahu politických aktivit (Kořínek 2009).

Částečně lze za štěpení považovat také založení politického hnutí Pro sport a zdraví, jehož iniciátorem byl bývalý ministr školství a jeden z významných členů VV Josef Dobeš. Ten jako příčinu své rezignace na post ministra a vystoupení z VV, k čemuž došlo v březnu 2012, uvedl situaci, kdy se mu ve vládě nepodařilo prosadit zvýšení platů učitelům, jednu z jeho politických priorit. Nové politické hnutí bylo následně zaregistrováno na konci roku 2012 a jeho předsedou se stal právě Josef Dobeš. Funkci však formálně vykonával pouze do listopadu 2013, kdy byl ve své funkci nahrazen Zdeňkem Kubcem (Ministerstvo vnitra České republiky 2014). Této změně ve vedení předcházely vnitrostranické spory týkající se vyjednávání s potencionálními koaličními partnery pro sněmovní volby v roce 2013 (Koutník 2013).

Organizační soudržnost strany byla dále narušena v dubnu roku 2012 v souvislosti s rozhodnutím grémia VV, které svým usnesením zavázalo ministry k podání demise s platností k 1. květnu téhož roku, čímž měl být vytvořen tlak na koaliční partnery (iDNES.cz 2012). Poslankyně a místopředsedkyně vlády Karolína Peake však na tiskové konferenci 17. dubna oznámila svůj odchod z VV a vznik nového

politického uskupení (Peake 2012). K této iniciativě se později přidali zbývající ministři nominovaní za VV, Kamil Jankovský a Pavel Dobeš. Taktéž došlo ke štěpení poslaneckého klubu, přičemž do nově vzniklé politické strany Liberální Demokraté (LIDEM) postupně vstoupilo osm poslanců zvolených původně za VV³⁴. V důsledku tohoto vývoje tak došlo ke změně koaličního uspořádání, kdy VV byly ve vládě nahrazeny politickou stranou LIDEM, která disponovala dostatečným počtem poslanců zajišťujících koaliční většinu v Poslanecké sněmovně.

V důsledku odštěpení od VV vznikla také politická strana Republika, jejíž ustavení inicioval bývalý poslanec VV Otto Chaloupka. Strana byla formálně zaregistrována 25. listopadu 2013. Jedním z motivů jejího vzniku byla situace, kdy tehdejší vedení VV rozhodlo samostatně nekandidovat ve volbách do Poslanecké sněmovny (Turek 2013). Z bývalých členů VV se na činnosti strany kromě jejího zakladatele a předsedy Otto Chaloupky podílí také Michal Babák v pozici místopředsedy, Jana Drastichová a Zdeněk Renc, někdejší místopředsedové VV, kteří figurují na kandidátní listině strany ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 (Český statistický úřad 2014).

5.4.3 Přístup k prostředkům masové komunikace

Dalším měřítkem aplikovaným na dimenzi zhmotnění je přístup strany k prostředkům masové komunikace. V období mezi lety 2002 a 2013 sledované celostátní novinové tituly a televizní stanice referovaly³⁵ o straně VV v 2666 případech (pro vývoj trendu viz graf v příloze 20), a to v poměru 52,1 % v případě celostátních deníků, respektive 47,9 % u televizního vysílání (NEWTON Media 2014). V časové rovině první mediální zmínku v rámci analyzovaných titulů VV zaznamenaly v roce 2004, kdy deník Právo informoval o jednání zastupitelstva městské části Praha 1, na němž mělo být rozhodnuto o odvolání tehdejšího starosty Vladimíra Vihana (ODS) (Právo 2004). Další dvě mediální zmínky lze následně zaznamenat teprve v roce 2006 v souvislosti s kampaní pro komunální volby. Již v této době např. politická strana Evropští demokraté obvinila VV z neprůhledného financování a napojení na bezpečnostní agenturu ABL (Jelínková 2006). Jak již bylo několikrát naznačeno, do obecného povědomí se strana dostala až v kontextu jejího přechodu na celostátní úroveň politiky.

---

34 Karolína Peake, Viktor Paggio, Radim Vysloužil, Lenka Andrýsová, Martin Vacek, Jiří Rusnok, Dagmar Navrátilová a Jana Suchá.

35 Novinové tituly: Aha!, Blesk, E15, Haló noviny, Hospodářské noviny, Lidové noviny, Mladá fronta DNES, Právo. Televizní stanice: ČT 1, ČT 2, ČT 24, Prima, RTA, TV 3, TV Barrandov, TV Nova, Z1.

Tento efekt se projevil i nárůstem počtu mediálních výstupů informujících o dění ve straně. V roce 2009 tak již celoplošná média referovala o zvolení Radka Johna předsedou strany, o volebním zisku VV ve volbách do Evropského parlamentu v souvislosti se vznikem nároku na státní financování nebo angažmá Petra Skokana, bývalého hejtmána Libereckého kraje zvoleného za ODS. I přes tuto skutečnost mediální zmínky zaznamenané do roku 2009 včetně představovaly necelé jedno procento ze všech výstupů ve sledovaném období. Největší míra mediálního zájmu o VV je jednoznačně spojena s působením strany v Poslanecké sněmovně ve volebním období 2010 – 2013. Oproti 22 zmínek v roce 2009 došlo k nárůstu až na 719 záznamů v roce 2010. Do značné míry se opakuje trend pozorovaný v případě stranických preferencí.

Situace se změnila v roce 2011, kdy, v porovnání se spíše klesajícími volebními preferencemi, došlo k dalšímu nárůstu počtu mediálních výstupů zaměřených na VV. Vysvětlením je negativní mediální publicita strany související s desintegrací strany. V následujících letech pak následoval obrat trendu a pokles počtu mediálních zmínek, konkrétně z 1198 v roce 2011 až na 105 v roce 2013. Tuto změnu lze přisuzovat především přechodu strany do opozice, pokud uvážíme, že z celkových 724 mediálních zmínek zaznamenaných v letech 2012 a 2013, jich 67,7 % připadalo na první čtyři měsíce roku 2012, kdy VV zůstávaly členem koaliční vlády.

5.4.4 Další vývoj Věcí veřejných

Poslední vývoj pak popsaný trend potvrzuje. Za první tři měsíce roku 2014 strana v rámci sledovaných médií zaznamenala 6 výstupů. U VV pak můžeme vidět několik strategií, kterými se strana snaží těmto negativním jevům čelit. Prvním příkladem bylo navázání spolupráce s hnutím ÚSVIT před parlamentními volbami v roce 2013. Jak již bylo řečeno výše, tato strategie se ve svém důsledku ukázala jako úspěšná ve smyslu zachování zastoupení strany v Poslanecké sněmovně.

Na druhou stranu toto rozhodnutí s sebou přineslo některé negativní důsledky na vnitřní fungování VV, jelikož část předsednictva spolupráci odmítla a vzápětí rezignovala na své funkce. Konkrétně se jednalo o místopředsedy Michala Babáka, Janu Drastichovou a Zdeňka Rence (Věci veřejné 2013a). Ambivalentním postojem členské základny ke spolupráci s hnutím ÚSVIT argumentoval také Jiří Kohout v rámci odpovědi na dotaz, proč se VV rozhodly ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 kandidovat jako samostatný subjekt.

Ačkoliv VV zvolily pro volby do Evropského parlamentu formu samostatné kandidátní listiny, samotná volební kampaň vykazuje znaky určité personalizace a upozadění stranické identity. Financování samotné kampaně je zajištěno pomocí bankovního úvěru poskytnutého Radku Johnovi, lídru kandidátní listiny. Z výpisu z transparentního účtu vyplývá, že téměř polovina finančních prostředků vynaložených od založení účtu 11. března 2014 do 26. dubna 2014 byla věnována na úhradu nákladů spojených s mediální kampaní na sociální síti Facebook (John 2014c). Ta je primárně zacílena na osobu kandidáta, přičemž explicitně nezmiňuje jeho stranickou příslušnost (viz přílohu 22). Účinky dané kampaně lze demonstrovat na srovnání počtu příznivců strany a příznivců Radka Johna na dané sociální síti v čase (viz přílohu 21). Z grafu je patrné, že zatímco počet příznivců VV v čase stagnuje, v případě Radka Johna byl zaznamenán výrazný nárůst. V rámci sledovaného časového období od 2. února 2014 do 2. dubna počet příznivců Radka Johna v absolutních číslech vzrostl z 1 751 na 26 747 (ZoomSphere 2013). Překonal tak počet příznivců strany jako takové.

Poměrně netypickým prvkem volební kampaně, který taktéž potvrzuje její výraznou personalizaci, je nabídka bezplatného poskytnutí tzv. Asistenční karty Radka Johna pro řidiče. Podmínkou získání asistenční karty je registrace na internetových stránkách Radka Johna a platnost karty je podmíněna získáním mandátu v Evropském parlamentu pro Radka Johna (2014a). Je třeba zdůraznit, že daný prvek volební kampaně je tedy přímo navázán na úspěch pouze jednoho z kandidátů a nijak nereflektuje potenciální úspěch jiného z kandidátů strany. Z praktického hlediska, registrace, která zakládá nárok na zpracování osobních údajů, v této formě kampaně může straně přinést cenné údaje o potencionálních voličích pro přesnější cílení politického programu a využití nástrojů marketingové komunikace v budoucnosti.

V podobném duchu je vedena také kontaktní kampaň, která primárně probíhá ve formě besed s občany, jejichž obsahem je prezentace filmu *Bony a klid 2*, na němž se autorsky podíleli Radek John, Vít Olmer a Simona Chytrová, kandidáti VV do Evropského parlamentu. Politický program strany je zde prezentován na paralelách s představeným filmovým snímkem. Kandidáti taktéž formou moderované diskuze odpovídají na dotazy občanů. Dochází tak k určitému propojení profesního a politického života kandidátů.

6 Věci veřejné pohledem teorie institucionalizace

Vznik a teritoriální šíření VV nelze jednoznačně klasifikovat ani jako vznik teritoriální penetrací, ani jako vznik teritoriální difuzí. V daném případě realitě patrně nejvíce odpovídá třetí tzv. smíšený typ, který Panebianco (1988, s. 51) popisuje jako situaci, kdy nejprve vznikají lokální sdružení v různých částech země, následně dojde ke zformování celostátní organizace, která se stane iniciátorem vzniku místních organizací v těch oblastech, kde nedošlo k jejich spontánnímu vzniku v první fázi procesu. Podobně tomu bylo také v případě VV, kdy v první fázi strana působila výhradně na území Prahy a následný teritoriální rozvoj probíhal skrze integraci lokálních politických aktivistů, jako příklad lze uvést proces vzniku místního klubu v Kostelci nad Orlicí.

V další fázi, provázené přechodem strany na celostátní úroveň, se již projeví znaky cíleného budování organizační struktury, tedy teritoriální penetrace iniciované centrálními orgány. Příkladem tohoto postupu je především způsob sestavování kandidátních listin pro sněmovní volby v roce 2010, kdy strana nominovala své kandidáty ve všech volebních obvodech. Pokud se však blíže zaměříme na personální obsazení jednotlivých listin, můžeme v některých případech pozorovat situaci, kdy kandidáti na předních místech listin byli osobně zainteresováni v předchozím působení strany na komunální úrovni, jmenovitě např. Dalibor Sadovský kandidující v Karlovarském kraji, který zároveň již dříve figuroval na kandidátní listině VV v Praze 1 v komunálních volbách v 2006, dále též Čestmír Horák, zastupitel VV v Praze 1 a jeden ze zakládajících členů strany, kandidující na třetím místě v Pardubickém kraji, nebo Jaroslav Škárka kandidující v Plzeňském kraji.

Z dostupných dat dále vyplývá, že fáze teritoriální penetrace nebyla v případě VV zcela dokončena a strana nedosáhla stabilizace členské základny v celostátním měřítku. To se projevilo jednak v omezené schopnosti strany při sestavování kandidátních listin pro komunální volby v roce 2010, a zejména pak v redukci počtu kandidátních listin pro krajské volby v roce 2012, do něhož intervenovaly neshody mezi členy centrálních orgánů strany.

V oblasti specifikace formálních pravidel organizace strana zaznamenala kontinuální vývoj ve smyslu přesnějšího vymezení rolí jednotlivých orgánů strany. Tento postup je dobře pozorovatelný na diskuzi o úloze krajské stranické struktury, jež byla až do změny stanov v roce 2011 definována velice vágně a neodpovídala nárůstu počtu členů v situaci po úspěchu ve volbách. Podobně lze interpretovat pozdější snahu o snížení role registrovaných příznivců na vnitřní fungování strany, zejména s ohledem

na obsazování postu předsedy strany a generování kandidátů do voleb. Na základě tohoto měřítka tak VV vykazovaly tendenci k posilování institucionalizace ve smyslu systémovosti.

Z hlediska rozložení struktury financování VV k největší diversifikaci zdrojů příjmů došlo při přechodu z místní na celostátní úroveň politického systému, což bylo způsobeno především vznikem nároku na státní financování činnosti strany při zachování většího podílu příjmů ze sponzorských darů. V roce 2012 však byl tento zdroj příjmů redukován na minimum a zcela převážilo státní financování. Také tento znak vykazuje podobný průběh jako indikátor účasti ve volbách. Nejprve postupně docházelo ke zvyšování diverzifikace finančních zdrojů, a tím i zvyšování systémovosti, nicméně s narůstajícími vnitrostranickými spory bylo naopak zaznamenáno snížení diverzifikace, a tedy oslabení systémovosti.

Jak je patrné z výše popsaných faktů, VV v určitých fázích své existence rozvíjely široké spektrum aktivit zaměřených zejména na prohloubení politické participace mimo standardní volební proces. Mezi tyto aktivity patřilo např. pořádání petičních iniciativ, vypisování referend a anket, pravidelná produkce stranického tisku nebo snahy o podporu osobního rozvoje straníků. Z časového hlediska můžeme vývoj těchto aktivit rozdělit na tři části. V první z nich trvající od založení strany do roku 2011 zaznamenáváme období rozšiřování příležitostí participace, které dosáhlo svého vrcholu během přechodu VV na celostátní úroveň politiky a v počátcích účasti strany ve vládní koalici. V druhé fázi pak došlo k utlumení většiny zmiňovaných aktivit, což mohlo být způsobeno desintegrací strany, která vyústila v nutnost zavést úsporná opatření, a odchodem některých členů původně zastiňujících jejich organizaci. Současný vývoj ve straně naznačuje, že některé aktivity budou v menším rozsahu obnoveny. Jedná se především o organizování petic a částečně o zajištění příležitostí k osobnímu rozvoji straníků. VV naopak nepočítají s obnovením původního rozsahu vlivu registrovaných příznivců na chod strany. Tento vývoj lze interpretovat jako snahu o stabilizaci stranické organizace vzhledem k vnějšímu prostředí, a tedy o posílení její autonomie. Pro přesné zhodnocení vlivu nového vedení by však bylo potřebné sledovat vývoj ve straně v delší časové perspektivě.

Samotná velikost členské základny je v rámci kategorie rozšiřování hodnot spíše jejím nepřímým indikátorem. V případě VV se členská základna ukázala jako výrazně nestabilní v tom smyslu, že její velikost byla do určité míry navázána na momentální úspěšnost strany ve volbách nebo výzkumech veřejného mínění. Avšak postupné zvyšování velikosti členské základny si vyžádalo také zvýšení komplexnosti organizace, což se projevilo např. tlakem na změny ve stanovách za účelem posílení

formalizace rolí jednotlivých vnitrostranických aktérů nebo také zúžením možností registrovaných příznivců podílet se na rozhodování o vnitřních záležitostech strany. Působení indikátoru tak vykazuje spíše kumulativní charakter, kdy s rostoucí velikostí strany vyjádřené počtem jejích členů došlo k větší formalizaci vnitrostranických vztahů, přičemž následný pokles již neznamenal návrat k výchozímu stavu a nově nastavená pravidla byla zachována.

Na základě citovaných sociologických výzkumů lze argumentovat, že strana za dobu svého fungování spíše nedokázala utvořit stabilní vazby s jasně vymezenou skupinou ve společnosti, která by tvořila její sociální bázi. Projevilo se to zejména rychlým poklesem počtu stranicky identifikovaných voličů VV mezi dvěma po sobě následujícími koly dotazování. Navíc se v případě VV u části jejich voličů projevila tendence k identifikaci s odlišnou politickou stranou, a to ve větší míře než tomu bylo u všech ostatních sledovaných politických stran.

Otázka autonomie v rozhodování hraje při analýze míry institucionalizace v případě VV klíčovou roli. Z dostupných informací vyplývá, že založení strany bylo do značné míry motivováno jednak snahou změnit pravidla fungování politického systému na lokální úrovni s ohledem na předcházející podnikatelské aktivity zakládajících členů, jednak logikou fungování volebního systému de facto motivujícího zakládání nových politických stran ve větších obcích na úkor kandidatury formou sdružení nezávislých kandidátů. Obě tyto skutečnosti lze interpretovat jako faktory oslabující institucionalizaci strany, jelikož ta byla ustavena jako nástroj pro dosažení konkrétního cíle, tedy možnosti kandidovat ve volbách při minimalizaci nákladů ve formě sběru stanoveného množství podpisů občanů. Navíc časová souslednost dějů, kdy nejprve došlo k založení obchodní společnosti, a až následně politické strany, vykazuje znaky externě legitimované organizace.

Významným faktorem ovlivňujícím autonomii v rozhodování je dále vliv bezpečnostní agentury ABL na organizační vývoj strany. Tento vliv se projevil zejména v oblasti personální a v oblasti financování, kdy agentura ve velké míře sponzorovala vydávání stranického tisku. Nejvýraznější osobou symbolizující personální rovinu těchto vazeb je pak bývalý spolujednatel ABL Vít Bárta. Na základě představených zjištění lze dojít k závěru, že Vít Bárta prosazoval zavádění metod manažerského způsobu řízení organizace. To se projevilo hlavně v souvislosti s přechodem VV na celostátní politickou úroveň, které bylo, jak uvedl Radek John, do určité míry motivováno právě rozhodnutím Víta Bárty (Hloušek 2012, s. 328). O aplikaci metod manažerského řízení pak svědčí např. zapojení externích personálních agentur zajišťujících výběr potenciálních členů a expertů strany na základě jejich odborných

znalostí nebo vyšší míra centralizace při sestavování kandidátních listin. I aplikaci těchto postupů lze interpretovat jako faktor oslabující autonomii VV jako samostatné instituce ve vztahu k jejímu vnějšímu prostředí. Otázkou však zůstává, zda je možné ABL považovat za příklad vnější sponzorské instituce, a to v tom smyslu, že nelze jednoznačně doložit míru loajality jednotlivých členů směrem k ní. Jinými slovy není zřejmé, do jaké míry se ABL stala z finančního sponzora sponzorem poskytujícím organizaci vnější legitimitu. Navíc také není zcela zřejmé, zda a v jaké míře mohlo docházet k překryvu loajality k Vítu Bártovi a zároveň k ABL. Ačkoliv tato otázka byla předmětem soudního řízení, vynucování osobní loajality k Vítu Bártovi prostřednictvím korupce se ukázalo jako neprůkazné.

Podobně jako v případě ostatních sledovaných dimenzí institucionalizace pozorujeme u VV i v rovině zhmotnění několik fází vývoje. V počáteční fázi vývoje, kdy strana působila výhradně na komunální úrovni, byla podle sledovaných indikátorů úroveň zhmotnění strany minimální. Její nárůst lze nejprve sledovat v kontextu nárůstu volební podpory, což je spojeno s postupným rozšiřováním politických aktivit VV mimo území Prahy. Do širšího společenského povědomí se však VV dostaly teprve s přechodem na celostátní úroveň politiky, což lze doložit na datech z výzkumů veřejného mínění, počtem zmínek v médiích s celostátním pokrytím, ale i poměrně rovnoměrným teritoriálním rozložením volební podpory strany ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2010. K postupnému oslabování zhmotnění dochází od druhé poloviny roku 2011. To se projevilo zejména propadem stranických preferencí a, v souvislosti s přechodem strany do opozice, také ve snížení zájmu médií o politiku strany. Dalším faktorem se záporným vlivem na institucionalizaci strany bylo její několikeré štěpení, přičemž jednotlivá štěpení byla provázána odchodem čelných představitelů strany. Nejzávažnější důsledky pro další vývoj strany mělo zejména vytvoření politické strany LIDEM Karolínou Peake, které vedlo k výraznému oslabení parlamentní reprezentace VV a jejich přechodu do politické opozice.

Randall a Svásand (2002, s. 23) připomínají, že nejdůležitější funkcí zhmotnění je životnost organizace³⁶. Proto je důležité analyzovat také způsoby, prostřednictvím nichž se organizace s nedostatkem zhmotnění vyrovnává. Jak napovídá poslední vývoj strategických rozhodnutí VV, strana se na propad popularity snažila reagovat navázáním spolupráce s dalšími politickými aktéry, zejména s hnutím ÚSVIT v rámci kandidatury ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2013. Ačkoliv daná strategie vedla k zisku poslaneckých mandátů, a tím fakticky podpořila další životnost strany, jejími negativním důsledkem byla názorová nejednotnost strany, která

---

36 V originálním textu autoři používají formulaci: „longevity“.

vyvrcholila rezignací části předsednictva a založením další odštěpené politické strany Republika. Jak naznačuje poslední vývoj, novou strategií VV by se mohla stát spíše personalizace volebních kampaní s důrazem na využití společenského kapitálu jednotlivých kandidátů.

7 Závěr

Hlavním cílem práce bylo analyzovat, jak se nová politická strana proměňuje s ohledem na udržení své pozice ve stranickém systému. Ověřovanou hypotézou pak byl předpoklad, že skutečně nové politické strany, které dosáhnou politické relevance již při první účasti ve volbách prvního řádu, budou vykazovat slabou stranickou organizaci, centralizovaný způsob vedení a využívání moderních marketingových strategií pro dosažení svých politických cílů. Takovýto model však nemůže být platformou pro trvalejší působení a etablování se ve stranickém systému, a proto jsou tyto strany postupně nuceny hledat způsoby transformace své organizační struktury i politického profilu (srov. Hopkin a Paolucci 1999).

Skutečně nové politické strany byly vymezeny na základě dvou definičních kritérií: 1) novost stranické organizace a 2) kandidatura ve volbách prvního řádu. Podle těchto kritérií lze za skutečně nové politické strany považovat pouze takové, které vznikly jako zcela nové organizace a ve volbách prvního řádu kandidovaly poprvé. Na základě analýzy stranického systému České republiky, provedené pomocí komparativních indikátorů používaných pro měření stability stranického systému, docházíme k závěru, že po období naznačujícím spíše stabilizaci systému, od roku 2010 pozorujeme nárůst volatility i efektivního počtu stran, naopak klesá podíl členské základny politických stran vůči elektorátu a podíl stranicky identifikovaných voličů. V tomto ohledu český stranický systém vykazuje podobné charakteristiky jako stranické systémy ve vyspělých západoevropských demokraciích (srov. Webb 2002; Kopecký 2007).

Ze sociologických výzkumů navíc vyplývá, že v české společnosti je přítomna poměrně silná nedůvěra ve fungování politických stran, která se pojí s pozitivním pohledem na přijímání politických rozhodnutí prostřednictvím osobností disponující určitou expertní zkušeností. Všechny tyto faktory přispívají k nárůstu úspěšnosti nových politických stran, které často argumentují právě potřebou změny politické reprezentace za účelem dosažení vyšší míry expertízy při přijímání politických rozhodnutí, nebo zvýšením podílu občanů na rozhodování prostřednictvím rozšiřování prvků přímé demokracie.

Analýza dále ukazuje, že ačkoliv absolutní počet skutečně nových politických stran se jeví jako nezávislý na čase, v posledních dvou volebních obdobích dochází k výraznému růstu jejich úspěšnosti vyjádřené prostřednictvím volebních zisků. Pohledem tohoto indikátoru vývoj v České republice do značné míry odpovídá trendům zachyceným v celém regionu střední a východní Evropy (srov. Tavits 2008).

Jako analytický a interpretační rámec pro tento fenomén byla zvolena teorie institucionalizace politických stran, konkrétně pak její interpretace navržená Vicky Randall a Larsem Svåsandem (2002), kteří podrobně vysvětlili souvislosti a vztahy mezi jednotlivými aspekty institucionalizace. Další výklad byl zaměřen na případovou studii institucionalizace politické strany VV, kdy byl nejprve v jednotlivých kapitolách shrnut vznik a organizační vývoj zkoumané politické strany na základě indikátorů odvozených z analytického rámce. Vývoj zvolených indikátorů byl následně interpretován v kontextu jejich vlivu na míru institucionalizace.

Vývoj institucionalizace VV lze shrnout tak, že strana vznikla jako externě legitimovaná organizace a prvotní způsob jejího teritoriálního rozšiřování nese znaky teritoriální difuze. To znamená, že počáteční míra institucionalizace VV byla velice slabá. Postupně však docházelo ke zvyšování míry institucionalizace, kdy strana byla schopna nominovat větší počet kandidátů ve volbách a získávat větší podíl voličských hlasů v rámci více volebních obvodů, čímž posilovala své postavení v rámci komunální úrovně politiky. Efektivně též využívala možnost komunikace se sympatizanty i širší veřejností skrze spřízněný časopis Pražan, čímž bylo posilováno celkové povědomí o VV jako reálné politické alternativě.

Tento trend kulminoval v letech 2009–2010, kdy strana nejprve sestavila kandidátní listinu pro volby do Evropského parlamentu a v následujícím roce již kandidovala ve volbách do Poslanecké sněmovny, a to ve všech volebních obvodech. I když regionální organizační struktura strany nebyla ještě zcela dotvořena, volební podpora VV byla v teritoriálním pohledu rozložena velice rovnoměrně. Vysvětlením pro tuto skutečnost je právě fakt, že funkce plně rozvinuté stranické organizace byla suplována přijetím metod manažerského řízení strany a využíváním širokého spektra komunikačních nástrojů, např. celoplošné distribuce stranického tisku, využívání internetových sociálních sítí nebo organizování referend a petic pro zapojení širšího okruhu sympatizantů, oslovujících různé cílové skupiny voličů. Významnou roli v tomto procesu sehrálo také zvolení Radka Johna, spisovatele a populárního televizního moderátora, předsedou strany. Volební úspěch VV opětovně posílil některé

další aspekty institucionalizace, především došlo k nárůstu počtu členů a sympatizantů strany, výraznému zvýšení počtu mediálních zmínek o straně v masových médiích a, v důsledku vzniku nároku na státní financování, větší diverzifikaci příjmů.

Jak je však zřejmé z dalšího vývoje, tuto pozici ve stranickém systému se VV udržet nepodařilo. Již na konci roku 2010 se objevily rozpory mezi jednotlivými vertikálními složkami stranické organizace, v důsledku relativně nízkého volebního zisku v komunálních volbách pořádaných v témže roce. V praxi se tak projevil rozpor mezi centralizovaným přístupem k řízení strany a rostoucími požadavky na posílení vnitrostranické demokracie. V roce 2011 navíc začalo docházet k rozporům i uvnitř vedení strany, což bylo provázáno četnými mediálními kauzami souvisejícími právě s odkazy na vysokou míru centralizace v rozhodování, která podle některých zveřejněných dokumentů mohla ústít až v utvoření paralelní řídicí struktury. Celkovou míru institucionalizace pak dále oslabil vznik odštěpených politických subjektů.

V podmínkách klesajících volebních preferencí, snižujícího se počtu členů a odchodu některých čelných představitelů z vedení strany, přijaly VV několik opatření majících přispět k omezení negativních dopadů zmíněných proměnných. Prvním opatřením bylo rozhodnutí VV neúčastnit se samostatně voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2013. Místo toho byl zvolen postup zařazení několika členů strany na volitelná místa kandidátních listin politického hnutí ÚSVIT. Přestože tuto strategii lze, z hlediska zisku zastoupení v Poslanecké sněmovně, považovat za úspěšnou, její vliv na vnitřní organizaci strany se projevil spíše negativně. Část vedení strany se proti danému postupu silně vymezovala a v následujících volbách do Evropského parlamentu již VV formálně kandidovaly jako samostatný subjekt. Předvolební kampaň však nesla prvky silné personalizace, což může stále svědčit o určité snaze upozadit identitu strany a využít sociálního kapitálu jednotlivých kandidátů.

Na základě provedené analýzy docházíme k závěru, že představený vývoj politické strany VV potvrzuje stanovenou hypotézu. Při hledání odpovědi na výzkumnou otázku se také zřetelně projevil vícedimenzionální charakter procesu institucionalizace, a to zejména v postupném nárůstu tlaku na formalizaci rolí ve stranické organizaci, což indikuje posilování institucionalizace ve smyslu dimenze systémovosti. Dvě další dimenze institucionalizace, rozšiřování hodnot a zhmotnění, však zaznamenaly odlišný průběh, kdy po rychlém nárůstu sledovaných indikátorů následoval opětovný pokles. To znamená, že se tyto dimenze nestaly stabilním zdrojem pro další posilování institucionalizace. Dimenzi autonomie v rozhodování lze pak po celé zkoumané období hodnotit jako faktor s negativním vlivem na celkovou míru institucionalizace.

Vzhledem k charakteru práce nelze prezentované závěry šířeji zobecnit na všechny nové politické strany. Přesto přínos práce může spočívat zejména v identifikaci jednoho z možných vzorců institucionalizace. Jako vhodný námět pro další výzkum se proto jeví analýza vzorců institucionalizace nových politických stran v mezinárodním srovnání. Nové poznatky o celkovém fungování politických stran jako organizací by dále mohl přinést jejich systematický výzkum v rámci vzorku politických stran s různými organizačními charakteristikami a odlišnou rolí ve stranickém systému.

8 Summary

Hypothesis stated in the introduction suggests that genuinely new political party which reaches political relevance after its first participation in first-order election could be characterized by weak party organization, usage of the methods of modern political marketing and centralist approach towards organizational management. Nevertheless, this approach cannot serve as a basis for future stabilization and preservation of its gained position in the party system. For this reason, genuinely new political party is forced to find the methods of transformation of its organizational structure and political profile.

According to the elaborated case study of the political party Public Affairs previous hypothesis can be, to the large extent, considered as correct. Political party Public Affairs was established as externally legitimated actor for the purpose of candidacy in municipal election in Prague. Thus, its initial degree of institutionalization was weak. Next development of party organization was rather continuous, as party on the ground diffused randomly through the country territory.

Significant change of mentioned trend was observed alongside with the decision of party elites to participate in statewide election to the European Parliament in 2009 and to the Chamber of Deputies in 2010. Public Affairs started to support increasing the number of members and organized wider scale of activities engaging registered supporters to intraparty decision making processes and personal issues. As used empirical indicators show, degree of institutionalization largely increased in the terms of value infusion and reification. On the other hand, the dimension of systemness remained low, because of high degree of centralization. In addition, there were serious concerns about real degree of decisional autonomy, as activities of security agency ABL seemed to be connected with Public Affairs.

In the sense of the theory of institutionalization these antagonistic tendencies led to tensions in the party organization, where newly established regional structure required more precise definition of roles of intraparty bodies. Eventually, parliamentary group of Public Affairs experienced series of political scandals resulting in party splits. For the process of institutionalization this meant lowering the degree of reification and the capacity of value infusion. On the other hand, formal organizational party structure was set as more solidified.

As a result of this situation party had to adopt a strategy, how to ensure its remaining in the party system. Generally, we observed two different trends both including hiding of party identity. For the election to the Chamber of Deputies 2013,

Public Affairs informally coalesced with another political subject, but this approach was criticized by large part of membership, especially by potential candidates. In the case of the election to the European Parliament electoral campaign was rather personalized and party identity was substituted by promotion of the leader of the list Radek John.

Although the conclusions based on single case study cannot be easily generalized, we argued that primary contribution of the diploma thesis was identification one of possible patterns of institutionalization of political parties in contemporary Central Europe. Suggested theoretical framework could be applied to wider scale of cases for the purpose of comparative analysis, for further research.

9 Seznam zdrojů

Knihy

ALDRICH, John Herbert, 1995. *Why parties? The Origin and Transformation of Political Parties in America*. Chicago: The University of Chicago Press. ISBN 0226012719.

BALÍK, Stanislav, 2009. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada. ISBN 9788024729084.

BEYME, Klaus von, 1982. *Parteien in westlichen Demokratien*. München: Piper. ISBN 3492005454.

DUVERGER, Maurice, 1954. *Political parties, their organization and activity in the modern state*. London: Methuen.

FISHER, John R., 2011. Systems Theory and Structural Functionalism. In: *21st Century Political Science: A Reference Handbook*. Thousand Oaks: Sage Publications, s. 71–80. ISBN 9781412969017.

HUG, Simon, 2001. *Altering Party Systems: Strategic Behavior and the Emergence of New Political Parties in Western Democracies*. Ann Arbor: University of Michigan Press. Interests, Identities and Institutions in Comparative Politics. ISBN 9780472111848.

HUNTINGTON, Samuel P., 1968. *Political order in changing societies*. New Haven: Yale University Press.

CHYTILEK, Roman, Jakub ŠEDO, Tomáš LEBEDA a Dalibor ČALOUĐ, 2009. *Volební systémy*. Praha: Portál. ISBN 9788073675486.

INGLEHART, Ronald, 1997. *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*. Princeton, N.J.: Princeton University Press. ISBN 0691011818.

JANDA, Kenneth, 1980. *Political parties: A cross-national survey*. New York: Free Press New York. ISBN 0-02-916120-7.

KELLER, Jan, 2007. *Sociologie organizace a byrokracie*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 8086429741.

KIRCHHEIMER, Otto, 1966. The Transformation of The Western European Party Systems. In: Joseph LA PALOMBARA a Myron WEINER, ed. *Political Parties and Political Development*. Princeton: Princeton University Press, s. 177–200.

KITSCHOLT, Herbert a Anthony J. MCGANN, 1997. *The Radical Right in Western Europe: a comparative analysis*. Ann Arbor: University of Michigan Press. ISBN 0472084410.

KOOLE, Ruud, 1994. The Vulnerability of The Modern Cadre Party in The Netherlands. In: Richard S. KATZ a Peter MAIR, ed. *How Parties Organize: Change and Adaptation in Party Organizations in Western Democracies*. London: Sage Publications, s. 278–303. ISBN 0803979614.

- KOPECKÝ, Petr, 2007. Political Parties and the State in Post-Communist Europe. In: Petr KOPECKÝ, ed. *Political parties and the state in post-communist Europe*. London: Routledge, s. 1–23. ISBN 0415439590.
- KOSTELECKÝ, Tomáš, 2012. Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v regionálním pohledu. In: Lukáš LINEK, ed. *Voliči a volby 2010*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, s. 105–131. ISBN 978-80-7419-110-7.
- KROUWEL, André, 2006. Party Models. In: Richard S. KATZ a William J. CROTTY, ed. *Handbook of Party Politics*. London: SAGE, s. 249–269. ISBN 9780761943143.
- LAWSON, Kay a Peter H. MERKL, 1988. *When Parties Fail: emerging alternative organizations*. Princeton: Princeton University Press. ISBN 0691077584.
- LEVITSKY, Steven, 1998. Institutionalization and Peronism: The Case, the Concept, and the Case for Unpacking the Concept. *Party Politics*. roč. 4, č. 1, s. 77–92.
- LINEK, Lukáš, 2012a. Úvod: Volební výsledky, účast a vzorce podpory politických stran. In: Lukáš LINEK, ed. *Voliči a volby 2010*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, s. 12–29. ISBN 978-80-7419-110-7.
- LINEK, Lukáš, 2012b. Volební podpora nových stran TOP 09 a VV. In: Lukáš LINEK, ed. *Voliči a volby 2010*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, s. 166–188. ISBN 978-80-7419-110-7.
- LIPSET, Seymour Martin a Stein ROKKAN, 1967. *Party Systems and Voter Alignments: cross-national perspectives*. New York: Free Press.
- LYONS, Pat, 2012. Stranická identifikace a volební chování. In: Lukáš LINEK, ed. *Voliči a volby 2010*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, s. 132–151. ISBN 978-80-7419-110-7.
- MAIR, Peter a Richard S. KATZ, 1998. Party Organization, Party Democracy, and The Emergence of The Cartel Party. In: Peter MAIR, ed. *Party System Change: Approaches and Interpretations*. Oxford: Oxford University Press, s. 93–119. ISBN 0-19-829549-9.
- NOVÁK, Miroslav, 1997. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 8085850222.
- PANEBIANCO, Angelo, 1988. *Political Parties: Organization and Power*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0521306272.
- PARSONS, Talcott, 1954. *Essays in sociological theory* [online]. Glencoe: Free Press [vid. 4. listopad 2013]. Dostupné z: <http://archive.org/details/sociologicaltheo00pars>.
- PEDERSEN, Morgens N., 1990. Electoral Volatility in Western Europe, 1948-1977. In: Peter MAIR, ed. *The West European Party System*. Oxford: Oxford University Press, s. 195–207. ISBN 978-0-19-827583-1.
- ŘÍCHOVÁ, Blanka, 2006. *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-177-8.

SEILER, Daniel-Louis, 2011. *Clivages et familles politiques en Europe*. Bruxelles: Éd. de l'Université de Bruxelles. ISBN 2800415118.

SELZNICK, Philip, 1984. *Leadership in Administration: a sociological interpretation*. Berkeley: University of California Press. ISBN 0520049942.

SPÁČ, Peter, 2013. *České strany a jejich kandidáti: případ voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. Brno: Mezinárodní Politologický Ústav. ISBN 9788021062139.

SPIROVA, Maria, 2007. *Political Parties in Post-Communist Societies: formation, persistence, and change*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 1403978158.

WEBB, Paul, 2002. Conclusion: Political Parties and Democratic Control in Advanced Industrial Societies. In: Paul WEBB, David M. FARRELL a Ian HOLLIDAY, ed. *Political Parties in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press, Comparative politics, s. 438–460. ISBN 978-0-19-924056-2.

WEBB, Paul, David M. FARRELL a Ian HOLLIDAY, ed., 2002. *Political Parties in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press. Comparative politics. ISBN 978-0-19-924056-2.

WOLINETZ, Steven B., 2002. Beyond the Catch-All Party: Approaches to The Study of Parties and Party Organization in Contemporary Democracies. In: Richard GUNTHER, José R. MONTERO a Juan J. LINZ, ed. *Political Parties: Old Concepts and New Challenges*. Oxford: Oxford University Press, s. 136–165. ISBN 0-19-924674-2.

Odborné články

BRUNCLÍK, Miloš, 2010. Pirátské strany: nový fenomén v politice. *Naše společnost*. roč. 8, č. 1, s. 21–29.

CARTY, R. Kenneth, 2004. Parties as Franchise Systems: The Stratarchical Organizational Imperative. *Party Politics*. roč. 10, č. 1, s. 5–24.

HANLEY, Seán, 2011. Dynamika utváření nových stran v České republice v letech 1996-2010: hledání možných příčin politického zemětřesení. *Sociologický časopis*. roč. 47, č. 1, s. 115–136.

HARMEL, Robert, 1985. On the Study of New Parties. *International Political Science Review*. roč. 6, č. 4, s. 403–418.

HARMEL, Robert a John D. ROBERTSON, 1985. Formation and Success of New Parties A Cross-National Analysis. *International Political Science Review*. roč. 6, č. 4, s. 501–523.

HLOUŠEK, Vít, 2012. Věci veřejné: politické podnikání strany typu firmy. *Politologický časopis*. roč. 19, č. 4, s. 322–340.

HOPKIN, Jonathan a Caterina PAOLUCCI, 1999. The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy. *European Journal of Political Research*. roč. 35, č. 3, s. 307–339.

JARMARA, Tomáš, 2011. TOP 09 a Věci veřejné v kontextu institucionalizace českých politických stran po roce 1989. *Politologická revue*. roč. 8, č. 1, s. 56–74.

- KITSCHOLT, Herbert, 1988. The Rise of Left-libertarian Parties in Western Democracies: Explaining Innovation in Competitive Party Systems. *World Politics*. roč. 40, č. 2, s. 194–234.
- KLÍMA, Michal, 2013. Koncept klientelistické strany. Případová studie Česká republika. *Politologický časopis*. roč. 20, č. 3, s. 215–235.
- KOOLE, Ruud, 1996. Cadre, Catch-all or Cartel? A Comment on the Notion of the Cartel Party. *Party Politics*. roč. 2, č. 4, s. 507–523.
- KROUWEL, André a Onno BOSCH, 2004. *Explaining the Emergence of New Parties: Cynical Citizens and the rise of populism* [online]. 2004. Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam. [vid. 23. listopad 2013]. Dostupné z: <http://www.politologischinstituut.be/PE2004/documents/11aKrouwelBosch.pdf>.
- LUCARDIE, Paul, 2000. Prophets, Purifiers and Prolocutors: Towards a Theory on the Emergence of New Parties. *Party Politics*. roč. 6, č. 2, s. 175–185.
- MAIR, Peter a Richard S. KATZ, 2009. The Cartel Party Thesis: A Restatement. *Perspectives on Politics*. roč. 7, č. 4, s. 753–766.
- MEJSTŘÍK, Martin, 2013. Panebiancův organizační model a jeho aplikovatelnost na transformaci komunistických stran v západní Evropě. *Politologický časopis*. roč. 19, č. 3, s. 282–298.
- RANDALL, Vicky a Lars SVÅSAND, 2002. Party Institutionalization in New Democracies. *Party Politics*. roč. 8, č. 1, s. 5–29.
- SIKK, Allan, 2005. How unstable? Volatility and the genuinely new parties in Eastern Europe. *European Journal of Political Research*. roč. 44, č. 3, s. 391–412.
- SIKK, Allan, 2011. Newness as a Winning Formula for New Political Parties. *Party Politics*. roč. 18, č. 4, s. 465–486.
- ŠEDO, Jakub, 2011a. Vybrané problémy kvantitativního výzkumu stability stranických systémů a jejich možná řešení. *Evropská volební studia*. roč. 6, č. 1, s. 63–74.
- ŠEDO, Jakub, 2011b. Výzkum volatility a proměny stranického spektra ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2010. *Central European Political Studies Review*. roč. 13, č. 2-3.
- TAVITS, Margit, 2006. Party System Change Testing a Model of New Party Entry. *Party Politics*. roč. 12, č. 1, s. 99–119.
- TAVITS, Margit, 2008. Party Systems in the Making: The Emergence and Success of New Parties in New Democracies. *British Journal of Political Science*. roč. 38, č. 1, s. 113–133.
- VAN BIEZEN, Ingrid, Peter MAIR a Thomas POGUNTKE, 2012. Going, Going, . . . Gone? The Decline of Party Membership in Contemporary Europe. *European Journal of Political Research*. roč. 51, č. 1, s. 24–56.
- WILLEY, Joseph, 1998. Institutional arrangements and the success of new parties in old democracies. *Political Studies*. roč. 46, č. 3, s. 651.

Ostatní články

ANDRÝSOVÁ, Lenka, 2011. Olomouc: Věci veřejné zvolily krajskou radu. *Lenka Andryšová* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.lenkaandrysova.cz/novinky/olomouc-veci-verejne-zvolily-krajskou-radu.html>.

ČTK, 2009. Věci veřejné vede John. *Lidové noviny*. 29.6., s. 04.

DENÍK, 2012. Věcem veřejným se rozpadla krajská rada. *Deník* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://pardubicky.denik.cz/z-regionu/vecem-verejnym-se-rozpadla-krajska-rada-20120421.html>.

E15, 2010. Referendum Věcí veřejných schválilo vstup strany do trojkoalice. *E15.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/referendum-veci-verejnych-schvalilo-vstup-strany-do-trojkoalice-251136>.

ELIÁŠOVÁ, Kateřina a Martina MACHOVÁ, 2010. Dvojí útok na Nečase. K ČSSD se přidaly i Věci veřejné. *Aktuálně.cz* [online] [vid. 20. duben 2014]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/dvoji-utok-na-necase-k-cssd-se-pridaly-i-veci-verejne/r~i:article:685837/>.

FORMER, Fredegar, 2002. Proč ne kandidátka nezávislých, proč zprofanovaná forma politické strany? *Pražan*. roč. 1, č. 2, s. 6.

GOLIS, Ondřej, 2012. Věci veřejné už lidem přes telefon neporadí, strana šetří. *Lidovky.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/veci-verejne-uz-lidem-pres-telefon-neporadi-fej-/zpravy-domov.aspx?c=A120511_125853_ln_domov_ogo.

IDNES.CZ, 2011. DOKUMENT: Přepis tajného záznamu ze schůzky Věcí veřejných. *iDNES.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/dokument-prepis-tajneho-zaznamu-ze-schuzky-veci-verejnych-po4-/domaci.aspx?c=A110512_213804_domaci_cem.

IDNES.CZ, 2012. DOKUMENT: Jaké si Věci veřejné kladou podmínky pro setrvání ve vládě. *iDNES.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/odchod-veci-verejnych-z-vlady-djh-/domaci.aspx?c=A120403_175514_domaci_zep.

JELÍNKOVÁ, Martina, 2006. Věci Veřejné - jsou průhledné? *Lidové noviny*. 21.9., s. 06.

KMENTA, Jaroslav, 2011. VV řídila tajná rada v čele s Bártou alias Docentem, potvrdil Škárka. *iDNES.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/existenci-tajneho-spolku-i-dokumentu-vv-potvrdil-jaroslav-skarka-1cv-/domaci.aspx?c=A110517_103247_domaci_jj.

KOPECKÝ, Josef, 2012. Bárta nakonec do voleb nejde, VV získaly statkářku Havránkovou. *iDNES.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vv-ziskaly-pro-krajske-volby-statkarku-havrankovou-barta-kandidovat-nebude-1vm-/domaci.aspx?c=A120807_100511_domaci_kop.

- KOŘÍNEK, Filip, 2009. Věci černošické aneb: nové jméno – stejný obsah. *Věci černošické* [online] [vid. 20. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.vecicernosicke.cz/aktuality/102/>.
- KOUTNÍK, Ondřej, 2013. Josef Dobeš: Už vím, kdo stojí za převratem v mém hnutí! *Česká pozice* [online] [vid. 17. březen 2014]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/josef-dobes-uz-vim-kdo-stoji-za-prevratem-v-mem-hnuti-pcf-/tema.aspx?c=A130912_220041_pozice_135880.
- LIBIGER, Milan, 2012. Ve Zlíně se rozpadla krajská rada věčkařů. Rezignovalo všech devět členů. *iDNES.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://zlin.idnes.cz/ve-zline-se-rozpadla-krajska-rada-veckaru-fps-/zlin-zpravy.aspx?c=A120423_1767798_zlin-zpravy_sot.
- LIDOVKY.CZ, 2010. Johnovy hlídky připomínají Pomocnou stráž VB, tvrdí kritici. *Lidovky.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/johnovy-hlidky-pripominaji-pomocnou-straz-vb-tvrdi-kritici-plx-/zpravy-domov.aspx?c=A100504_160259_ln_domov_pks.
- LIDOVKY.CZ, 2011a. Chceme zachovat sníženou sazbu DPH u základních potravin, tvrdí Věci veřejné. *Lidovky.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/chceme-zachovat-snizenou-sazbu-dph-u-zakladnich-potravin-tvrdi-veci-verejne-1va-/statni-pokladna.aspx?c=A110211_180128_moje-penize_ape.
- LIDOVKY.CZ, 2011b. Štědří Bártovi příbuzní. Časopisy VV dotovali desítkami milionů. *Lidovky.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/stedri-bartovi-pribuzni-casopisy-vv-dotovali-desitkami-milionu-px3-/zpravy-domov.aspx?c=A110518_103452_ln_domov_ogo.
- MF DNES, 2011a. DOKUMENT: Bártův návrh etického kodexu VV. *iDNES.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/navrh-etickeho-kodexu-veci-verejnych-dss-/domaci.aspx?c=A110517_112345_domaci_jj.
- MF DNES, 2011b. Toto je určeno všem přímo podřízeným VB. *Mladá fronta DNES*. 22.4., s. 06.
- MORAVCOVÁ, Stanislava, 2002a. Moje podnikání a strana (aneb nejsem Jánošík). *Pražan*. 5/2002, s. 5.
- MORAVCOVÁ, Stanislava, 2002b. Proč a co děláme. *Pražan*. 5/2002, s. 4.
- NÁŠ LIBEREC, 2012. Zastupitelé bez politické příslušnosti (zvolení za Věci veřejné). *Náš Liberec* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.nasliberec.cz/politicke-strany/zastupitele-bez-politicke-prislusnosti-zvoleni-za-veci-verejne.php>.
- PARLAMENTNÍ LISTY, 2011. Josef Herlík vede Věci veřejné v Plzeňském kraji. *Parlamentní listy* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Josef-Herlik-vede-Veci-verejne-v-Plzenskem-kraji-210218>.
- PEAKE, Karolína, 2012. Rozhodla jsem se ukončit své členství ve straně Věci veřejné. *Karolína Peake* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.karolinapeake.cz/novinky/rozhodla-jsem-se-ukoncit-sve-clenstvi-ve-strane-veci-verejne.html>.

PRÁVO, 2004. Věci Veřejné žádají hlavu starosty. *Právo*. 25.10., s. 14.

PRAŽAN, 2003. Jak se bránit vykradení bytu. *Pražan*. 4/2003, s. 6–7.

ŠKÁRKA, Jaroslav, 2004. Ing. Stanislava Moravcová rezignovala. *Časopis Pražan* [online] [vid. 20. duben 2014]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20050330152729/http://www.casopisprazan.cz/show.php?id=113>.

ŠUŠANKA, Filip, 2009. Podnikatelé chtějí průhledné sponzorování politiky. *Deník* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/ekonomika/podnikatele-davaji-politikum-miliony-20090827.html>.

ŠVEC, Petr a Tomáš SYROVÁTKA, 2010. Příběh Věcí veřejných: cesta od party aktivistů do vrcholné politiky. *iDNES.cz* [online] [vid. 20. duben 2014]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/pribeh-veci-verejnych-cesta-od-party-aktivistu-do-vrcholne-politiky-111-/domaci.aspx?c=A100606_203840_domaci_iky.

TUREK, Pavel, 2013. Bývalý poslanec Otto Chaloupka zakládá novou stranu. *Deník* [online] [vid. 20. duben 2014]. Dostupné z: http://www.denik.cz/z_domova/byvaly-poslanec-otto-chaloupka-zaklada-novou-stranu-20131029-i9z7.html.

VÁLKOVÁ, Hana, 2011. Věčkaři provádějí inventuru příznivců, přepočítají je kvůli volbě předsedy. *iDNES.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/invetatura-veckaru-veci-verejne-se-pripravuji-na-primou-volbu-predsedy-strany-gco-/domaci.aspx?c=A110204_115950_domaci_hv.

VÁLKOVÁ, Hana, 2013. ODS ztratila tři tisíce členů, Babiš láká více než Peake. *iDNES.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ods-ztratila-tri-tisice-clenu-babis-laka-vice-nez-peake-ppw-/domaci.aspx?c=A130506_153744_domaci_hv.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2003b. Věci veřejné, s.r.o. - PORADÍME VÁM. *Věci veřejné* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20030410053531/http://veciverejne.cz/index4.htm>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2004. Věci veřejné - Poradenství v oblasti veřejné správy. *Věci veřejné* [online]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20040202034104/http://www.veciverejne.cz/index1.htm>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2005. Věci veřejné se nevzdávají, petice pokračuje pod novým názvem Petice 3000. *Věci veřejné* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20050204151310/http://veciverejne.cz/petice.php>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2009b. *Věci veřejné předaly petici za odvolání starosty Prahy 5 Milana Jančíka* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.kauza5.cz/Obcanske-aktivity/Veci-verejne-predaly-petici-za-odvolani-starosty-Prahy-5-Milana-Jancika.html>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2010a. *Akademie Věcí veřejných odstartovala* [online]. 1. únor 2010. Praha: Věci veřejné. [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.veciverejne.cz/data/files/tiskove-zpravy/1-unora-2010-akademie-vv-odstartovala.doc>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2013a. *VV schválily spolupráci s hnutím Úsvit Tomia Okamury* [online] [vid. 5. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.veciverejne.cz/domaci-politika/clanky/vv-schvalily-spolupraci-s-hnutim-usvit-tomia-okamury.html>.

WIRNITZER, Jan, Josef KOPECKÝ a Jan JIŘIČKA, 2011. Bárta popírá plán na předražování zakázek, TOP 09 žádá vysvětlení. *iDNES.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/barta-popira-plan-na-predrazovani-zakazek-top-09-zada-vysvetleni-pwl-/domaci.aspx?c=A110517_093427_domaci_jw.

Dokumenty

DOBEŠ, Josef, 2010. *Hospodaření Vydavatelství Pražan spol. s r.o.* [online]. 2010. Praha: Vydavatelství Pražan. [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.veciverejne.cz/data/files/ke-stazeni/vydprazan-financovani.ppt>.

DRASTICHOVÁ, Jana, 2010. *Sebereflexe některých klubů Moravskoslezského kraje* [online]. 2010. Praha: Věci veřejné. [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <https://www.veciverejne.cz/data/users/sona-strakova/projev-jana-drastichova.docx>.

DRASTICHOVÁ, Jana, 2011. Projev Jany Drastichové na moravskoslezské krajské konferenci. *Jana Drastichová* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.janadrastichova.cz/index.php/novinky/201-projev-jany-drastichove-na-moravskoslezske-krajske-konferenci.html>.

HÁJKOVÁ, Marie, 2011. *Průběžné výsledky přímé volby předsedy strany Věci veřejné* [online]. 2011. Praha: Věci veřejné. [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.veciverejne.cz/data/users/vladimir-vanek/vysledky-hajkova-prubezne.pdf>.

JOHN, Radek, 2014. *Petice za rozšíření možnosti nutné obrany ve vlastním obydlí* [online]. 18. leden 2014. Praha: Věci veřejné. [vid. 13. duben 2014]. Dostupné z: <https://www.veciverejne.cz/petice/petice-za-rozsireni-moznosti-nutne-obrany-ve-vlastnim-obydli.html>.

KLASNOVÁ, Kateřina, 2010. *Problémy a řešení stranické struktury* [online]. 2010. Praha: Věci veřejné. [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://www.veciverejne.cz/data/files/Ideova-konference/blok-1/1blok_Smerovani-strany-VV-a-jeji-struktura_sobota/21-Katerina_Klasnova_StrukturaVV.ppt.

ŠOTT, Jan, 2013. *Rozsudek obvodního soudu pro Prahu 5 nad Vitem Bártou a Jaroslavem Škárkou*. 23. leden 2013. Praha: Obvodní soud pro Prahu 5.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2003a. *Stanovy politické strany Věci veřejné* [online]. 20. leden 2003. Praha: Věci veřejné. [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20040613205041/http://www.veciverejne.cz/>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2009a. *Stanovy politické strany Věci veřejné* [online]. 27. červen 2009. Praha: Věci veřejné. [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20110101071458/https://www.veciverejne.cz/data/files/stanovy/vv-stanovy-2762009.pdf>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2010b. *Výukové materiály Akademie Věcí veřejných* [online]. 2010. Praha: Věci veřejné. [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.veciverejne.cz/data/files/prezentace-ppt/akademiamaterialy/>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2011c. *Stanovy politické strany Věci veřejné* [online]. 29. červen 2011. Praha: Věci veřejné. [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <https://www.veciverejne.cz/data/files/ams/stanovyvv2011/stanovy.pdf>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2012a. *Stanovy politické strany Věci veřejné* [online]. 31. srpen 2012. Praha: Věci veřejné. [vid. 20. březen 2013]. Dostupné z: <http://www.veciverejne.cz/data/files/2013/stanovy/stanovy-vv120831.pdf>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2012b. *Videozáznam výpovědi Kristýny Kočí u Obvodního soudu pro Prahu 5* [online]. 16. březen 2012. [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=T8xcCIBuL7w>.

VĚCI VEŘEJNÉ S.R.O., 2002. *Časopis Pražan*. 8/2002. Praha: Věci veřejné s.r.o.

VĚCI VEŘEJNÉ S.R.O., 2005. *Ceník a objednávka plošné inzerce* [online]. 4. únor 2005. Praha: Věci veřejné s.r.o. [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20050109075741/http://www.casopisprazan.cz/download/inzerce.xls>.

VYDAVATELSTVÍ PRAŽAN, 2009a. Inzerát společnosti ABL. *Věci veřejné*. 4/2009, s. 15.

VYDAVATELSTVÍ PRAŽAN, 2009b. Inzerát společnosti ABL. *Věci veřejné*. 11/2009, s. 12.

Databáze a datové soubory

CVVM, 2014. *Naše společnost 2009 - 2014* [online][vid. 20. březen 2014]. Český sociálněvědní datový archiv - Sociologický ústav, Akademie věd ČR, v.v.i. Dostupné z: <http://nesstar.soc.cas.cz/>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2014. *Výsledky voleb a referend* [online][vid. 20. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.volby.cz/>.

DOMAINTOOLS, 2014. Whois Lookup, DNS Lookup, Reverse Whois Lookup: vitbarta.cz. *DomainTools.com* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://whois.domaintools.com/vitbarta.cz>.

EVS, 2010. *European Values Study 2008: Czech Republic, 1.1.0* [online]. Cologne: GESIS Data Archive [vid. 11. listopad 2013]. Dostupné z: <http://info1.gesis.org/dbksearch/sdesc2.asp?no=4770&db=e&doi=10.4232/1.10165>.

GADM, 2012. *GADM database of Global Administrative Areas 2.0* [online]. Dostupné z: <http://www.gadm.org/>.

KOHOVOLIT.EU a Petr GONGALA, 2013. *Data a analýzy k volbám* [online]. 2013. Otevřené volby. Dostupné z: <http://ovolby.cz/>.

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2014. Údaje z veřejné části Živnostenského rejstříku: Vydavatelství Pražan spol.s r.o. *rzp.cz* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: http://www.rzp.cz/cgi-bin/aps_cacheWEB.sh?VSS_SERV=ZVWSBJVYP&OKRES=&CASTOBCE=&OBEC=&ULICE=&CDOM=&COR=&COZ=&ICO=&OBCHJM=Vydavatelstv%ED%20pra%BEan&OBCHJMATD=0&JMENO=&PRIJMENI=&NAROZENI=&ROLE=&VYPI S=1&PODLE=subjekt&IDICO=c42ad4e7bd4fbd0df&HISTORIE=1.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, 2014. Seznam politických stran a hnutí. *Ministerstvo vnitřní České republiky* [online] [vid. 13. leden 2014]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politicky-stran/SearchResult.aspx?type=0&status=1>.

NEWTON MEDIA, 2014. *Mediasearch - Mediální archiv* [online] [vid. 23. březen 2014]. Dostupné z: mediasearch.newtonmedia.cz.

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES, 2013. *European Social Survey; Rounds 1-6*. Norway: Data Archive and distributor of ESS data.

POLITICKÉ FINANCE, 2013. *POLITICKÉ FINANCE* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.politickefinance.cz/>.

ZOOMSPHERE, 2013. ZoomSphere. *zoomsphere.com* [online] [vid. 2. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.zoomsphere.com/>.

Internetové stránky

CARTODB, 2014. CartoDB. *CartoDB* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://cartodb.com>.

FACEBOOK, 2014. Stránka Radka Johna na sociální síti Facebook. *Facebook.com* [online] [vid. 30. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/>.

JOHN, Radek, 2014a. Asistenční karta R. Johna. *Radekjohn.cz* [online] [vid. 30. duben 2014]. Dostupné z: <http://www.radekjohn.cz/asistencni-karta-r-johna>.

JOHN, Radek, 2014b. Transparentní účet Radka Johna. *Fio.cz* [online] [vid. 26. duben 2014]. Dostupné z: https://www.fio.cz/scgi-bin/hermes/dz-transparent.cgi?ID_ucet=2200558948.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2011a. Akademie Věcí veřejných. *Věci veřejné* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20110101051056/http://www.veciverejne.cz/akademie-veci-verejnych.html>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2011b. Naše aktivity. *Věci veřejné* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20110101044808/https://www.veciverejne.cz/nase-aktivity.html#opvv>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2013b. Výroční zpráva o hospodaření a účetní uzávěrce VV. *Věci veřejné* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.veciverejne.cz/veci-verejne/clanky/vyrocnizprava-o-hospodareni-a-ucetni-zaverce-vv.html>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2013c. Výsledky referend. *Věci veřejné* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20130510200939/http://www.veciverejne.cz/vysledky-referend.html>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2014a. Kontakt. *Věci veřejné* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <https://www.veciverejne.cz/kontakt-2.html>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2014b. Přihláška na akademii Věcí veřejných. *Věci veřejné* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <http://www.veciverejne.cz/prihlasky-akademie.php>.

VĚCI VEŘEJNÉ, 2014c. Staňte se členem. *Věci veřejné* [online] [vid. 20. březen 2014]. Dostupné z: <https://www.veciverejne.cz/stante-se-clenem.html>.

Rozhovory

ČEČILOVÁ, Alice, 2014. Rozhovor s místopředsedkyní politické strany Věci veřejné. 25.1.2014, Hradec Králové.

HUBÁLEK, Pavel, 2014. *Otázky ke vzniku klubu VV v Kostelci nad Orlicí*. 31. březen 2014. Elektronická komunikace.

KOHOUT, Jiří, 2014. Rozhovor s předsedou politické strany Věci veřejné. 2.4.2014, Praha.

Software

IBM CORP., 2011. *IBM SPSS Statistics for Windows 20.0*. Armonk: IBM Corp.

WICKHAM, Hadley, 2009. *ggplot2: elegant graphics for data analysis*. New York: Springer.

Seznam příloh

Příloha 1: Nové politické strany v ČR 1998-2013

Příloha 2: Faktory ovlivňující míru institucionalizace podle Huntingtona

Příloha 3: Vliv jednotlivých proměnných Panebiancova modelu na míru institucionalizace

Příloha 4: Dimenze institucionalizace

Příloha 5: Typologie nových politických stran

Příloha 6: Rozhodovací schéma klasifikace skutečně nových stran

Příloha 7: Komparativní indikátory stranického systému ČR

Příloha 8: Důvěra v politické strany ve vztahu k preferenci nedemokratických alternativ v ČR (2008)

Příloha 9: Počet skutečně nových stran v ČR 1998-2013

Příloha 10: Podíl hlasů skutečně nových stran ve volbách prvního řádu v ČR 1998-2013

Příloha 11: Členové VV kandidující ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 podle místa bydliště

Příloha 12: Členové VV kandidující ve volbách do zastupitelstev krajů 2012 podle místa bydliště

Příloha 13: Příjmy VV 2006-2012

Příloha 14: Výdaje VV 2006-2012

Příloha 15: Struktura příjmů VV 2006-2012 v %

Příloha 16: Průběh přímé volby předsedy VV 2011

Příloha 17: Počet konaných stranických referend 2009-2012

Příloha 18: Podíl hlasů VV ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 podle obcí

Příloha 19: Vývoj stranických preferencí VV 2009-2014

Příloha 20: Počet mediálních zmínek o VV 2002-2013

Příloha 21: Srovnání vývoje počtu fanoušků jednotlivých stránek na sociální síti Facebook

Příloha 22: Vizuální podoba inzerátů kampaně Radka Johna pro volby do Evropského parlamentu 2014

10 Přílohy

Příloha 1: Nové politické strany v ČR 1998-2013

Název politické strany	Počet hlasů	% hlasů
1998		
Občanská koalice-Politický klub	14788	0,25
Česká strana národně sociální	17185	0,29
Alternativa 2000	0	0,00
2002		
Národně demokratická strana	5532	0,12
Demokratická liga	4059	0,09
Balbínova poetická strana	9287	0,19

Volba pro budoucnost	16730	0,35
Humanistická aliance	8461	0,18
Akce za zrušení senátu a proti vytunelování důchodových fondů	9637	0,20
Naděje	29955	0,63
Nové hnutí	139	0,00
Romská občanská iniciativa	523	0,01
Strana zdravého rozumu	10849	0,23
Strana venkova-spojené občanské síly	41773	0,88
2006		
Liberální reformní strana	253	0,00
Koruna Česká	7293	0,14
Helax-Ostrava se baví	1375	0,03
4 VIZE-www.4vize.cz	3109	0,06
Národní strana	9341	0,17
Folklor i Společnost	574	0,01
Strana rovnost Šancí	10879	0,20
2010		
Občané.cz	13397	0,26
Věci veřejné	569762	10,88
Konzervativní strana	4232	0,08
Národní prosperita	186	0,00
Strana práv občanů Zemanovci	226527	4,33
STOP	3155	0,06
Evropský střed	522	0,01
Česká pirátská strana	42323	0,81
Strana svobodných občanů	38894	0,74
Klíčové hnutí	1099	0,02
2013		
Romská demokratická strana	609	0,01
Politické hnutí Změna	28592	0,58
Strana soukromníků ČR	13041	0,26
Aktiv nezávislých občanů	1237	0,02
Občané 2011	455	0,01

Úsvit přímé demokracie Tomio Okamury	342339	6,89
ANO 2011	927240	18,66

Zdroj: vlastní zpracování
Data: (Český statistický úřad 2014)

Příloha 2: Faktory ovlivňující míru institucionalizace podle Huntingtona

Nárůst institucionalizace	Pokles institucionalizace
Adaptabilita	Rigidita
Komplexita	Jednoduchost
Autonomie	Podřízenost
Soudržnost	Nejednotnost

Zdroj: (Huntington 1968)

Příloha 3: Vliv jednotlivých proměnných Panebiancova modelu na míru institucionalizace

Genetický model	Institucionalizace
teritoriální difuze	slabá
teritoriální penetrace	silná
vnitřní legitimita	silná
vnější legitimita (domácí aktér)	slabá
vnější legitimita (mimostátní aktér)	silná
charismatický vůdce	chybí/silná

Zdroj: (Panebianco 1988)

Příloha 4: Dimenze institucionalizace

	Interní	Externí
Strukturální	Systémovost	Autonomie v rozhodování
Subjektivní	Rozšiřování hodnot	Zhmotnění

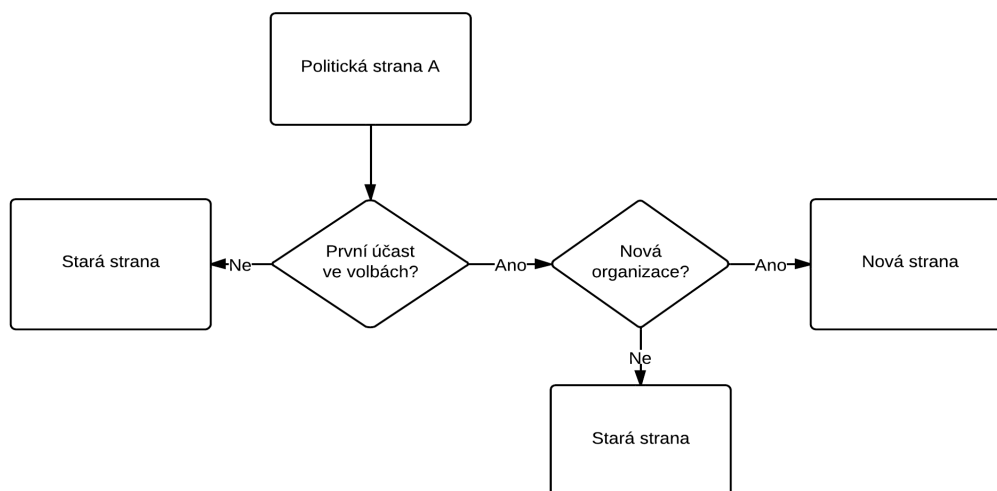
Zdroj: (Randall a Svåsand 2002)

Příloha 5: Typologie nových politických stran

Ideologická motivace	Část ideologického spektra reprezentovaná etablovanou stranou?	
	+	-
silná	očišťovatelé	proroci
slabá	projekt novosti	mluvčí

Zdroj: (Sikk 2011)

Příloha 6: Rozhodovací schéma klasifikace skutečně nových stran

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 7: Komparativní indikátory stranického systému ČR

Rok	1996	1998	2002	2006	2010	2013
Volební účast – Poslanecká sněmovna (%)	76,41	74,03	58,00	64,47	62,60	59,48
Index volatility ³⁷	-	18,12	16,05	18,53	35,31	36,93
Efektivní počet ³⁸ stran	5,33	4,72	4,81	3,91	6,75	7,61
Rok	1993		1999		2008	
Členská základna	545 000		278 985		165 425	
Podíl členů stran na elektorátu (%)	7,04		3,44		1,99	
Rok	2002	2004	2008	2010	2012	
Stranická identifikace (%) ³⁹	45,8	33,8	40,7	34,7	30,8	

Zdroj: vlastní zpracování

Data: (Český statistický úřad 2014); (Van Biezen et al. 2012); (Norwegian Social Science Data Services 2013)

37 Pro výpočet byl použit Pedersenův vzorec pro výpočet volatility $V = \frac{1}{2} \sum |p_{it} - p_{it-1}|$

Do výpočtu byly zařazeny všechny politické strany kandidující ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Výpočty v sobě zohledňují též změny organizační struktury (sloučení, rozdělení, přejmenování). V případě některých subjektů („nezávislé“ a „republikánské“ strany) je však jejich organizační kontinuita obtížně vysledovatelná, proto se mohou výpočty různých autorů lišit. Pro detailnější diskuzi o výpočtu volatility viz např. (Pedersen 1990; Šedo 2011a, 2011b).

38 Pro výpočet byl použit index efektivního počtu stran $N = \frac{1}{\sum p_i^2}$ počítaný v rámci podílů

získaných hlasů (Chytilík et al. 2009, s. 73–74).

39 Podíl kladných odpovědí na otázku: „Cítíte se určité politické straně blíže než jiným?“ Zobecněný na celou populaci České republiky.

Příloha 8: Důvěra v politické strany ve vztahu k preferenci nedemokratických alternativ v ČR (2008)

	Spokojenost s demokracií (Q64)	Silný lídr (Q66A)	Vláda armády (Q66C)	Demokratická vláda (Q66D)	Rozhodování expertů (Q66B)
Důvěra v politické strany (Q63Q)	0,225**	0,021	0,131**	0,105**	-0,148**

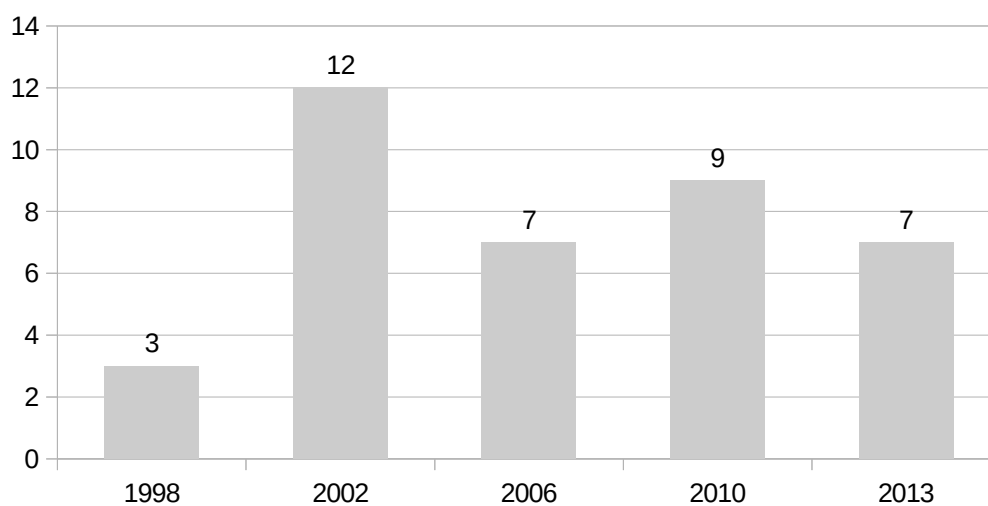
Poznámka: Tabulka pomocí korelačního koeficientu tau-b zobrazuje závislost mezi jednotlivými proměnnými.

**statistická významnost korelace na úrovni 0,01

Zdroj: Vlastní zpracování

Data: (EVS 2010); váženo podle demografických charakteristik populace České republiky; v závorkách jsou uvedeny referenční kódy jednotlivých dotazů.

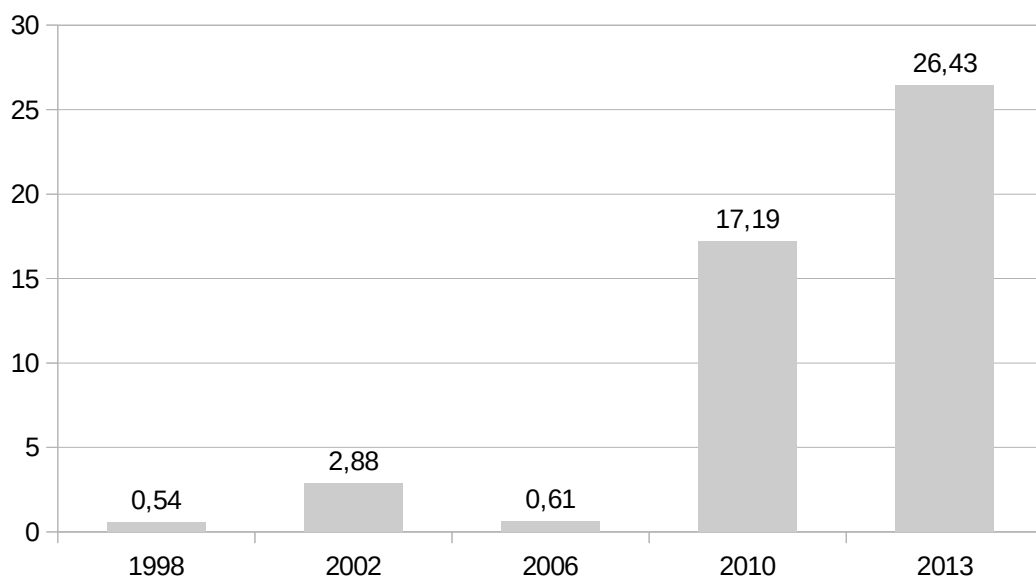
Příloha 9: Počet skutečně nových stran v ČR 1998-2013

Zdroj: vlastní zpracování

Data: (Český statistický úřad 2014)

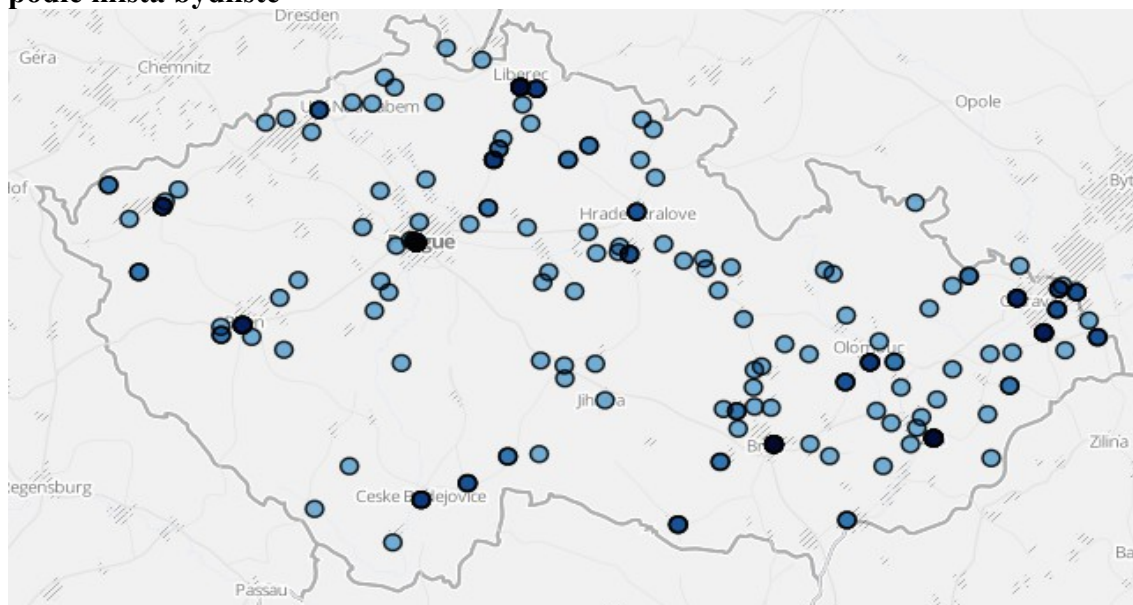
Příloha 10: Podíl hlasů skutečně nových stran ve volbách prvního řádu v ČR 1998-2013

Zdroj: vlastní zpracování

Data: (Český statistický úřad 2014)

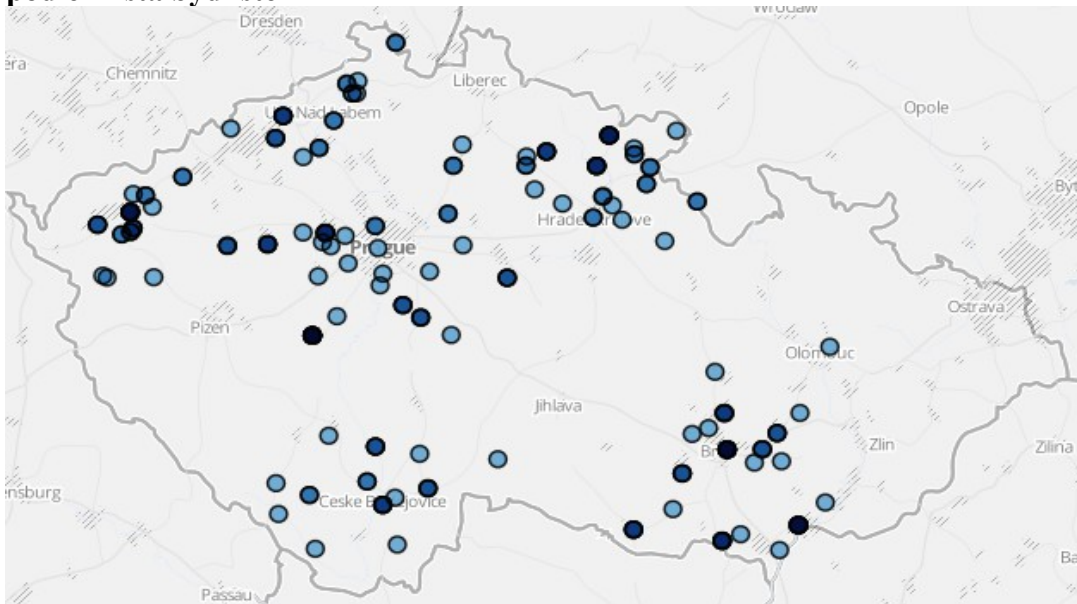
Příloha 11: Členové VV kandidující ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 podle místa bydliště

Zdroj: vlastní zpracování

Data: registr kandidátů – (Český statistický úřad 2014); mapový podklad – (CartoDB 2014)

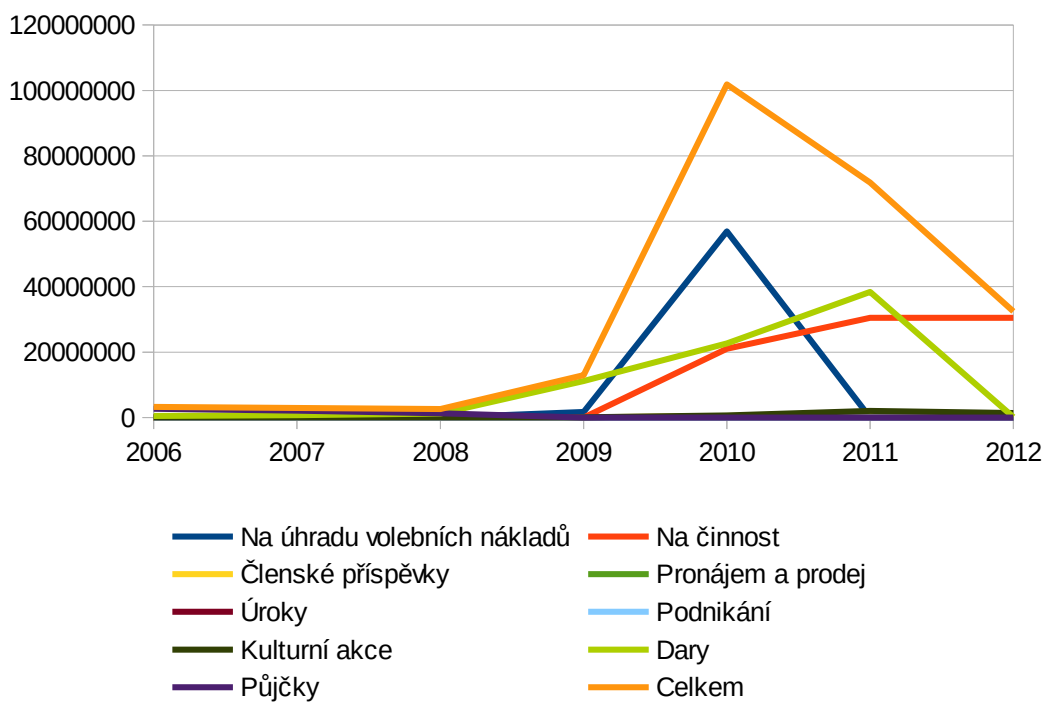
Příloha 12: Členové VV kandidující ve volbách do zastupitelstev krajů 2012 podle místa bydliště

Zdroj: vlastní zpracování

Data: registr kandidátů – (Český statistický úřad 2014); mapový podklad: (CartoDB 2014)

Příloha 13: Příjmy VV 2006-2012

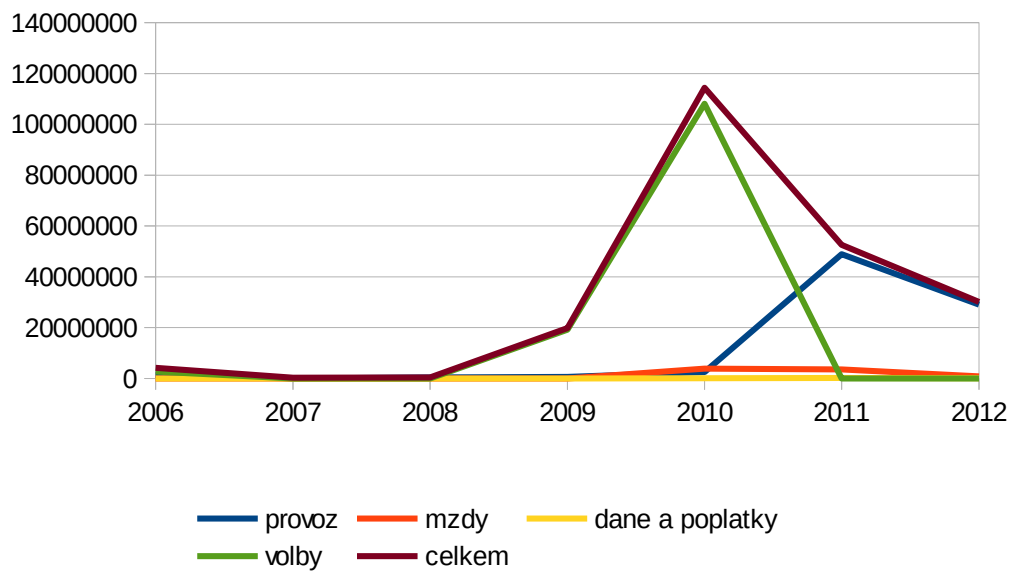

Zdroj: vlastní zpracování

Data: (Politické Finance 2013)

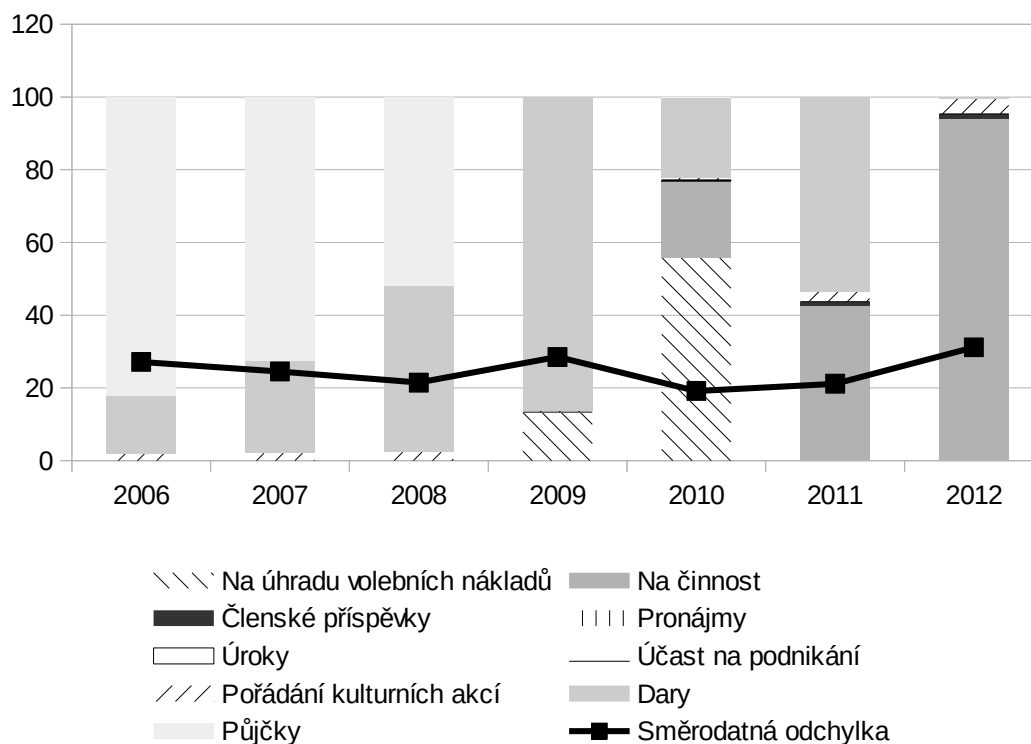

Příloha 14: Výdaje VV 2006-2012

Zdroj: vlastní zpracování
Data: (Politické Finance 2013)

Příloha 15: Struktura příjmů VV 2006-2012 v %

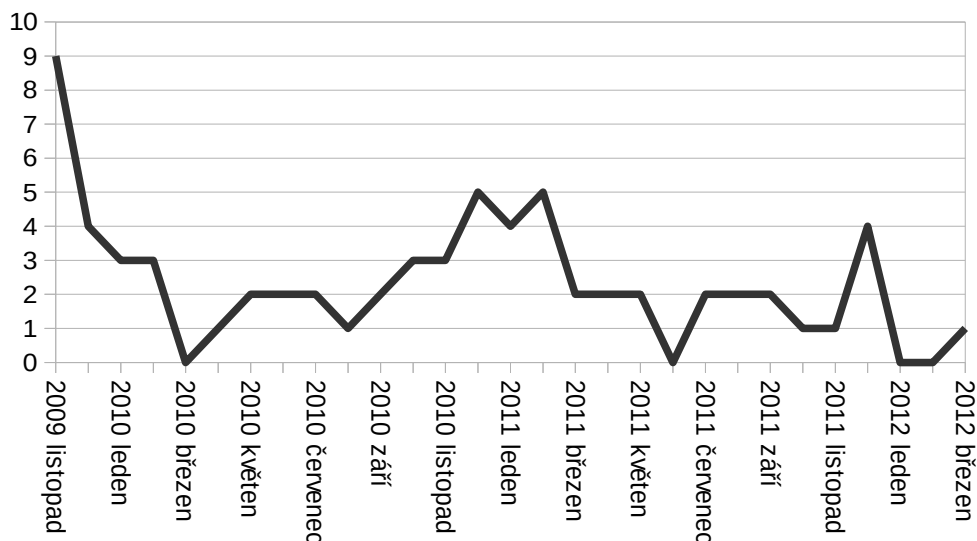
Zdroj: vlastní zpracování
Data: (Politické Finance 2013)

Příloha 16: Průběh přímé volby předsedy VV 2011

	19. 5.	20. 5.	21. 5.	22. 5.	23. 5.
Radek John	138	571	718	834	988
Karolína Peake	135	478	592	660	801
Dagmar Navrátilová	43	163	216	239	281
Celkem	316	1213	1529	1733	2070

Zdroj: vlastní zpracování
Data: (Hájková 2011)

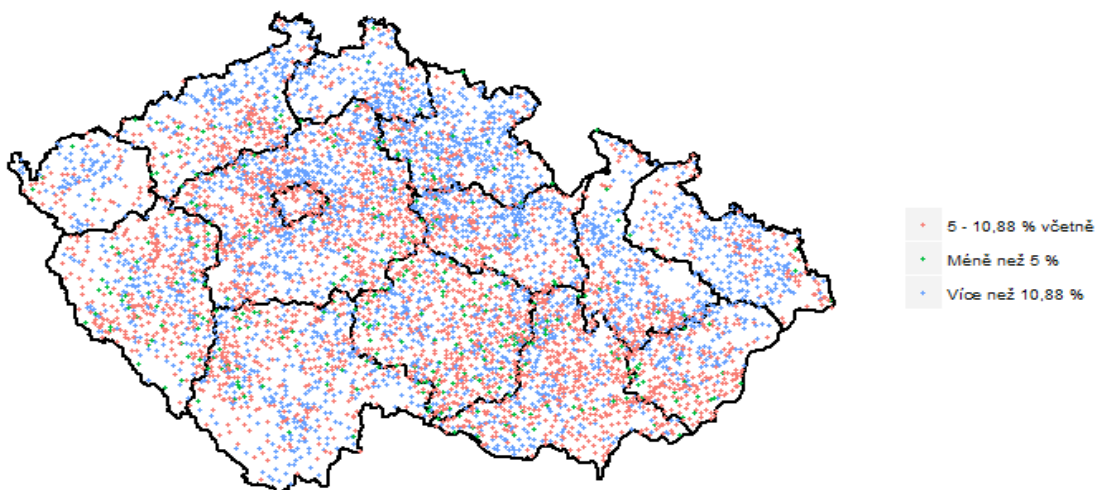
Příloha 17: Počet konaných stranických referend 2009-2012

Zdroj: vlastní zpracování

Data: (Věci veřejné 2013c)

Příloha 18: Podíl hlasů VV ve volbách do Poslanecké sněmovny 2010 podle obcí

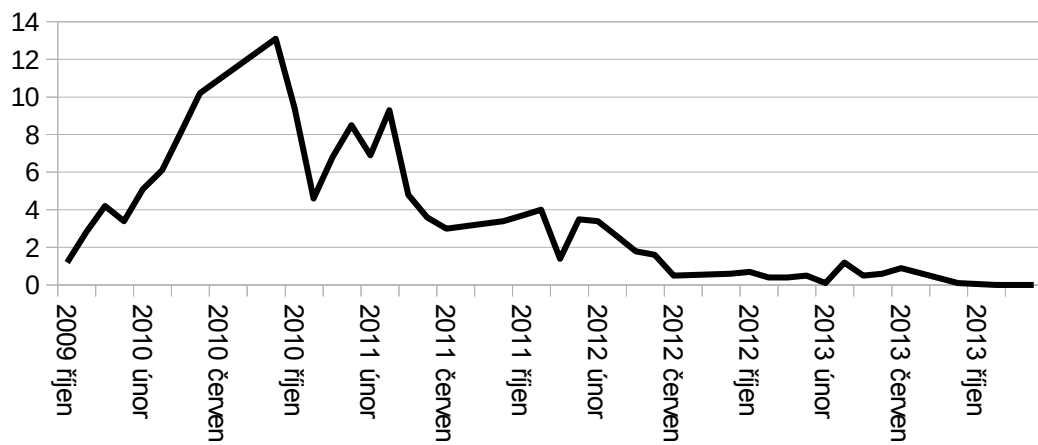

Zdroj: vlastní zpracování

Data: volební výsledky – (KohoVolit.eu a Gongala 2013); Administrativní hranice krajů – (GADM 2012)

Software: (Wickham 2009)

Příloha 19: Vývoj stranických preferencí VV 2009-2014

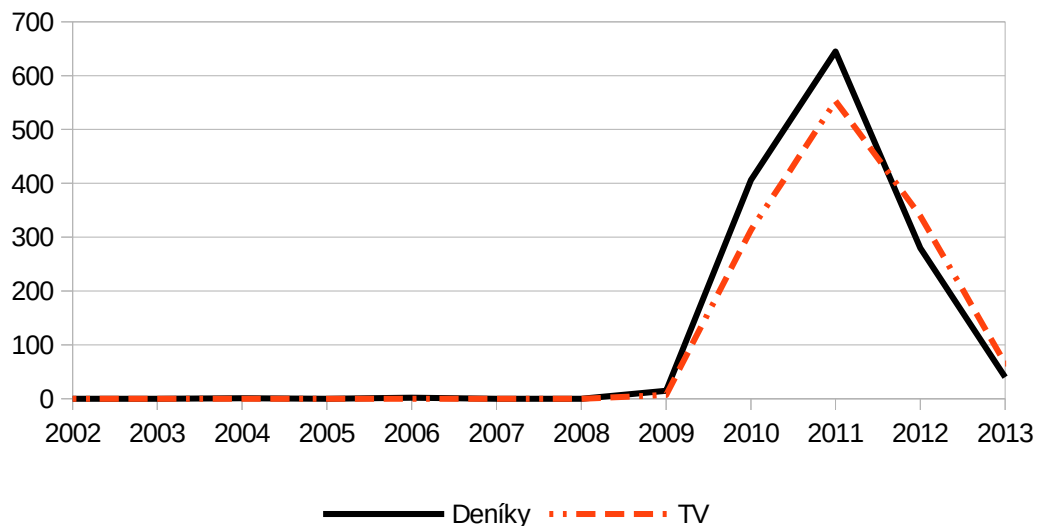

Zdroj: vlastní zpracování

Data:⁴⁰ (CVVM 2014)

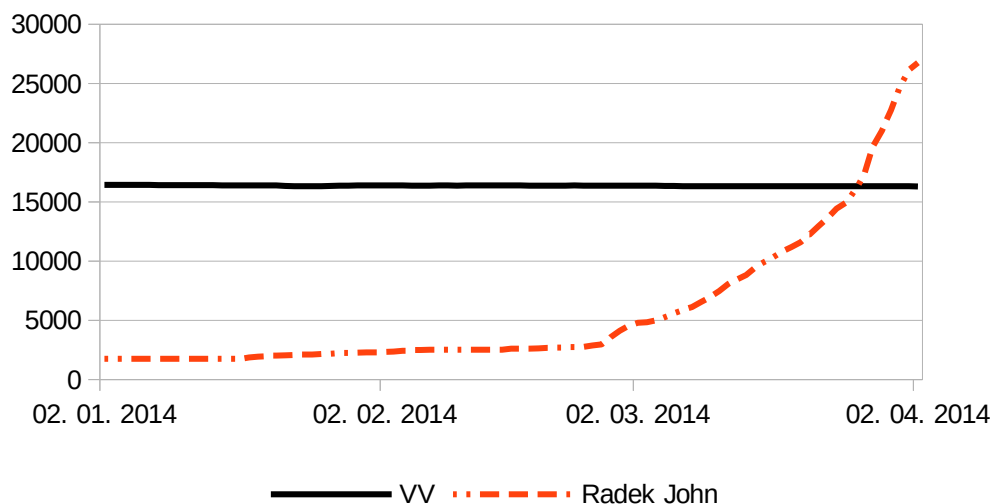
⁴⁰ Znění otázky: „Pokud byste k volbám šel, kterou stranu byste volil?“; Proměnná PV.4: PV.4 Kterou stranu by volil.

Příloha 20: Počet mediálních zmínek o VV 2002-2013

Zdroj: vlastní zpracování
Data: (NEWTON Media 2014)

Příloha 21: Srovnání vývoje počtu fanoušků jednotlivých stránek na sociální síti Facebook

Zdroj: vlastní zpracování
Data: (ZoomSphere 2013)

Příloha 22: Vizuální podoba inzerátů kampaně Radka Johna pro volby do Evropského parlamentu 2014

Radek John

CHCI MÍT PRÁVO
SE BRÁNIT

ČR potřebuje zákon
"můj dům, můj hrad".
My ho máme
připravený!

Like · 15,698 people like Radek John.

SPONSORED

[See all](#)

Radek John

Správný termín přijetí
EURA? Až naprší a
uschne!

Like · 19,889 people like Radek John.

Zdroj: (Facebook 2014)